

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

sabitfikir

17

TEMMUZ 2012 // GÜNCEL EDEBİYAT
sabitfikir.com.tr // sabitfikir@yayin.com.tr
33,000 ADDET BASILMIŞTIR.
FİYAT 0,00 TL

ERAY AYTIMUR
BEN GİDERİM ADIM KALIR:
OZAN-ŞARKICILAR

ISSN 1300-4425

12 SORDUK

KOLTUĞA YASLANIP
MASALLARA DALMAK

Koray Löker

14 SÖZÜNÜ SAKINMADAN

SÖZÜNÜ SAKINMADAN:
BİR TATLI BAŞARI HİKAYESİ

Elif Bereketli

18 TELEVİZYON

MUHAFIZGÜCÜ: 1 BEHZATÇ-
GÜCÜ: 0 (MAÇ DEVAM EDİYOR)

Süreyya Evren

32 ELEŞTİRİ

BİR DAHA YAŞANMASIN DIYE

Ömer Türkeş

38 ELEŞTİRİ

GEZEĞEN TARUMAR OLACAK

küçük İskender

44 ELEŞTİRİ

BUSH, CHOMSKY'NİN
SON KİTABINI OKUDU MU?

Murat Gülsoy

Düşünce özgürlüğü bülteni

Haberler

Yekta Kopan Keşfetmeniz için Yekta Kopan öneriyor: Tırza

Karne

Cüneyt Cebenoyan Auteur sineması, uyarlamaları yendi

Eray Aytimur Ozan şarkıcılar

Ceren Çıplak Vatandaşa sorduk: Sizce ozan kimdir?

Aysu Önen Her nakarat bir edebiyat

ayşe düzkan david harvey, meğer marksist değilmiş

Özgün Uçar Dönence ayetleri

Aysu Önen Onlar ve bizler diye kırk parçaya ayrıldık

Hayati Roman Alice Harikalar Diyarında'nın tavşan deliği: 12 Eylül

Selçuk Uygur 'Muzır' Palahniuk'un Cüretkar Pigme'si

Aycan Aşkın Saroğlu Çocukların kitabı ama büyükler için bile fazla

Ceyhan Usanmaz Başka romanları da olmalı

Elif Tanrıyar Amerikan rüyasının hüznü kahramanları arasında

Oylum Yılmaz Uçuşan düşüncelerin çobanı, çağın ozanı

Kitaplardaki bölüm aralarına da reklam alınsın artık!

Mert Tanaydın Korsanlar düzeninde kurumsuz bir punk: Kathy Acker

03

04

10 KEŞFET

16

20 SİNEMA

22 DOSYA

28 SOKAKTAN

30 KARARSIZ OKUR

34 SÖYLEŞİ

36 ELEŞTİRİLER

40

42

46

48

50 GÖLGEDE KALANLAR

52 KELEBEK ETKİSİ

54 ŞAHANEBİRKİTAP

56 FİKRİSABİT

58 DÜNYADAN

İmtiyaz sahibi: Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. adına Dr. S. Mehmet İnhan Genel Koordinatör ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Bora Ekmekçi Genel Yayın Yönetmeni: Elif Bereketli Editör: Nihan Bora Düzelti: Ceyhan Usanmaz Görsel Konsept ve Kapak Tasarımı: Şerif Ali Ünal ve Eren Erkalcan Kapak İllustrasyon: Serhat Gürpınar Reklam: Elif İlk Operasyon Sorumlusu: Salih Gürzülü Grafik: Myra Tasarım Danışmanı: Rauf Kösemen Dergi Tasarımı: Deniz Kurşunlu Koordinasyon: Damla Özlüer Sayfa Tasarım-Uygulama: Gülderen Rençber Erbaş ve Serhan Baykara Baskı Öncesi Hazırlık: Harun Yılmaz

Basım Yeri

İnkilap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Baskı
Tesisleri Çobançepme M. Sanayi C. Altay Sk. No: 8 PN: 34096
Yenibosna - Beşiktaş / İstanbul
Matbaa Sertifikası No.: 10614

Kurumsal abonelikler için
yillik abonelik bedeli 84 TL'dir.

Reklamlarınız için

Elif İlk
Tel: +90 212 252 94 00
eliflik@idefix.com

sabitfikir

Yayın Türü: Aylık Yayın Süreli Yayın

Sayı: 17 - Temmuz 2012

ISSN: 2146-2127

Baskı Adedi: 30.000

Sertifika No.: 48559

Yönetim Yeri:

Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş. Çarşıya Mah.

İkinci Cad. Opera Plaza No:55 D:3 Beşiktaş - İSTANBUL / Türkiye

Tel: +90 212 251 09 00 - Faks: +90 212 252 94 15

///idefix/

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergiye yer alan yazı, makale, fotoğraflar ve illüstrasyonların elektronik ortamda da dahil olmak üzere çoğaltılması haktır.
Elektronik Bilgi İletişim Hizmetleri Reklamcılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Yazı ile alınmaksızın kullanılamaz.

T.C. Kültür Bakanlığı
Sabit Fikir Dergisi'nin
kurumsal abonesidir.

O ŞARKIDAN BİR TANE VAR

Kulaklığınızı taktınız, Leonard Cohen ya da ne bileyim Aşık Mahzuni, fısıf fısıf bir şeyler söylüyor. Dikkatli dinlerseniz, sizi ayan beyan edebiyatın sularına buyur ediyor.

Diyorlar ki, kabul edilmiş mevcutlar içinde, şair diye anılmak için mutlaka bir kitabın basılsa iyi olurmuş. Biz pek öyle düşünmüyoruz. Bize göre, "Şu an, ne kadar uzakta" şiiriyle Morrissey, "Mahzun Gözlü Ova Dilberi"yle Bob Dylan; kalplerin "en güzel söz söyleme sanatçıları" listesinde, önemli yerlerde.

Şiirlerin şarkıya ve performansa dönüştürüldüğü bardic kültürüne kadar uzayan bir kökeni var bu işin. 19. yüzyılda Avrupalı gezginler almış eline sazı, 1940'larda ABD'de folk sanatçıları.

Güney Amerika'da *nueva cantautora*, Anglosakson kültürlerde *singer songwriter*, eski Sovyetler Birliği'nde *bard* olarak çıkmış bu insanlar karşımıza. Bugün de, ekseriyetle ana akımın dışında, Türkiye'de ve bilimum ecnebi ülkelerde, fakat hep kalbimize yakın bir yerdeler.

Ama acaba... Güzelliğini anlamlandıramadığımız onca söze şiir derken, dizgesel bir hata mı yapıyoruz? Seslendirdiği şarkının sözlerini yazan kişiyle baş başa kaldığımızda, bir şarkı mı okumuş oluruz, şiir mi din-

leriz? *New Yorker*'da okumuştum bir zaman; "Araba sürerken sindirebileceğiniz edebiyatçıya, ozan denir" diyordu bir yazar. Gerçekten öyle mi? Ozan, bildiğimiz anlamıyla bir edebiyatçı mıdır? Ve, araba sürerken.... Sindirilebilir mi?

Bu yazıda sorulmuş soruların hepsini, hatta bu soruları sormanın gerekli olup olmadığı sorusunu dahi, müzik yazarı Eray Aytimur'a yönelttik, kendisi bize bir dosya hazırladı.

Okumadan önce yapmamız gereken, o en sevdiğiniz şarkıyı açıp, içorganlarınızı bir süreliğine yerlerinden etmek. Size sunulan denizlerden birine, plansızca düşüvermek.

Ne de olsa, üstüne ne kadar söz söylersek söyleyelim, o şarkıdan bir tane var.

Sabit Fikir'e ulaşabileceğiniz kitabevlerinden bazıları...

Ozan Sanatevi
İstiklal Cad. 51/B
Bandırma Balıkesir
0 266 714 39 11
ozansanatevi@gmail.com

Gazi Kitabevi
Değir Cad. 37/4 Beşevler
Çankaya Ankara
0 312 213 32 82
serdargazikitabevi@hotmail.com

Ra Kitabevi
Uzun Sk. Saray Çarşısı No: 61
Merkez Trabzon
0 426 326 49 71
ra@rakitap.com

Librum Kitabevi
Merkez Mah. Gür Cad. No:10
Yahkavak İş Merkezi Yahkavak
0 252 385 39 82
sukrarakabayraktar@hotmail.com

Penguen Kitabevi
Caferağa Mah. Muvakkithane Cad.
No:12/A Kadıköy İstanbul
0 216 414 6173
penguenkitabevi@hotmail.com

Sabit Fikir, Prefix ile toplam 1362 kitapçıda!

www.prefix.com.tr

prefix

KİTAP VE KÜLTÜR SEKTÖRÜ İŞ PORTALI

Diyarbakır Cezaevi kitabı mahkum oldu

Yazar İrfan Babaoğlu, *Auschwitz'den Diyarbakır'a 5 No'lu Cezaevi* kitabında Diyarbakır Cezaevi'nde yaşananları anlattı. Yazar, Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde iki ay önce açılan davada, Terörle Mücadele Kanunu (TMK) 7/2 maddesi uyarınca "PKK propagandası" yapmaktan 1 yıl 3 ay hapis cezası aldı. Yayıncı Aram Yayınları'na da 16 bin TL para cezası verildi. Karara tepki gösteren Babaoğlu, kitabın ilk baskısının 12 Haziran 2011 seçiminden önce piyasaya çıktığını ve soruşturma dahi açılmadığını, ancak ikinci baskının çıkmasından sonra dava açıldığını anlattı. Savcının "örgüt propagandası"na verdiği örnekler arasında açlık grevine başlayan Ali Çiçek isimli örgüt üyesinin "PKK bize teslimiyeti değil, direnişi öğretti" ve Keşe isimli örgüt mensubunun "Ben PKK'yı Kürdistan'ı kurmaya çalıştığı için seviyorum. Bir de ağalara başkaldırdığı için seviyorum," sözleri bulunuyor.

2012 Yayıncı Özgürlüğü Raporu açıklandı

Türkiye Yayıncılar Birliği, 2012 Yayıncı Özgürlüğü Raporu'nu açıkladı; rapor, 1995'ten bu yana her yıl yayımlanıyor. 2012 raporunda, Terörle Mücadele Kanunu (TMK) ve Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) belirli maddeleriyle toplumda ve devlet nezdinde genel kabul görmeyen, eleştirel düşüncelerin ifade edilmesinin önünün ağır suçlamalar, cezalar, uzun ve zorlu soruşturma ve dava süreçleriyle kesildiği ve bu tutumla otosansür mekanizmasının beslendiği ifade ediliyor; muhalif düşünceleri dolayısıyla hapse girenlerin sayısının yükseldiği anlatılıyor; 2011'de en ciddi darbelerden birinin basına vurulduğu kaydediliyor ve uzun tutukluluk sorununa dikkat çekiliyor. Birçok yazara ve yayıncıya "kişilik haklarına saldırı", "iftira ve hakaret", "yasadışı örgüt propagandası" ve "dini değerleri aşağılama" gibi gerekçelerle açılan davalardan söz ediliyor. Ayrıca kitapların kimi zaman da suç delili olarak kayıtlara geçtiği belirtiliyor.

Bir gazeteci daha işinden uzaklaştırıldı

25 Mayıs Cuma günü *Yeni Şafak*'ta yayımlanan Roboski (Uludere) katliamına yönelik "Özür açıklanmaz, özür dlenir" başlıklı yazısı sebebiyle Ali Akel gazetesinden uzaklaştırıldı. Akel, Başbakan Erdoğan'ı eleştiren yazısında "Allah aşkına susun" ifadesini kullanmıştı. Gazeteci, 16 yıldır çalıştığı gazetesinde yollarının ayrıldığını Twitter'dan duyurdu. 1 Haziran'da gazetede yeniden yazmaya başlayacak olan Hakan Albayrak da Akel'e destek vererek olay tatlıya bağlanana kadar *Yeni Şafak*'ta yazmayacağını ifade etti.

Düşünce Özgürlüğü Ödülleri sahiplerini buldu

Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülleri sahiplerini buldu. "Yayıncı" ödülü yayımladığı kitapları toplatılan ve yargılanan Metis Yayınevi direktörü Semih Sökmen'e, "kitapçı" ödülü ağır ekonomik ve siyasal koşullar altında mesleğini İnkılap Kitabevi Çağaloğlu Şubesi'nde sürdüren Onnik Senorkyan'a, "yazar" ödülü de çeşitli cezalara çarptırılan ve yargılanması süren gazeteci İsmail Saymaz'a verildi. Ödül konuşmalarında Sökmen, "İllallah" ajandasına açılan ve hiçbir gelişme kaydetmeyen duruşmadan geldiğini söyledi. Saymaz da "Haber kaynaklarımızın tutuklandığı, bizim de tutuklanmamak için çaba sarf etmek zorunda kaldığımız bu süreçte gazetecinin yalnızlığını ve çaresizliğini gördüm. Gazetecileri tutuklamak için olağan ilişki ağlarını dahi suç delili saydılar," diyerek ödülü tutuklu muhabir Zeynep Kuray'a ithaf etti.

Ray Bradbury de göçtü

Marslılar, robotlar, dinazorlar, mummyalar, hayaletler, zaman makinesi ve aklınıza gelebilecek tüm uçuk kaçık şeylerin yazarı Ray Bradbury, 6 Haziran'da yaşamını yitirdi. 91 yaşında hayata veda eden fantastik edebiyatın önemli isimlerinden Bradbury, Twitter da dahil olmak üzere birçok yayında anıldı.

Bradbury'nin yakın dostu ünlü yazar Neil Gaiman, Bradbury'nin ölümünün ardından *Guardian* gazetesine şunları yazdı:

"Dün öğlen stüdyoda Ray Bradbury'nin 90. doğumgünü için yazmış olduğum kısa öykünün sesli kitabını kaydediyordum. *The Man Who Forgot Ray Bradbury* (Ray Bradbury'yi Unutan Adam) adında bir monologdu. Ray Bradbury'nin hem benim hem dünya üzerindeki müthiş etkilerinden bahsetmenin bir yolu bu. Ben bu aşk mektubunu geçen yıl rüyalarımın yazarına doğum gününde yazmışım.

Geçen hafta akşam yemeğinde bir arkadaşım 11-12 yaşlarında bir erkek çocuğuyken Ray Bradbury'yle tanıştığını anlatmıştı. Bradbury onun yazar olmak istediğini öğrendiğinde ofisine davet etmiş ve yarım gününü ona yazar olmanın inceliklerini anlatmakla geçirmiş: Eğer yazar olmak istiyorsan, yazmak zorundasın. Her gün. İstesene de, istemesene de. Bir kitap yazıp bırakamazsın. Bu bir iş ama en iyi işlerden biri, şeklinde öğütler vermiş. O arkadaşım çok iyi bir yazar olarak yetişti, onu yazmaya iten ve destekleyen insan sayesinde."

Rekin Teksoy'u kaybettik

Geçtiğimiz haftalarda organ yetmezliği teşhisiyle yoğun bakıma alınan sinema tarihçisi, yazar, çevirmen Rekin Teksoy 84 yaşında yaşama veda etti. Teksoy, *Decameron* çevirisi ile İtalya Cumhurbaşkanı Kültür Şövalyeliği unvanını; *İki Efendinin Uşağı* çevirisiyle Avni Dilligil En İyi Çeviri Ödülü'nü, *İlahi Komedi* çevirisiyle İtalyan Senatosu Çeviri Ödülü'nü almıştı. Saint Michael Fransız Lisesi, İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi ve Roma Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Rekin Teksoy, *Yön*, *Sosyal Adalet*, *Ataç* dergilerinde başlayarak çeşitli yayınlarda sinema konusunda yazılar yazdı; Ramazan Arkin'in sahibi olduğu Arkin Yayınevi'nin hazırladığı Sinema Ansiklopedisi ve Cumhuriyet Ansiklopedisi'nin yayın yönetmenliklerini ve yazarlıklarını yaptı. Birçok önemli yazarın eserini Türkçeye çevirdi.

Sylvia Plath'ın çizimleri

Londra'da bulunan Mayor Galerisi geçtiğimiz günlerde Sylvia Plath'ın kalem ve mürekkeple çizdiği ve 'ilhamın en derin kaynağı' olarak anılan 44 çizimi sergiledi. Hayret edilecek güzellikteki çizimler, edebi ikonların sadece kendi alanlarıyla sınırlı kalmadıklarını gösteriyor.

Tiyatro değil kitapçı!

Yanıldınız. Bu bir tiyatro haberi değil. Tiyatro sahnesinde konumlanan bu güzel kitapçı, Buenos Aires'teki El Ateneo Grand Splendid. Hem bereketli hem de etkileyici. Neden mi? Çünkü kitapçı olarak kullanılan yer bir tiyatro salonu ve bünyesinde yaklaşık 120.000 kitap barındırıyor. Eskiden 1050 kişiyi ağırlayan tiyatro salonu, orijinal romantik bir stile sahip. Aynı tasarımla, koltuklarına bile dokunulmadan kullanılan salonun kalın, şarap rengi perdelerinin arkasında saklanan sahnesi artık kitapçının kafesi olarak kullanılıyor. Sahnede piyanosunu çalan piyanisti dinleyerek koltukların ve sahnenin etrafına yerleştirilen kitap raflarının arasında kaybolmamak mümkün görünmüyor.

En son *Amerikan Güzeli* filmi gösterilen salon, 1991 yılına kadar sinema salonu olarak kullanılmış. 2000 yılındaysa uzun ve masraflı bir restorasyonun ardından kitapçı olarak kitapseverlere hizmet etmeye başlamış.

Huzur Cinayetleri, Penguin'den çıkıyor

Mehmet Murat Somer'ın, polisiyeyi koyu bir mizahla birleştirdiği yedi kitaplık Hop-Çiki-Yaya serisinin beşinci romanı *Huzur Cinayetleri*, ABD'nin en büyük yayınevi olan Penguin'den Amy Spangler çevirisiyle çıkıyor. Sırası ile *Peygamber Cinayetleri*, *Buse Cinayeti*, *Jigolo Cinayeti*, *Peruklu Cinayetler*, *Huzur Cinayetleri*, *Ajda'nın Elmasları* ve *Kaderin Peşinde* adlı romanlardan oluşan seri, 15 ülkede çok sayıda okurla buluşmuş durumda. *Huzur Cinayetleri*, ayrıca yakın zamanda Fransızcaya çevrilecek.

Üç aileden ikisi çocuklarına kitap okumuyor

İngiltere'de yapılan araştırmalara göre, aileler çocukların dil gelişimi için en kritik konulardan birini, yani kitap okumayı es geçiyorlar. Fatherhood Institute ve ICM tarafından yapılan ve 500'den fazla ailenin katıldığı araştırma, bu ailelerin % 64'ünün son yedi aydır bebeklerine hiç kitap okumadığını tespit etti. Bu ailelerin % 57'sinin ise, araştırmaya katılan ailelere verilen üç kitap dışında kitabı yok. Araştırmada yer alan ailelerin % 75'i, kendilerine hediye edilen Kitap Okumaya Başlangıç Seti'nden sonra en kısa zamanda çocuklarına kitap okumaya başlayacaklarını belirtti.

Martin Amis: "Kadınlar seksi daha iyi yazıyor"

Türkçede *Londra'da Bir Park*, *Görüş Evi* gibi kitapları bulunan Britanyalı romancı Martin Amis, *Lionel Asbo: State of England* adlı yeni romanının tanıtımı için katıldığı Hay Festival'da kadınların cinselliği yazma konusunda erkeklerden daha iyi olduklarını söyledi.

"Bir erkek bir seks sahnesi yazarken her şeye kadir olduğunu hissediyor... Fakat kadınlar öyle değil ve onlar bu konuda daha iyiler" dedi. Ayrıca Amis, kadınların daha dürüstçe yazdığını ifade etti: "Kadınların yazdıklarında biraz daha fazla ezgi var, onların yazdıklarında daha fazla samimiyet var."

Hayatını ABD'de sürdüren Britanyalı yazar, kendi ülkesinin şöhret kültürüne takıntılı olduğunu düşündüğünü de sözlerine ekledi. "Son 50-60 yıldır İngiliz kültüründe bazı şeyler yanlış gitmiyormuş gibi yapamayız" diyen Amis, "İlginc olmayan insanlarla bu kadar ilgilenen başka bir millet olduğunu sanmıyorum" dedi.

Kaynak: BBC

Atatürk'ün kitaplığı sanal ortamda

Mustafa Kemal Atatürk'ün İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nden yararlanarak okumuş olduğu 175 eser internet ortamına aktarıldı. 'Atatürk'le Okumak' adı verilen proje kapsamında; ziyaretçiler, İÜ Yazma Eserler Kütüphanesi'nin içinde gezerek merak ettiklerini seçip okuyabilecekler.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk, Yıldız Sarayı'ndaki kitapları bilimin hizmetine sunmak için Darü'l Fünûn'a göndermiş ve böylece birçok nadir kitabı bünyesinde bulunduran İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi oluşturulmuştu. Atatürk, daha sonra İstanbul'da bulunduğu sıralarda, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nden lüzumlu gördüğü kitapları isteterek okumaya devam etmişti.

Tarihten edebiyata, sosyolojiden siyasete birçok tür ve konudaki kitap, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde korunarak, araştırmacıların hizmetine sunuluyordu. Anıtkabir'deki kütüphanesinde sergilenen kitaplar gibi, Atatürk'ün okurken kenarına notlar aldığı ya da kimi satırların altını çizdiği ve düşüncelerini yazdığı kitaplara artık herkes ulaşabilecek. Amacı, 'Atatürk'ü bir Okur ve Yazar olarak tanıtmak' şeklinde açıklanan proje kapsamında bir web sayfası da oluşturuldu: ataturkleokumak.istanbul.edu.tr

Thursday.
 Dear Mr.
 I feel certain that I am going
 mad again. I feel as if I have
 through another of those terrible hours
 and I don't know the time. I hope
 to hear from you soon. I am
 doing what I can to get
 things to do. I am sure you
 are the greatest person I have ever
 known. I am sure you are all that
 could be. I don't know how to
 say it.

Virginia'nın son mektubu

1941 Mart'ının bir akşamında, yazar Virginia Woolf eve sınırsız gelir ve intihara teşebbüs eder. Fakat başarısız olur. Ne ki, birkaç gün sonra intiharı tekrar deneyecek olan yazar, bu kez başaracaktır. Ruh sıkıntılarından kaçmak için ölümü seçen Woolf'un cesedi Ouse Nehri'nde bulunur; yazarın ceketinin cepleri taşlarla doludur... Woolf'un bu yürek parçalayan son mektubunu, öldüğü gün eşi Leonard bulur:

"Sali

En sevdiğim,

Yine delirecekmışim; bu korkunc günleri atlatamayacakmışız gibi hissediyorum. Ve sanki giden zamanı geri çeviremeyeceğim. Sesler duymaya başlıyorum ve konsantre olamıyorum. Bu yüzden yapmam gereken şeyi yapıyorum.

Bana verebileceğin en büyük mutluluğu verdin. Kimsenin yapamayacağı şeyleri yaptın. İki insanın birlikte daha mutlu olabileceğini sanmıyorum. Ben artık savaşamayacağım. Biliyorum, senin hayatını mahvediyorum, bensiz daha mutlu olacaksın. Görüyorsun bu mektubu bile doğru düzgün yazamıyorum. Okuyamıyorum. Hayatımdaki bütün mutluluğu sana borçlu olduğumu söylemek isterim. Bana karşı inanılmaz sabırlısın ve iyisin. Şunu söylemek istiyorum -aslında bunu herkes biliyor- eğer biri beni bu durumdan kurtarabilecek olsa bu sen olurdun. Her şey beni terk edip gitti ama senin iyiliğin hep benimle kaldı. Artık senin hayatını mahvetmeyeceğim. Kimse, seninle mutlu olduğumuz kadar mutlu olamazdı.

V."

Hakan Günday'ın Piç'i sinema filmi oluyor

Genç nesil yerli romancılar arasında hatırı sayılır bir hayran kitlesine sahip olan Hakan Günday'ın çok sevilen romanı Piç, beyazperdeye uyarlanıyor. Artı Film'in yapımcılığını, Selim Demirdelen'in yönetmenliğini üstlendiği filmi senaryolaştıran isim ise Ümit Ünal.

Nisan ayında düzenlenecek İstanbul Film Festivali için hazırlandıklarını söyleyen Artı Film'in yapımcısı Türker Kokmaz, filmin hangi tarihte vizyona gireceğinin henüz netleşmediğini söylüyor. 1 Ekim tarihinde çekimlerine başlanacak filmin çekimlerinin 4 ya da 5 hafta sürmesi planlanıyor. Konuyla ilgili olarak ulaştığımız Hakan Günday, filmin senaryo aşamasında yer almadığını söylüyor: "Çünkü bu başka bir meslek. Ve bu işi hakkıyla yapmak için birinci adımdan başlanması gerek."

Günday, kitabının sinemaya aktarılması hakkında, "Benim için kitabın ruhunun muhafaza edilmesi en önemli unsurdu. Önemli olan kitabın fotokopisini çekmek değil romanı okurken son sayfayı çevirince duyulan hissin filme geçmesi," diyor.

James Joyce ile gezme vakti!

James Joyce ile Dublin turuna var mısınız? Boston Üniversitesi öğrencileri, Joyce'un kült eseri *Ulysses*'in karakterlerinin gözünden Dublin'i görmenizi sağlayacak yeni ve interaktif bir aplikasyon hazırladı. Yazarın *Dublinliler* adlı romanından da mekanların yer aldığı aplikasyon sayesinde yazarın memleketi Dublin'in 20. yüzyıl başlarındaki halini deneyimleyebilirsiniz. 'JoyceWays' yani 'JoyceYolları' adlı aplikasyonun bedeli ise 2.99 avro.

Projeyi hazırlayan öğrenciler, iTunes sitesinden alabileceğiniz aplikasyona dijital harita ve arşivdeki fotoğrafları yerleştirmişler. Öğrenciler, içerisinde yüzün üzerinde mekan barındıran aplikasyon için "Sadece Joyceseverlerin değil herkesin tatmasını istediğimiz bir proje" diyor.

1984 bir kez daha sinemaya geliyor

George Orwell'in 1984 adlı romanı Noah Oppenheim tarafından beyazperdeye aktarılıyor. Deadline'in haberine göre Emmy ödüllü televizyon yapımcısı Oppenheim, Orwell'in klasik romanı üzerinde senaryo çalışmalarına başlamış. Projenin hayata geçmesinde önemli katkıları olan grafik tasarımcısı ve illüstratör Shepard Fairey, filmin yapımcılığını Imagine Entertainment'la birlikte yürütüyor. Kaynak: Taraf

Edebiyat tınlı müzik grupları

Bu defa konumuz sadece edebiyat değil bir de müzik. Bir yazıya başlık atmanın zorluğunu yaşamayan yoktur. Müzik grupları için de isimlerinin ne olduğu bir şarkının sözleri kadar; belki daha da önemli bir unsur. Hangi yaşta olursanız olun hayatınızın bir dönemine, muhtemelen gençlik yıllarınıza denk düşen bu 23 müzik grubu edebiyata saygı duruşunda bulunmuş ve isimlerini edebiyattan almış.

The Doors - 1965 yılında kurulan grup, ismini Aldous Huxley'nin *The Doors of Perception* (Algı Kapıları) adlı eserinden almış.

Belle and Sebastian - Cécile Aubry'nin meşhur romanı *Belle ve Sebastian*, küçük bir dağ kulübesinde yaşayan küçük bir çocuğu ve onun köpeğini konu alıyor. 1965 yılında Fransa'da televizyona uyarlanan kitap, 80'lerde Japon anime sanatının konusu olmuş, 90'larda ise ismini bir müzik grubuna ödünç vermiş.

Gogol Bordello - Listede yer alan diğer müzik gruplarından farklı olarak Gogol Bordello adını bir edebiyat ürününden değil edebiyat ürünü yaratıcısından alıyor. Ukraynalı yazar Nikolai Gogol, grup için sadece bir isimden ibaret değil, grubun ideolojisini vurgulayan bir sembol.

The Fall - Albert Camus'nün *Düşüş*'ünden ismi grubun davulcusu Tony Freil bulmuş.

Moloko - *Otomatik Portakal*'dan ilham alan bir grup daha! Hikayede gençler arasında çok yaygın olarak tüketilen uyuşturucu içeren süte verilen adı gruplarına uygun bulmuşlar.

Opeth - Sene 1972. Wilbur Smith bir roman yazar ve adını *Sunbird* koyar. Sonra bir müzik grubu, kitaptan etkilenir ve gruplarına kitapta yer alan bir şehrin adını verir.

Art of Noise - Grup, elektronik müzik teorisini ortaya atan ilk isimlerden Luigi Russolo'nun bir yazısına verdiği başlığı kullanır: *Art of Noise* (Gürültünün Sanatı).

Stryper - İlk Hristiyan rock grubu isimlerini de dini bir kitaptan almış. King James'in *İncil*'inden etkilenen grubun ismi, kitaptaki İsaiah 53:5'den geliyor.

YENİ DEN DÜŞÜNÜRKEN

Dünyayı Anlamak ve Değiştirmek Üzerine

ZÜLFÜ DİCLELİ

Batı'nın hâkimiyetine dayanan, 500 yıllık modernizm yolculuğu artık son durağında. Dünya değişiyor. Değişim anlayışımız dönüşüyor. Tüm düşünme pratiklerinin yer ve kabuk değiştirdiği bu yeni dünyada insan da kendini yeniden kurmak zorunda. Yeni oluşan dünyayı daha iyi anlayabilmek ve anlamlandırabilmek için insanlığın, bu yeni varoluş biçimlerinden beslenen yeni paradigmalara ihtiyacı var. Bu kitap, derin değişim süreçlerinde aktif rol alan okurun, gelişmelere bakış ve yaklaşım tarzlarını yeniden düşünme çabasına bir nebze olsun katkıda bulunmayı amaçlıyor.

KEŞFETMENİZ İÇİN YEKTA KOPAN ÖNERİYOR: TİRZA

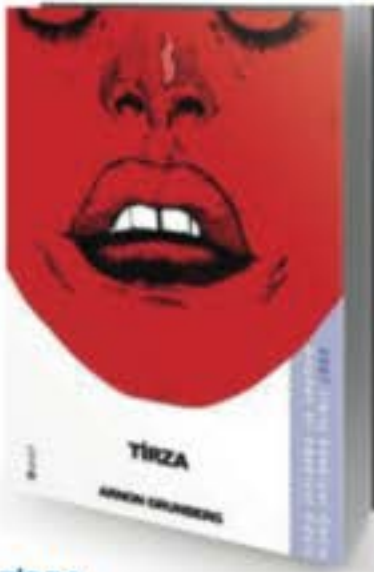

Sevgili Yekta Kopan, bu ay
Subit Fikirçiler hangi kitabı
keşfetsin?

ARNON GRÜNBERG
"TİRZA"

Peki neden bu kitap?

JÖRGEN HOFMEESTER'in
karanlık dünyası üstünden

insanlığı
otopsi
masasına
yatırdığı
için.
MÜTHİŞ
BİR KİTAP!

TİRZA
Arnon Grünberg
Alef Yayınevi

Rakipleri öğrenebilir miyiz? Bu
olmasaydı, hangi kitaplar ola-
bilirdi?

ŞU ANDA BAŞUCUMDA DURAN
2 KİTAP:
• STEPHEN KING "22/11/63"
• NABOKOV "MAŞENKA"

Bu kitabı nerede, ne dinleyerek,
nasıl bir ambiyansla okunmalı?

GECE VE SAKİN BİR OKUMA
ORTAMI YAKIŞIR BENÇE...
BİR DE KEITH JARRET'in
KÖLN KONSERİ

Bir de tadımlık cümle alalım kitap-
tan?

"Utancın ne olduğunu
biliyor musun?
Medeniyet."

KOLTUĞA YASLANIP MASALLARA DALMAK

“Adı, tandır başında anlatılan masallardan (tandırname) mülhem koltukname, yazılarında dikkatten kaçanları, dikkat kesildiklerimize bağlayan onlarca linki incelikle işleyen genç bir blog. Kendi masallarını sorduk.

Sylvia Plath ve limonlu pudingli kek

Daha önce kadın şairler ve yemek konusuna değinmiş, Emily Dickinson ve [hindistancevizli kekten](#) bahsetmiştik. Tarifini de vermiştik. Bugünde sevdiğimiz yeni bir blog'da, [Paper and Salt](#)'ta gördüğümüz [Sylvia Plath'in limonlu pudingli kek](#)inin tarifini çevirmek ve biraz da Plath'ten bahsetmek istiyoruz. Plath konusunda Türkçede şanssızız aslında. Günceleri [Oğlak Yayınları](#)'ndan yayımlanmıştı. Gerçekten Plath'in tartışılabilir hayatını kendisinden okumak büyük bir şans. (Gerçi tilkenmiş gözüküyor yayınevinin sitesinde. Umarız tekrar basımı yapılır.)

Plath'in yayımlanmış tek romanı [Sirça Fanus](#). Çok önceleri okuduğumuz bu yarı otobiyografik romandan aklımızda en çok derin bir sıkıntıya dair incelikli bir anlatı kaldı ve bütün bunlarda baskın bir kadın sesi. Modern hayatın içine dalan genç ve eğitilmiş bir kadının aynı hayatla cebelleşmesi. Şair Plath'ten daha fazla roman isteyeceği tutuyor insanın... Fakat romanın yayımlanmasından kısa bir süre sonra Plath mutfak fırını kullanarak intihar etti. Bu konuda Nilgün Marmara'nın [Sylvia Plath'in Sairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi](#) adlı yayımlanmış tezi akla geliyor elbette.

Koltukname'de şimdilik Yemek Kültürü, Haftanın Eğlencesi, Pazar Yorumu gibi başlıklar bulunuyor.

Birçok e-zine ile temastasınız. Neden e-zine yerine blog tercih ettiniz?

Derya Göçer: Yola çıkarken aklımızda blog vardı. E-zine elektronik de olsa dergi. Takım işi. En amatör bile daha kurumsal. Blog çok tesadüfi, hem dert hem heves olan yazıları "blog'a sığınıp" arka arkaya ekleyebiliyoruz. Brad Pitt'in filmlerde yedikleriyle İranlı ninja kadınlar aynı sitede yer alabiliyorlar. Şimdilik Yemek Kültürü, Haftanın Eğlencesi, Pazar Yorumu gibi başlıklarla ayırıyoruz. Konuk yazarlarla nereye gittiğimizi daha iyi görebildiğimizde e-zine de heveslerimiz arasında.

Kategorik ayrımlara rağmen ana sayfa sosyal medyadan alıştığımız, akışkan bir tasarıma sahip. Bu tasarım ne olanaklar sağlıyor?

Berrak Göçer: Bu da blog olmaktan geliyor. Blog internetle doğan ve var olan bir şey. Bu nedenle internetin doğasına uygun olmayı doğru buluyoruz. Haliha-zırdaki tasarım günde bir haber için uygun. Ne kalabalık ne de ıssız görünüyor. Bunun en önemli avantajı, okurları farklı yazılara da yönlendirebilmesi. Böylece Yazarların Kokteyl Tarifleri'nin altında Özal dönemindeki heavy metalcilere ilişkin Pazar Yorumu'na ulaşılabilir. Amaçladığımız çeşitlilik somut bir hal alıyor.

Tüm dünyadan kaynak takip etmeyi önemsiyor, okurla paslaşmak istiyorsunuz. Bu istek karşılık bulabiliyor mu?

Derya: Paslaşmak beraberce yapmayı ima ediyor. Üzülerek söylüyoruz ki daha ziyade pas atıyoruz. Pas veren az çıkıyor. "Genç" bir blog olarak yeni yeni düşünmeye başladığımız meselelerden biri de bu tür kültür yazılarını Türkçe okumak isteyecek, kendi okuduklarını da gönderecek okura ulaşmak. Yardıma açığız!

Berrak: Şu da gerçek ki, internette Uzakdoğu, Latin Amerika ve başka kültür haberlerine ulaşmak kolay değil. Bu konuda yardım çağırısında bulunduk ama henüz geri dönüş alamadık. Hangi haber Türkçe okurun ilgisini çeker kestirmek de güç. Bu engeli aşmak için haberleri Türkçeleştirilmeye çalışıyoruz: Miles Davis'in chilli tarifini, chilli'nin açıklamasını yaparken etli kuru fasulye olarak aktarıyoruz...

Bu kaynaklar okuma alışkanlıklarınızı nasıl değiştirdi?

Derya: Hızlı, günlük paylaşmak istediklerimizi okumaya devam ediyoruz. Blog, mecranın da zorlamasıyla bizi sosyal medyayı daha sıkı takip etmeye sevk etti. Eskiden rastladıkça okuduklarımızı daha düzenli okumaya başladık. Önemsemediğimiz, eğlendiğimiz konuların da peşine düşüyoruz. Hem bunları Türkçeye taşımak hem de farklı bakış açılarını sunmak istiyoruz. Mesela Twitter ve sansür tartışırken basın sansüründen farkını, bir kitap neden geç basılıyor (John Fowles, *Daniel Martin* gibi) sorusuyla memleket yayıncılığıyla konunun ilişkisini açmaya çalıştık.

Berrak: Okuduğumuz yabancı haberlere farklı yaklaşmaya başladık. Artık bir haberin kültürel bağlamda Türkçe karşılığı var mıdır diye daha çok düşünüyoruz. Bir de özellikle değinmek istiyorum: Haberlerdeki tarifleri, mektupları, hatta şarkı sözlerini Türkçeye çeviriyor, daha önemlisi olabildiğince Türkçe sayfalara link vermeye çalışıyoruz. Böylece Türkçe İnternet'in gelişimine katkıda bulunabilmeyi umuyoruz.

SÖZÜNÜ SAKINMADAN: BİR TATLI BAŞARI HİKAYESİ

www.sabitfikir.com'dan geçmiş Sözünü Sakınmadan'ları tek tek izleyebilirsiniz.

Her şey, kitap eleştirisinin ülkemizde yeterli olmadığı yönündeki derin hissiyatımızla başladı. Önce Idefix, SabitFikir'in sitesini kurdu; SabitFikir'in sitesi kendini bir basılı dergiye evirdi; basılı dergi Sözünü Sakınmadan'ı yarattı.

Sözünü Sakınmadan, kısa bir süre içinde, Türkiye'de edebiyat konuşulan, sözlerin sakınılmadığı en heyecanlı platformlardan biri haline geldi. Murathan Mungan ile başladık; 13 yazarı ve yaklaşık 5000 okuru ağırladık. Hem de, Semih Gümüş ve Ömer Türkeş gibi iki önemli eleştirmenin eşliğinde.

İstanbul Modern'in işbirliğiyle düzenlediğimiz Sözünü Sakınmadan, siz konuklarımız için neşeyle başlayıp keyifle biten bir "bir saat" oldu hep. Oysa o "bir saat" bizim için, bir koca ay demek idi! Bir yandan her gün defalarca güncellenen bir site ve aylık bir dergiyle uğraşırken; kal(may)an vaktimizi Sözünü Sakınmadan'a ayırdık. Uzun toplantılar, defalarca aranan konuklar, sandalyeler, fotoğraf- kamera kayıtları, basın bülteni, aydınlatmalar... Her detayı ince ince düşündük. Ne mutlu, emeğimizin karşılığını gani gani aldık.

Söylediğim gibi, 1 yılda, yaklaşık 5000 kişiyi ağırladık. 5000 kişi! Telaffuz etmesi kolay, ulaşması zor bir rakam. "Edebiyat etkinliklerine 50'den fazla dinleyici gitmez", görüşünü kırma yönünde biraz da olsa katkımız olduysa, ne ala.

Semih Gümüş ve Ömer Türkeş'in saygınlığından, yaptıklarından, yapacaklarından bilhassa söz etmeye gerek yok herhalde. İstanbul Modern'in bir mekan

olarak güzelliğinden de... Ama izninizle konuklara biraz değinmek, isimlerini bir bir sıralamak isterim. Murathan Mungan'la, çim bahçede başlayan bu serüven, Hakan Günday, Elif Şafak, küçük İskender, Sema Kaygusuz, Emrah Serbes, Latife Tekin, Cemil Kavukçu, Enis Batur, Hakan Bıçakçı, Fûruzan ve nihayetinde Selim İleri ile devam etti. Ne müthiş isimler, öyle değil mi?

EN ÜNLÜ ELEŞTİRMEN, SİZSİNİZ!

Dinleyicilerimiz de hep aynı şekilde müthişti. Ve biz biliyorduk ki, bir kitabı okuduktan sonra, kitabın en azından "iyi" veya "kötü" olduğuna dair bile görüş belirten herkes, biraz eleştirmendi aslında... Herkes kendi dünyasının en ünlü eleştirmeniydi! İşte bu yüzden bol bol yer verdik okurların sorularına. Haksız çıkmadık. Seyircilerimiz de eleştirmenlerimizden feyz almış olacak ki; yıllanmış cümleleri bir kenara bıraktı; sözünü hiç sakınmadı.

Değirmeden geçemem. Gerek yazılı, gerek görsel basında da öyle çok yer aldık ki, nasıl önemli bir boşluğu doldurduğumuzu bir kez, bir kez daha gördük.

SabitFikir ekibinden Bora Ekmekçi, Didem Çelik, Nihan Bora ve Mehmet Onur Doğan'ın olağanüstü özverisiyle, bugüne -ama daha da önemlisi- geleceğe, önemli kayıtlar bıraktığımıza eminiz.

Bu ay bir yaşını dolduran Sözünü Sakınmadan, her şeyiyle, tatlı bir başarı hikayesi.

Herkesi geçmiş tüm etkinliklerimize bekleriz. Hepsisi, SabitFikir'in websitesinde.

OPUS**Hulki Aktunç-Gültekin Emre**

Sel Yayıncılık - (13,5 cm X 19,5 cm)

BASKI

Kapak su yolu ters, kapak kıvrılmıyor kırılıyor. Kitap kör bıçakla kesilmiş iç kağıdı iyi son sayfalardaki mektupların filmi iyi çalışılmamış. Kapak takma iyi.

KAPAK

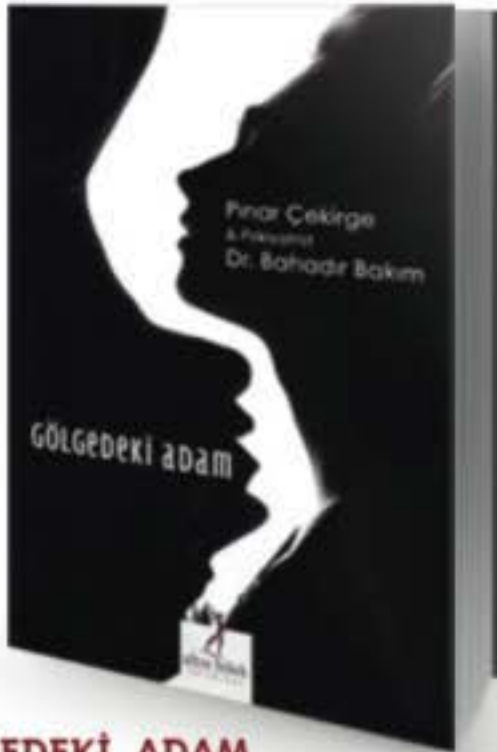
Kapak, şiir kitaplarında sıkça kullanılan bir yöntemle, şairlerin mektuplarından yapılmış bir kolaj ile üretilmiş. Kapağın altına toplanmış mektup ve zarfların üzerinde kalan boşluğa mühür etkisi verecek şekilde ve büyük harflerle "Opus" başlığı yazılmış. Yazar isimleri başlığın üzerinde siyah bant içine dışı yazıyla yer alıyor. Başlığın, çağrıştırdığı müzik, şiir gibi kavramlara oldukça uzak, taş baskı taklidi bir yazı ile yazılması pek yerli yerinde bir tercih sayılmaz.

Kitabın içinde yer alan şiirlerin önemli bir bölümü elektronik ortamda yapılan yazışmalardan oluşuyor. Buna rağmen kapakta yer alan görsellerin neden daktilo ile yazılmış kağıt ve zarflardan ibaret olduğunu anlamak zor. Ayrıca mektup ve zarfları bir arada gösteren görselin gerçekçi olmayan kağıt kenarları ve gölgelerdeki photoshop işçiliği oldukça zayıf. Bu geleneksel mektup fotoğraflarının kapak tasarımını zayıflatması bir yana okuru içerik hakkında da yanıltılabileceğini söylemeliyiz. Arka kapak öndeki görselin çıkartılıp yerine bir tanıtım yazısı yazılarak üretilmiş.

İÇ SAYFALAR

İç sayfalar tırnaklı ve okunaklı bir yazı tipi kullanılarak dizilmiş. Ancak satır aralan bir şiir kitabı için gereğinden fazla sıkışık. Üstelik bu tırnaklı yazı tipinin sayfaların sağ üst köşelerine yerleştirilmiş düz bir yazı tipi ve bold harflerle dizilmiş yazar isimleri ile uyumu da yeterli değil.

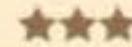
Kullanılan kağıdın rengi ve dokusu okumayı kolaylaştırıyor ancak arka veriyor. Künyesindeki bilgiler yeterli. Sayfa numaraları alışıldan küçük.

GÖLGEDEKİ ADAM**Pınar Çekirge - Dr. Bahadır Bakım**

Altın Bilek Yayınları - (13,5 cm X 21 cm)

BASKI

Gene kapakta su yolu ters, sırt ön kapağa kaymış, arka kapak yazısı süs pilyajını da geçmiş hiç değilse süs pilyajı iptal edilebilirdi. Kapak takma kötü. İç baskı da ön ve arka baskı ayarsız.

KAPAK

Arzuyla birbirinin üzerine eğilmiş siyah beyaz bir kadın ve erkek fotoğrafı üzerine kurulu bir kapak. Yazarların adı kadının, Gölgedeki Adam başlığı ise erkeğin oluşturduğu siyah lekenin üzerine yerleştirilmiş. Küçük ve büyük harflerin aynı kelime içinde birlikte kullanılmasıyla oluşturulmuş başlığın kapaktaki ağırlığı raf görünürlüğü açısından biraz zayıf. Kapağın görsel hiyerarşisi içindeki yeri ikinci planda kalmasının yanı sıra yazar isimlerinin büyüklüğü de başlığı daha az fark edilir kılıyor.

Arka kapağın yarısını kalın ve itici bir yazı tipi ile yazılmış ve kenar boşluklarına dikkat edilmeden yerleştirilmiş bir tanıtım yazısı kaplıyor. Neredeyse sırt kalınlığına eşit büyüklüklerde konulan yazılar katlama sırasındaki hataları kaçınılmaz kılmış.

İÇ SAYFALAR

İçeriği itibarıyla samimi ve insana dair bir kitapta kolay okunur, tırnaklı bir yazı tipi ve büyük puntoların seçilmesi isabetli olmuş. Ancak iç sayfalarda satır aralarının bu kadar dar tutulmasına gerek yoktu.

Kitabın içeriğini yansıtabilecek duyguyu karşılamak üzerinden bakınca, bölüm başlarının ilk paragraflarında kullanılan ilk harfin devasa büyüklükte yazılması da doğru bir tercih olmamış. Aynı şekilde hikaye başlarında yer alan başlıkların da devasa puntolarla ve üstelik büyük harflerle yazılmasını da yadırgadık. İnsana dair dolaysız hikayelerin anlatıldığı bir olay anlatısının, bağırarak büyük harfler ile değil, sakin ve küçük harfli başlıklarla ifade edilmesi daha iyi olabilirdi. Künyesi yeterli ve ayrıntılı. Kullanılan kağıt dokusu ve rengiyle iyi bir örnek.

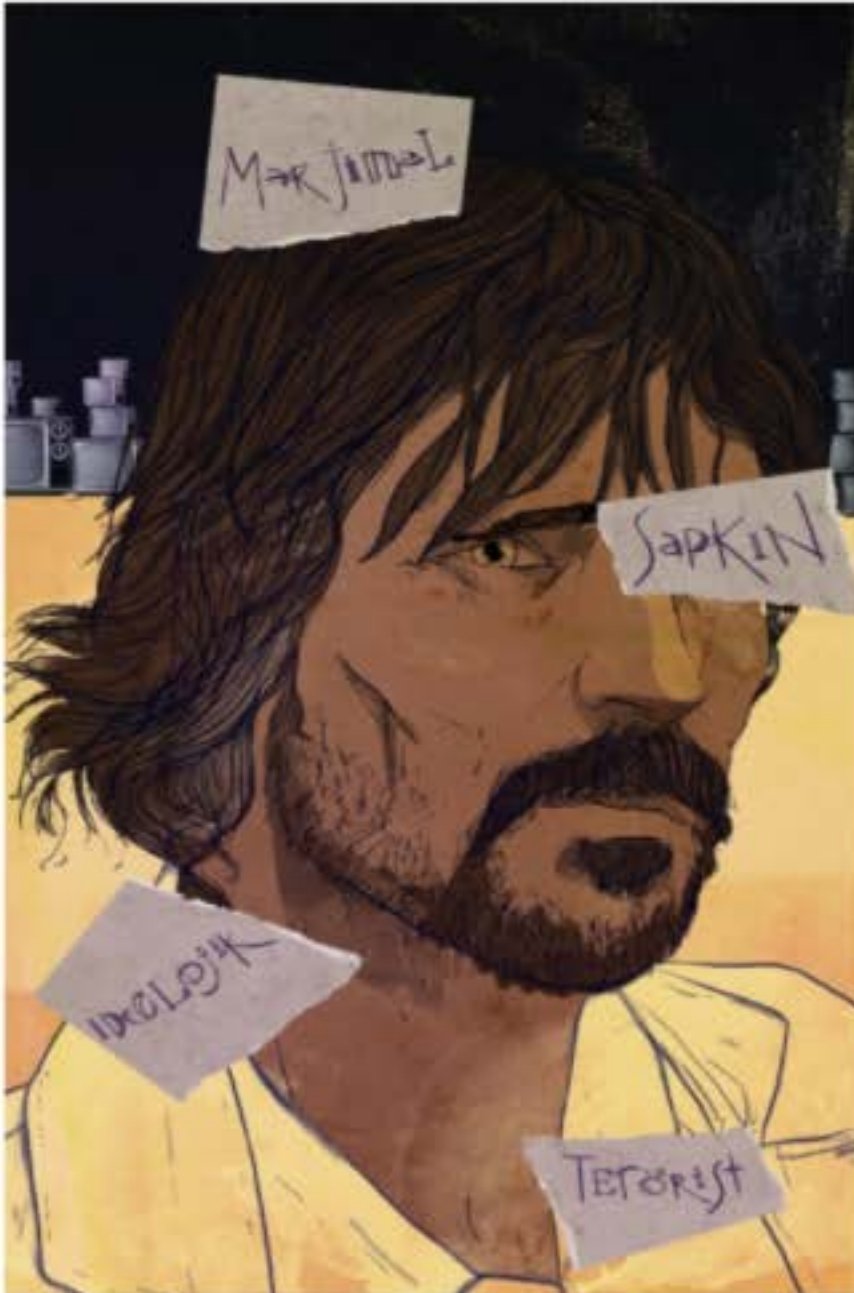
MUHAFIZGÜCÜ: 1 BEHZATÇIGÜCÜ: 0 (MAÇ DEVAM EDİYOR)

“Hayalgücünün üzerindeki baskıyı, en net dizi filmlere ve futbola yönelik manipülasyon çabalarında ve bunlara gösterilen direnişlerde görüyoruz.”

Nereye gitseniz şu konuda bir fikir birliği var: İktidar yaşam alanlarını tek tek daraltıyor. Tek devlet, tek millet, tek din, tek bayrak ilkesi şaka değil. Hayatı kuşatan bir ilke. Tek bir görüş, tek bir yaklaşım 'norm'u belirliyor bu anlayışta. O tek perspektifin dışında kalan her şey ya marjinal addediliyor, ya sapkın, ya ideolojik ya da terörist. Dolayısıyla ülkenin tek ideolojisi ideoloji dahi sayılmayacak kadar normalize edilmiş varsayılıyor. İmtiyazlı, sınıflı ama gene de kaynaşmış bir kitle tahayyülü böyle oturtuluyor. İşte bu tahayyülün oturtulabilmesi için bir yandan bütün iş kollarındaki tüm emekçiler, öğretmeninden THY çalışanına hiyerarşiye karşı itaatkar konumu terk ettikleri ölçüde cezalandırılıp belirli bir forma sokulmaya çalışılırken bilgi ve hayalgücü üzerinden de bir baskı işliyor. Rüyalari denetleme işi RTÜK'ün evhamlarına bırakılacak kadar ikincil bir mesele değil artık. Doğrudan en üst kademedeki meclis bu görevi devralmış durumda. Bilginin denetlenmesi bilindiği gibi basının en sıkı kontrollere tabi tutulması, medyadaki en ufak ayrışmanın anında eliminasyona uğratılmasıyla çalışıyor. Bir olay olduktan sonra televizyonu açmak manasız, herkes Twitter'ı açıyor ne olup bittiğine dair bir ipucu bulabilmek umuduyla. Uludere'nin kaç saat saklandığını hatırlayacak olursanız hayli anlaşılır bir tutum. İktidara ilkesel olarak veya ideolojik olarak yakın olmak da yeterli değil. Her konuda, her detayda istisnasız tek fikrin içinden konuşmak, tek açıklamayı benimsemek, tek yorumu uygulamak gerekiyor. Bağışık bir yol çizmeye kalkanlar, Ali Akel örneğinde gördüğümüz gibi, iktidara yakın gazetelerdeki işlerinden kıdemlerine bakılmaksızın uzaklaştırılıyorlar.

Hayalgücünün üzerindeki baskıyı ise en net dizi filmlere ve futbola yönelik manipülasyon çabalarında ve bunlara gösterilen direnişlerde görüyoruz. Şair Tarık Günersel'in yıllar önce çıkmış bir kitabı vardı: *Muhafızgücü: 1 Hayalgücü: 0*. Şimdi tam bunu yaşıyoruz. Ve de 'hayalgücü' dört koldan akınlarla beraberlik golünü arıyor. İkinci golü yememek için iki kat efor sarf ediyor. "Mesela nasıl?", diye sorabilirsiniz. Mesela başrolünde polislerin oynadığı bir dizinin, *Behzat Ç.*'nin Ankara'da hep beraber sloganlar eşliğinde seyredilmesi anı tam bir hayalgücünün beraberlik golünü aradığı andı. 'Behzat Ç.'ye dokunan yanar' sloganı *Behzat Ç.*'yi Ahmet Şık'a bağlıyor. Bir de bakmışsınız futbol taraftarları *Behzat Ç.*'yi kendi davalarına bağlamışlar.

Behzat Ç. için mecliste öneriler veriliyor. Milletvekilleri, bakanlar "takipteyiz" mesajı gönderiyorlar.

Çizim: Selçuk Ören

'Behzat Ç. Sadece Behzat Ç. Değildir' diye bir pankart görerseniz Kızılay'da bu pazar, yadırgar mısınız?

1 Kadın 1 Erkek dizisine de "evlenin bakıyım" müdahalesi geldi.

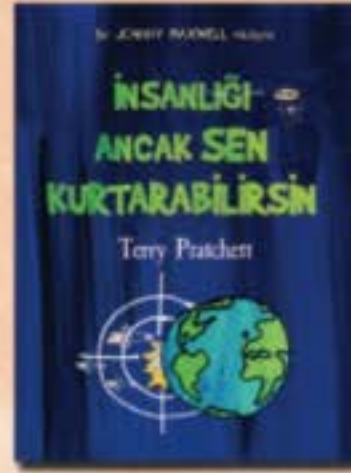
Bir dizi filmin bu kadar baskı altında olması sıradan bir durum değil. 1 Kadın 1 Erkek dizisine de benzer bir "evlenin bakıyım" müdahalesi geldi. Hayalgücünün mahsülleri olan dizi filmler muhafızgücü'nün azılı rakipleri haline geliyorlar. Mahallenin gençleri sokağa adım atamaz, balkona çıkamaz oluyor. Ve buna mahallenin gençlerinin tepkisi geliyor. Hep birlikte bir dizi film seyretmenin sivil itaatsizlik eylemi statüsü alabildiği olağandışı bir dönemden geçiyoruz.

Behzat Ç. filmde bir polis, ama 'hayalgücü'nün polisi. Ve her an Behzat Ç. fanlarına da biber gazı sıkılabilir 'muhafızgücü'nün polisleri tarafından.

Gündelik hayatın soluksuz bırakıldığını hissedenler Fenerbahçelilik üst kimliğinde veya aykırı Behzat Ç. kimliğinde birleşebiliyorlar. Behzat Ç. filmde bir polis, ama 'hayalgücü'nün polisi. Ve her an Behzat Ç. fanlarına da biber gazı sıkılabilir 'muhafızgücü'nün polisleri tarafından. Hani eskiden entelektüel futbol fanatiklerinin anmayı sevdiği bir Simon Kuper sözü vardı: "Futbol Sadece Futbol Değildir." Şimdi bu söz çoğalmış durumda. 'Behzat Ç. Sadece Behzat Ç. Değildir' diye bir pankart görseniz Kızılay'da bu pazar, yadırgar mısınız? "Ne diyor bunlar?", der misiniz? Yoksa hayalgücü tribünlerinin bu çağrısına icabet etmekten geri durmak üzere şöyle mi bağırırken görülürsünüz:

Kürtaj Sadece Kürtaj Değildir, Behzat Ç. Sadece Behzat Ç. Değildir, Hayalgücü Sadece Hayalgücü Değildir!

FANTASTİK EDEBİYATIN BÜYÜK USTASI TERRY PRATCHETT'TAN SIRA DIŞI BİR KİTAP SEÇKİSİ...

İnsanlığı Ancak Sen Kurtarabilirsin

Bilgisayar oyunlarının ardında yatan gerçeklik... 12 yaşındaki Johnny Maxwell'in eline "İnsanlığı Ancak Sen Kurtarabilirsin" adlı yeni bir bilgisayar oyununun korsan kopyası ulaşır. Oyun, ekranda beliren uzaylıları öldürmek üzerine kurulmuştur. Fakat Johnny, hiç beklenmedik bir şeyle karşılaşır: uzaylılar direnmeden ona teslim olurlar... Kurgunun gerçekle yüzleşmesi...

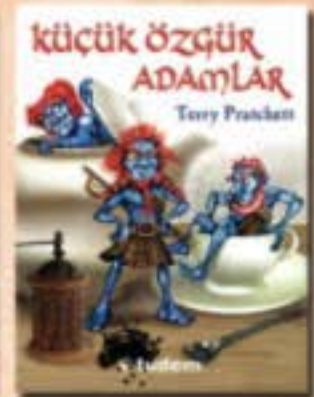
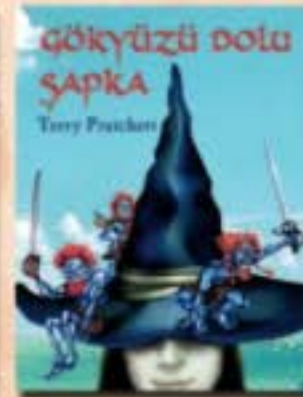
Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri

Hayvanların dünyasına felsefi bir pencereden bakmak... Pratchett'in, Carnegie Madalyası ödüllü bu etkileyici romanı, Maurice adında kumaz ve üçkağıtçı bir kedinin fantazyalarla dolu ilginç dünyasına götürüyor okurlarını. Bu cüretkâr kedinin yaptıkları aklınızı başınızdan alacak!

Ulus

Tarihi yeniden yazmak... Mo, tanıdığı ve sevdiği herkesin yaşadığı büyük fırtınayla yok olduğunu öğrendiğinde iş işten çoktan geçmişti. Adada yapayalnız kalmıştı. Fırtınadan geriye kalanlarla yeni bir ulus kurmak zorundaydı. Ama ne yazık ki bunu başarabilmesi zannettiği kadar kolay olmayacaktı. Yeni bir geleceğin temellerini atabilmesi için öncelikle geçmişin izlerinden kurtulması gerekiyordu... Zekice kurgulanmış, yüksek tempolu bir mücadele öyküsü...

Kış Ustası - Gökyüzü Dolu Şapka - Küçük Özgür Adamlar
Adına festivaller düzenlenen, sayısız ödüle değer görülen muhteşem bir üçleme...

Yuva Çiftliği büyük bir sorunla karşı karşıya: Tepelerden inen kabuslar her yeri istila etmiş durumda. Üzerine bir de Tiffany Sızı'nın kardeşi kaçınılınca işler içinden çıkılması zor bir hal alıyor. Tiffany'nin kardeşini kurtarabilmesi için yanında sadece bir silahı, büyükannesinin büyü kitabı ve tabii ki Nac Mac Feegle adamları, yani sürekli sarhoş bir şekilde dolaşıp kargaşa çıkardıkları için Periler Ülkesi'nden kovulan, kavgacı, hırsız, mavi derili Küçük Özgür Adamlar var. Fantastik komedi edebiyatının başyapıtlarından...

AUTEUR SİNEMASI, UYARLAMALARI YENDİ

“ Bu yıl Cannes’da gösterilen edebiyat uyarlamalarının hiçbirisi bir ödül kazanmadı. Ve bilinen bir slogan yeniden doğrulandı: “İyi edebiyattan iyi sinema olmaz!”

Cannes deyince akla *auteur* sineması gelir. Yani senaryolarını bir edebi kaynağa dayandırmadan kendisi yazan, tamamen biricik, kendine özgü bir dünyası ya da vizyonu olan yönetmenler yarışır Cannes’da. Terrence Malick, Apichatpong Weerasethakul, Michael Haneke, Yılmaz Güney ve Michelangelo Antonioni gibi auteurs hep bu ilkeye uyar. Cannes’ın son 15 yılında yalnızca iki Altın Palmiyeli filmin kaynağında birer edebiyat eseri vardı: Laurent Cantet’in *Sınıfı* (2008) ve Roman Polanski’nin *Piyanist*’i (2002). Son 15 yıl içindeki diğer bütün Cannes birincisi filmler özgün senaryolardan yola çıkılarak yapılmış. Bu filmler içinde yönetmenin senaryoyu kendisinin yazmadığı tek istisna ise Ken Loach’un yönettiği *Özgürlük Rüzgarı*’nı (2006) Paul Laverty yazmıştı, diğer bütün Altın Palmiyeli filmlerin altında yönetmenin kendi imzası var.

Bu yıl başlangıçta edebiyat uyarlamalarının şanslı olacağı bir yıl gibi görünüyordu. Jack Kerouac’ın *Yolda*’sını Brezilyalı yönetmen Walter Salles çevirmişti. *Yolda*’nın

oyuncuları arasında genç kuşağın en parlak yıldızlarından Kristen Stewart, bir önceki sene Cannes’da en iyi kadın oyuncu seçilen Kirsten Dunst ve Viggo Mortensen gibi isimler vardı. Kitabın asıl kahramanları Dean Moriarty (gerçek hayatta Neal Cassady) ile Sal Paradise’i (gerçek hayatta

Jack Kerouac’ın yazdığı *Yolda*’yı Brezilyalı yönetmen Walter Salles çevirmişti. Fakat film Cannes’da bekleneni veremedi.

Jack Kerouac) sırasıyla Garret Hedlund ve Sam Riley canlandırmıştı. Fakat film bekleneni veremedi. Bazı sahneleri çok erotik olsa ve de Dean ve Sal’in ‘küçük çaresizlikleri’ni anlatabilse de film, vasatın üzerine geçemedi. *Motosiklet Günlükleri*’nde Che Guevara’yı Güney Amerika yolculuğu sırasında anlatmıştı Salles. *Yolda* ile bu kez Beat kuşağının asilerinin ABD içindeki yolculuğuna eşlik eden yönetmen, başkaldırıları ve isyan temasını üçleyecek mi diye merak da etmiyor değil insan.

David Cronenberg’in Don DeLillo’nun 2003 tarihli kitabından uyarladığı *Kozmopolis* de çok büyük beklenti yaratmıştı. Bu kez başrolde *Alacakaranlık* serisiyle ünlü bir diğer oyuncu, Robert Pattinson vardı. Film, kapitalizmin büyük kriz yaşadığı bir dönemde, ultra zengin genç bir yatırımcının, çoğu bir limuzin içinde geçen bir gününü anlatıyordu. Bir başka roman uyarlaması da Lee Daniels’in yönettiği *Kağıt Çocuk*’tu (*Paperboy*). Pete Dexter’in 1969’un Florida’sında geçen romanından uyarlanan filmin başrolünde Nicole Kidman vardı. John Hillcoat’ın yönettiği *Yasadışı*’nın senaryosunu ünlü rockçı Nick Cave ile oyuncu Shia LaBeouf, Matt Bondurant’ın *Dünyanın En Islak Kasabası* (*The Wettest County in the World*) adlı kitabından uyarlamıştı. Ana yarışmadaki bir başka edebiyat uyarlaması da Jacques Audiard’dan geldi: *Pas ve Kemik*, Craig Davidson’ın aynı adlı kısa hikayeler derlemesinden uyarlanmıştı.

Bu kadar çok edebiyat uyarlamasının ana yarışmada yer alması, Cannes’da *auteur* çağı kapanıyor mu gibi sorulara da yol açtı. *Sight&Sound* dergisinin editörü, edebiyat uyarlamalarının daha çok ticari kaygılarla yapıldığını, uyarlama senaryolara dayanan filmlerin, edebiyat eserini bilen hazır bir kitleye konduğunu ve uyarlamaların “daha düşük bir sinema biçimine” hizmet ettiğini iddia etti. Ödüllerin dağılımına bakacak olursak Cannes jürisi Nick James’e hak veriyordu. Sözünü ettiğimiz edebiyat uyarlamalarının hiçbirisi ödül kazanmadı. Ve bilinen bir slogan yeniden doğrulandı: “İyi edebiyattan iyi sinema olmaz!”

Pete Dexter’in 1969’un Florida’sında geçen *Kağıt Çocuk* romanından uyarlanan filmin başrolünde Nicole Kidman vardı.

“ Ozan-şarkıcılık çoğunlukla kategorize edilemeyen, muğlak ve içi doğru doldurulamayan bir tür olarak göze çarpıyor. Kendi parçalarını yazan, besteleyen, seslendiren müzisyenlerden net olarak ayrıldıkları nokta ise melodik-ritmik ve armonik cümlelerinde folk geleneğinin izini sürmeleri...

Eray Aytimur

“İki tür müzik vardır - en azından bana hep öyle gelmiştir: İnsanın dinlediği müzik ve yaptığı müzik. Bu iki müzik, tamamen farklı sanatlardır, her birinin kendi tarihi, sosyolojisi, estetiği ve erotizmi vardır. Dinlerken sıradan bulduğumuz bir besteci, çaldığınızda -hatta kötü çaldığınızda- harikulade gelebilir. Mesela Schumann öyledir. Yapılan müzik kulağa dair olmaktan ziyade ele dairdir. Ve dolayısıyla, bir bakıma çok daha tensel, çok daha şehavidir. Yalnız başımıza veya dostlarımızla birlikte yaptığımız müziktir. Katılımcılardan başka seyircisi yoktur. Bu da gösteriye dönüşme riskini ve histeriye kapılmayı bertaraf eder. Bu müzik adaleli müziktir. İştme duygusunun oynadığı rol, onaylama rolüdür. İştten bedendir, ‘ruh’ değildir. ‘Ezber’den çalınan bir müzik değildir: Beden denetler, iletir, koordine eder, okuduğunu uyarlar, ses ve anlam yaratır. Beden basit bir iletken, bir nakledici, bir yazardır. Bu müzik yok olmuştur. Başlangıçta aylak (aristokrat) sınıfın meşgalesiydi, burjuva demokrasisiyle birlikte önce yavan bir sosyal ayin haline geldi -piyano, genç hanım, salon, gece müziği-, sonra da tamamen kayboldu. Bugün kim piyano çalıyor? Batı ülkelerinde ‘yapılan’ müziği bulabilmek için başka bir kitleye, başka bir repertuara, başka bir enstrümana bakmak gerekiyor: Gençler, vokal müzik, gitar... Pasif, reseptif müzik, sound müziği -konser, festival, plak, radyo- günümüzde biricik müzik konumunda. Müzik yapmak diye bir şey kalmadı. Müzikal faaliyet artık ele dair, kaslara dair, fiziksel bir şey değil. Şimdi artık bir mayi gibi, akışkan, Balzac’tan ödünç alarak söylersek, ‘kaygan’ bir şey”...

Fransız eleştirmen Roland Barthes’ın 1977 tarihli *Image, Music, Text* adlı kitabından bir alıntıyla başladık. Çünkü müzikal faaliyetin sular seller misali aktığı zamanımızda akıntıya şekil değiştirerek direnen bir gelenekten söz etmenin sırası geldi. Ortaçağ Avrupası’nın gezgin ozan-şarkıcıları

olarak kısaca tanımlanan ‘Troubadour’lar ve ‘trouvères’ 11. yüzyılın sonundan 14. yüzyılın başına kadar tüm Fransa’da etkili olmuş gezgin ozan-şarkıcılardı. Bunların çoğu soylu olmakla beraber aralarında alt tabakadan gelenlerine rastlamak da mümkündü. Dolayısıyla troubadour’lar arasında prensler, kontlar, dükler olduğu gibi uşaklar da yer alabilirdi. Troubadour’lar daha çok şarkılarını bölgesel halk diliyle söylerlerdi. Güney Fransa’da yaşayan troubadour’ların şiirlerini yazarken kullandığı dil Oc diliydi. Troubadour’lardan yaklaşık bir yüzyıl sonra Fransa’nın kuzeyinde ortaya çıkan trouvères’se, troubadour’lara göre daha gelişmiş bir müzik anlayışını benimserken eserlerini de Oil dilinde veriyorlardı. Şiirlerini daha çok ‘Alba’, ‘Canço’, ‘Chanson de Croisade’, ‘Estampie’, ‘Partimen’, ‘Pastourelle’, ‘Planh’, ‘Sirventes’ ve ‘Tenso’ gibi formlarda yazan bu ozan-şar-

BEN GİDERİM
ADIM KALIR:

OZAN ŞARKICILAR

kıcılar müzikal olarak çoğunlukla kolay akılda kalacak, birkaç notadan meydana gelen melodik yapılardan yararlanıyorlardı.

Şarkılarını bestelerken ve söylerken kullandıkları enstrümanlar bugün kemanın atası kabul edilen 'vielle'di. Yeterli müzik bilgisine sahip olmayan, şarkı söyleyemeyen ve vielle çalamayan şairlerse eserlerinin yaygınlaşmasını sağlamak, ün elde etmek için, kasaba kasaba, şato şato gezen 'jongleur'lerle anlaşılıyorlardı. Jongleur'ler şenlik yerlerinde, festivallerde başka şairlerin şarkılarını yorumlarken, kimi zaman 'menestrel' denilen ikinci derecede önemli müzisyenlerden de yardım alıyorlardı. Menestrel'lerin tek işi vielle çalarak jongleur'lere eşlik etmekte.

Alman 'Minnesanger'leri ve 15. yüzyıldan itibaren beliren ve usta şarkıcı olarak karşılığını bulan Meistersinger'ler 20. yüzyılda dahi Avrupa'nın muhtelif folk ve rock gruplarını etkilediler. Bu konuda halkbilimci Anatole Le Braz, 19. yüzyılda Avrupa'yı dolaşarak seslendirdiği baladları satan Yann Ar Minouze'u başlı başına bir örnek olarak gösteriyor, ki başlangıçta çoğunlukla arp eşliğinde dilden dile yayılan şiirler, lirikler matbuatın devreye girmesiyle doğal olarak yazılı, basılı ve yaygın hale geldiler.

Başka ozan şarkıcıların da parçalarını seslendiren Tom Rush'ın istisna olması bir yana; esasında ozan-şarkıcılar sadece kendi yazdıkları sözleri ve/veya şiirleri akustik bir ses evreninde seslendiriyorlar. Yani, parçalarını çoğunlukla gitar ve piyano eşlikleriyle ve birinci tekilin söylemiyle formüle ediyorlar. Ancak ozan-şarkıcılık çoğunlukla kategorize edilemeyen, muğlak ve içi doğru doldurulamayan bir tür olarak göze çarpıyor. Kendi parçalarını yazan, besteleyen, seslendiren müzisyenlerden net olarak ayrıldıkları nokta ise melodik-ritmik ve armonik cümlelerinde folk geleneğinin izini sürmeleri... Kişisel veya toplumsal herhangi bir duygu veya kaygı durumuna göre yazan ozan-şarkıcılar besteleme ve düzenleme sü-

Cem Akas / Yazar

Yazılı her şey edebiyat ürünü sayılabilir, 'edebi zevk' verebilir. 'Edebi zevk' veriyorsa 'edebiyat ürünü'dür. Bu yönde ayrım var, elbette olmalı. Yazılı her şey için olduğu gibi, Paul Simon, Donovan, Gil Scott-Heron ve Devendra Banhart gibi isimlerle örneğin Mustafa Sandal ve Serdar Ortaç gibi isimler arasında ayrımcılık yapmak meşru olsa gerek. Kimi edebiyattan beslenir, kimi edebiyatı besler. Allah hepsinden razı olsun.

reçlerinde ilk etapta solo enstrüman üzerinden parçalarını yapılandırıyorlar.

OZAN-ŞARKICILIĞIN GELİŞİMİ

Kuzey Amerika'nın blues ve folk müzikle sarmalandığı 20. yüzyılın henüz başlarında Leadbelly, Blind Lemon Jefferson, T-Bone Walker, Lightnin' Hopkins, Robert Johnson ozan-şarkıcılık geleneğinin oluşumunda görece öznel içerikli parçalarıyla köşe taşları oldular. Amerikan folkunun atağa kalktığı 1940'lardan itibaren ise Almanac

Pete Seeger. Ozan-şarkıcılığın palazlanmasına milat olarak 1960'ların sonları gösterilse de en sert viraajın 1950'lerde Pete Seeger ve Woodie Guthrie ile alındığı kesin.

90'larda müziğe yepyeni bir duruş kazandıran PJ Harvey, Courtney Love, Alanis Morissette gibi kadınlar da akustik temelli rock üstyapıları içinde ozan-şarkıcılık bayrağını alabildiğine yukarı taşıdılar.

Şarkının cümle yapısını baştan aşağı yeniden yaratan ve kelime hazinesini genişleten Serge Gainsbourg.

Zülal Kalkandelen / Müzik Yazarı

Zülal Kalkandelen, *Sabit Fikir*'in Nisan sayısına yazdığı "Sözcükler, Şarkılar ve Şiir" isimli yazısında, edebiyat-müzik ilişkisi hakkında şöyle demişti:

"Şarkı sözleri şiir değildir; sadece şarkıda yer alan sözcüklerdir." *Mother, Brother, Lover* adlı kitabının Sunuş kısmında böyle demiş Jarvis Cocker. Kendisine ait şarkı sözlerini bir araya getiren kitap, geçen yılın sonuna doğru yayımlandı. Onun gibi yetenekli ve zeki bir müzisyenden ilham alan çok sayıda yazı yazılabilir. Bu yazıya ise, "şarkı sözlerinin şiir olmadığı" şeklindeki görüşüyle ilham verdi. Şarkı sözlerinin müzik eşliğinde bir bütünün parçası olarak, ritim ve melodiyle uyumlu bir şekilde işlevini yerine getirdiğini; o bütünün dışında bağımsız okunduğunda etkisinin kalmadığını söylüyor Jarvis. Örnek de veriyor buna. İlk gençlik yıllarında Pink Floyd'un *The Dark Side of the Moon* albümünü alıp kapaktaki sözleri okuduğunda, kendisine hiç de hoş gelmemiş. Çok sevdiğimiz bazı şarkıların sözlerine özel olarak dikkat ettiğimizde aynı duyguları hepimiz yaşarız. Jarvis'in dediği gibi, nasıl gitar ya da davul sesleri şarkının kendisinden bağımsız olarak tek başına dinlenmiyorsa, sözler de şarkının içinde yorumlanıp değerlendirilmeli. Sonuç olarak, bazı şarkı sözleri şiirdir, bazıları öykü anlatır ve onları ancak gözlem gücü yüksek, dile çok hakim özel müzisyenler yazabilir.

Bu nedenle de, Bob Dylan'ın yıllardır Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmesi ya da Jarvis Cocker'ın şarkı sözlerinin kitap olarak basılması hiç de şaşırtıcı değildir.

Singers ve The Weavers öne çıkan isimler. Ozan-şarkıcılığın palazlanmasına milat olarak 1960'ların sonları gösterilse de en sert virajın 1950'lerde Pete Seeger ve Woodie Guthrie ile alındığı kesin. Seeger ve Guthrie gerek geleneksel şarkıları, gerekse özgürlük, eşitlik ve göç hareketleri ve muhtelif sivil hak talepleri ile yüklü protest şarkılarını doğaçlamalara da olanak tanıyarak yazıp seslendirerek zamanın ruhunun belirlenmesinde de etkin roller üstlendiler. Bu iki isim bu anlamda Bob Dylan ve Ramblin' Jack Elliot gibi sanatçılara mihmandarlık ederek ozan-şarkıcı geleneğinin başlıca kaynakları oldular.

Ozan-şarkıcılık geleneği iki tür etrafında biçimlendi. Bir tarafta Carole King, Randy Newman, Van Dyke Parks, Laura Nyro gibi isimlerden müteşekkil New York menşee-

Ozan-şarkıcılar müzikal olarak çoğunlukla kolay akılda kalacak, birkaç notadan meydana gelen melodik yapılardan yararlanıyorlardı.

ili Tin Pan Alley popçuları, öte yanda Rush, Joni Mitchell, James Taylor, Jackson Browne, Neil Young, Leonard Cohen ve Cat Stevens gibi Bob Dylan ardılı folkçular devreye girdi. (Paul Simon söz konusu iki ekolün kesişim kümesinde yer alır.) Bahsi geçen Neil Young, James Taylor, Jackson Browne, Paul Simon kimi zaman iç dünyalarının en derinlerinden beslenirken kimi zaman da üzerlerinde hissettikleri baskıya paralel olarak konu seçiminde rahat değişkenliklerini yansıtabildiler. Fakat bunu Dylan ardılarının öznel konu ve temalara katiyen eğilmediği şeklinde değerlendirmemeliyiz. Zira aşk-meşk her dönemin ve coğrafyanın olduğu gibi 1960'ların Kuzey Amerika ve İngiltere çıkışlı Bob Dylan, Jackie DeShannon, Johnny Cash, Kris Kristofferson, Willie Nelson, Paul Simon, Neil Young, Leonard Cohen, Joni Mitchell, Van Morrison, Jimi Hendrix, Brian Wilson, Tom Waits, Otis Redding, Marvin Gaye, Tom Rush, Arlo Guthrie, John Denver, Jackson Browne, John Prine, Grace Slick, Dave Mason, Janis Joplin, Joan Baez, Judy Collins, David Crosby, Donovan, Stephen Stills, Randy Newman, Steve Goodman, Gordon Lightfoot, Paul Brady, Johnny Tillotson, Sylvia Tyson, Ian Tyson, Nick Drake, Tim Hardin, Laura Nyro, Carly Simon, John Fogerty, Buffy Sainte-Marie, Joan Armatrading, Emmylou Harris, Cat Stevens, James Taylor, Jerry Jeff Walker, Lou Reed, Gram Parsons, Nick Gravenites, Rick Nelson, Richard Fariña, Mark Spoelstra, Don Mclean, Patrick Sky, Mickey Newbury, Janis Ian, Dan Fogelberg, Dave Van Ronk, Waylon Jennings, Dolly Parton gibi müzisyenlerin de cümlelerine kaynaklık ettiler.

Fakat yine de sadece hali pür melalini anlatanlar ile evrensel idealleri savunan müzikler arasındaki kutuplaşma bu süreçte oldukça belirginleşti. Folk müziğin insana dair değerleri ve ses alanı genişlerken bu sürece ayak uyduramayıp alışlageldik pop dinleyicisine hitap etmekle kısıtlı kalan Phil Ochs, Tom Paxton, Eric Andersen, Gordon Lightfoot gibi müzisyenlerin kariyerleri irtifa kaybetti. Çünkü ozan-şarkıcılık geleneği ile yıldız sisteminin bir arada yürütülmesi eşyanın tabiatına aykırı idi. Cat Stevens gibi kavramsal yaratıcılıkta sınır tanımayanlar ise aynı dönemde büyük başarılarla anılmayı hak etti.

Ozan-şarkıcılık geleneğinden kaynağını alıp mutasyona uğramış şarkılara da ayrıca değinmeliyiz. The Byrds'in Dylan'ın modern bir folk şarkısı prototipi olan *Mr. Tambourine Man*'ini alıp yeniden yorumlaması bu tür parçaların bir parça elektrikleşmiş düzenlemelerle kolaylıkla pop sınırları içerisine geçebileceğini örnekliyor. Benzer bir durumu pekala Joni Mitchell veya Gordon

Ozan-şarkıcılık geleneğini başlatan albümler:

*Jackson Browne--**Jackson Browne** (1972); **For Everyman** (1973); **Late For the Sky** (1974); **The Pretender** (1976)

*Tim Buckley--**Tim Buckley** (1966); **Goodbye and Hello** (1967); **Happy Sad** (1969); **Lorca** (1970); **Blue Afternoon** (1970); **Starsailor** (1971); **Greeting From L.A.** (1972)

*Carole King--**Now That Everythings Been Said** (1969); **Writer** (1970); **Tapestry** (1971); **Music** (1972); **Rhymes and Reasons** (1972); **Fantasy** (1973)

*Joni Mitchell--**Joni Mitchell** (1968); **Clouds** (1969); **Ladies of the Canyon** (1970); **Blue** (1971); **For the Roses** (1972); **Court and Spark** (1974)

Phillips, Shawn--**Faces** (1972); **Bright White** (1973); **Furthermore** (1974)

*Paul Simon--**Paul Simon** (1972); **There Goes Rhymin' Simon** (1973); **Still Crazy After All These Years** (1975)

*Cat Stevens--**Matthew and Son** (1967); **New Masters** (1968); **World of Cat Stevens** (1970); **Mona Bone Jakon** (1970); **Tea for the Tillerman** (1971); **Teaser and the Firecat** (1971); **Cat Bull at Four** (1972); **Foreigner** (1973)

*James Taylor--**James Taylor** (1968); **Sweet Baby James** (1970); **Mud Slide Slim** (1971); **One Man Dog** (1972)

*Neil Young--**Neil Young** (1969); **Everybody Knows This Is Nowhere** (1969); **After the Goldrush** (1970); **Harvest** (1972)

*Listenin tamamına sabitfikir.com'dan ulaşabilirsiniz.

Lightfoot'ta da görebiliyoruz, bir bakmışsınız, ozan-şarkıcının benimsediği her şey yerle bir... İşte belki de tam da bu geldiğimiz noktada ozan-şarkıcılık geleneğinin hiç değilse ne olmadığına değinerek bildiklerimize katkıda bulunabiliriz. Şöyle ki, heavy metal değildir. Soul veya rock'n roll değildir. Blues da değildir. Punk veya arabesk hiç değildir. Aslını isterseniz sözcükleri bulutlarla buluşturmasına rağmen The Doors veya The Beatles gibi gruplar da ozan-şarkıcılık geleneği içinde yer almaz. Çünkü izlenimciliğini iç dünyalardan alır ve orijin itibarı ile akustiktir. En önemlisi de hiçbir şey görüldüğü kadar basit değildir.

Özellikle İrlanda müziği etkili, çoğunlukla gitar, mandolin, keman gibi enstrümanlarla seslendirilen, pastoral ruhlu bluegrass'ın dirilmeye başladığı 70'lerin sonunda Rickie Lee Jones, Mark Cohn, Tom Waits, Randy Newman, Shawn Colvin gibi isimlere de yer vermek gerekiyor. Onların yaptıkları müzik de folk-rock veya country değil, ama şarkılara şiirsellik katan sözcükleri var. Bu özellikleriyle değerlendirdiğimizde 80'lerin 90'ların ve sonrasının stadyum şarkıcılarının lirizme erişmesi pek mümkün sanılmıyor, oysa Eric Clapton, Tom Petty, Bruce Springsteen, Dire Straits gibi isimlerin de mutlaka anılması gerek. 1988 tarihi hit'i *Luka* ile büyük başarı yakalayan Suzanne Vega'yı da Tracy Chapman, Michelle Shocked, Shawn Colvin, Edie Brickelle ve Indigo Girls gibi kadın müzisyenler arasında günümüz müziğine dahi nüfuz edebilmiş son derece mühim bir rol modeli olarak söyleyebiliriz. 90'larda müziğe yepyeni bir duruş kazandıran PJ Harvey, Courtney Love, Alanis Morissette gibi kadınlar da akustik temelli rock üstyapıları içinde ozan-şarkıcılık bayrağını alabildiğine yukarı taşıdılar.

Ryan Adams - Heartbreaker (2000)
The Best of Ryan Adams (2000-2009):
"My Winding Wheel," "La Cienega Just Smiled," "New York, New York," "Firecracker," "In My Time of Need," "Come Pick Me Up," "To Be Young (Is to be sad, is to be high)," "Cry On Demand," "Oh My Sweet Carolina," "Call Me on Your Way Back Home"

Tori Amos - Scarlet's Walk (2002)
The Best of Tori Amos (2000-2009):
"Cars and Guitars," "A Sorta Fairytale," "Bouncing Off Clouds," "Big Wheel," "Maybe California," "Taxi Ride," "I Can't See New York," "Amber Waves," "Gold Dust," "Your Cloud"

Bob Dylan - Love and Theft (2001)
The Best of Bob Dylan (2000-2009): "Workingman's Blues," "Mississippi," "High Water," "Thunder on the Mountain," "It's All Good,"

"Red River Shore," "Beyond Here Lies Nothin'," "Tweedle Dee & Tweedle Dum," "Summer Days," "Honest With Me"

Kathleen Edwards - Asking for Flowers (2008)
The Best of Kathleen Edwards (2000-2009): "Alicia Ross," "In State," "Copied Keys," "Hockey Skates," "Buffalo," "Asking for Flowers," "Six O'clock News," "Mercury," "Good Things," "Scared at Night"

Jenny Lewis - Acid Tongue (2008)
The Best of Jenny Lewis (2000-2009): "Acid Tongue," "Rise Up With Fists!," "Black Sand," "Jack Killed Mom," "Born Secular," "Happy," "The Big Guns," "Next Messiah," "Carpetbaggers," "Sing a Song for Them"

Cat Power - You Are Free (2003)
The Best of Cat Power (2000-2009):

"Free," "I Don't Blame You," "Good Woman," "The Greatest," "Living Proof," "Willie," "Lived in Bars," "Speak For Me," "Fool," "Maybe Not"

Bruce Springsteen - The Rising (2002)
The Best of Bruce Springsteen (2000-2009): "Lonesome Day," "You're Missing," "Radio Nowhere," "Leah," "Waitin' on a Sunny Day," "The Rising," "Into the Fire," "My City of Ruins" "The Wrestler," "Magic"

Neil Young - Silver and Gold (2000)
The Best of Neil Young (2000-2009): "Bandit," "Razor Love," "No Hidden Path," "Good to See You," "Distant Camera," "Living With War," "After the Garden," "Families," "Silver and Gold," "The Restless Consumer"

*Listenin tamamına sabitfikir.com'dan ulaşabilirsiniz.

Müziğin herkes için yapılabilir ve dinlenebilir olduğu fikrinin yaygınlaştığı 2000'lerden itibaren ise bağımsız müzik yapımcılarının ve/veya sanal alemin katkılarıyla müzisyenler gibi sözcükler ve notalar da özgürleşti. Amy Winehouse, Adele, Taylor Swift, Katy Perry gibi isimler popüler kültüre de malzeme oluşturan yepyeni bir ozan-şarkıcı modelini temsil ediyorlar. Bu geleneğin farklı coğrafyalardaki seyrine geçmeden önce, derseniz, sevdiğimiz ozan-şarkıcıların son 10 yılda kaydettikleri güzel albümleri ve onların en iyilerini anımsayalım.

ABD VE İNGİLTERE DIŞINDAKİ SEYRİ

Bu arada sadece Amerika ve İngiltere'ye değil 20. yüzyıl Fransız şanson geleneği içinde yer alan ozan-şarkıcılara da mutlaka değinmeliyiz. 1960'ların başından itibaren Scott Walker, David Bowie, Leonard Cohen ve Bob Dylan gibi ozan-şarkıcıları etkileyerek tüm dünyada çağdaş ozan-şarkıcı geleneği içinde öncü bir rol üstlenen Charles Trenet, Georges Brassens ve Jacques Brel'in yanı sıra Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Aragon, Apollinaire gibi büyük şairlerin şiirlerini besteleyen, sınırsız müzik bilgisini esas kendi şiirleri üstünden şansona dahil eden ve çok güçlü bir sol siyasi duruş sergileyen Léo Ferré, Fransız şansonunun ilk kadın şarkı yazarı, müzikal ve şiirsel olarak şansonu hemen hemen en yüksek noktaya taşıyan Barbara, şarkının cümle yapısını baştan aşağı yeniden yaratan ve kelime hazinesini genişleten Serge Gainsbourg, modern şiirin şansondaki temsilcisi Brigitte Fontaine, hemen Trenet, Brassens ve Brel'in yanında anılması gereken ve en az onlar kadar etkili olmuş diğer isimler olarak gösterilebilir. Günümüze ise Renaud, Les Rita Mitsouko ve Noir Désir gibi isimler ozan-şarkıcılık geleneğini sadece Anglosakson müziğin etkisinde sürdürüyor.

Latin Amerika ise hep olduğu gibi bu konuda da oldukça farfaralı. Arjantinli Atahualpa Yupanqui ozan-şarkıcılık geleneğinde en güçlü esin kaynağı olarak kabul görüyor. Nitekim, 1963'te Mercedes Sosa'nın da aralarında bulunduğu bazı şarkıcılar oradaki adıyla 'nuevo cancionero'nun manifestosunu yayınladıklarında Yupanqui'nin ismini bilhassa zikrediyorlardı. Yupanqui, zamba başta olmak üzere folk müziği yapıyordu ve uzun zaman ötelenmiş bu müziği geniş kitlelere duyurmayı başarmıştı. Solcu kimliğiyle nueva canciónun politik tavrını yansıtmak için uygun bir isimdi. Şili'de 60'larda Violeta Parra ve Víctor Jara başta olmak üzere Komünist Parti üyesi kimi şarkıcılar yerel formlarla politik sözler taşıyan şarkılar yapmaya başladılar. Bu şarkılar, solcu bir ittifak olan Halk Birliği'nin (*Unidad Popular*) seçim çalışmalarında kullanıldı. Devrimle güzelleşmiş Küba'da da 60'ların sonunda yeni şarkı hareketinin kendileri için iyi bir propaganda aracı olabileceğini fark eden rejim, çareyi Küba'nın eski türlerinden biri olan 'trova'nın başına yeni ibaresini eklemekte buldu ve yeni şarkının Küba versiyonu olan 'nueva trova' yaratıldı. Rejimin desteğini alan Silvio Rodríguez ve Pablo Milanés de bu hareketin başını çekti.

Tülay German'ın 1964 senesinde doldurduğu *Burçak Tarlası* adlı 45'liğini Türkiye'de nueva canciónun gerçek anlamda ilk örneği olarak gösterebiliriz.

VE TÜRKİYE...

Türkiye, ozan-şarkıcı geleneği için verimli bir alan. Çünkü başta aşıklık geleneği olmak üzere taşlama gibi türlerle siyasi içerikli eserler üretmeye gayet uygun. Nitekim 50'lerin sonundan itibaren türküler yeni bir anlayışla tekrar söylenmeye başlamıştır. Opera sanatçısı Ruhi Su'nun bas bariton sesiyle Batılı tarzda icra ettiği türküler belki bu ilginin tepe noktası olarak kabul etmek mümkün. Esasen Ruhi Su'nun tarzı yaygın olarak da kabul görmedi. Hala Zülfü Livaneli ya da genç nesilden Selva Erdener gibi takipçileri bulunmakla birlikte, bu tarz, türkücüler arasında oldukça azınlıkta kalan zayıf bir çizgi olarak kaldı. Geçenlerde kaybettiğimiz Esin Afşar da bu kümeye yazılabilir. Yalnız Ruhi Su'nun bence en önemli öğrencisi olan Tülay German'ın 1964 senesinde doldurduğu *Burçak Tarlası* adlı 45'liğini Türkiye'de nueva canciónun gerçek anlamda ilk örneği olarak gösterebiliriz. Tülay German, 1965 seçimlerinde TİP'in seçim şarkılarını söylüyordu. Yani politik olarak da Latin Amerikalı muadilleriyle aynı saftaydı. 60'ların ortalarından itibaren İngilizce şarkılar söyleyen gençler arasında türküler rock ile sentezlemek popüler oldu.

Modern Folk Üçlüsü gibi sentezin bir tarafına rock yerine Latin müziğini koyanlar da vardı ancak ana kitle rockla uğraşıyordu. Selda Bağcan ise ozan-şarkıcı geleneğinin ABD'deki gözdelelerinden Joan Baez'i hatırlatır. Fikret Kızılok ve Bülent Ortaçgil gibi 'kent ozanı' olarak gösterilen müzisyenlerin ise esin kaynaklarını Anglosakson diyarlarıyla sınırlamaktansa Aşık Veysel'e ve beraberrinde Neşet Ertaş, Hacı Taşan, Ali Ekber'e uzandırmakta fayda var. Mehmet Güreli, Feridun Hürel, Umay Umay, Tülay Ağrıtan, Cenk Taner, Vedat Sakman, Taner Öngür, Demirhan Baylan ve geride bıraktığımız son üç yılda genç isimlerden Jehan Barbur ve Mabel Matiz gerçeklik dilenciliği yaptıkları şarkılarıyla Oğuz Atay'dan bir cümle ödünç alırcasına yollarına koyuluyorlar, "Ben buradayım sevgili dinleyicim, sen neredesin"...

VATANDAŞA SORDUK: SİZCE OZAN KİMDİR?

Bu ay dosyamızda, ozanları ele aldık. Her daim bir öyküleri, dertleri, mesajları olan bu nadir insanlar kimdir peki? Sözlük tanımından bahsetmiyoruz elbette. Halk

acaba ne düşünüyor bu konuda? Şarkılardan edebiyat tadı alıyorlar mı, ozan diye kime diyorlar? Gelin birlikte kulak verelim.

"İÇ DÜNYAMIZI RİTME AKTARIYORLAR"

Bir müzisyen

Ozanlar, kıvrak zekalı, halkın ve kendi iç dünyasını ritme uygun aktaran kişilerdir. Aşık Veysel Şatıroğlu, Aşık Reyhani, Erzurumlu Emrah, Ozan Arif, Aşık Seyrani, Kul Ahmed, Kazak Abdal, Harabi, Dadaloğlu, Pir Sultan Abdal, Aşık Mahzuni Şerif, Aşık Gevheri... Benim ozanım da kuzeyin oğlu Volkan Konak'tır.

"CEZA 'HIZLI' BİR OZAN"

Döndü Yalçın (30, stilist)

Ozanların parçaları başka oluyor. Parçalarının sözleri anlamlı müziği de güzel oluyor. Ben duygularımı cümlelere dökmem ama ozanlar benim yerime konuşuyor sanki. Bana rehber oluyorlar aynı zamanda. Ozanların parçalarında hem söz hem beste aynı oranda önemli. Melih Kibar iyi bir bestecidir ama Çiğdem Talu söz yazar bestelerine. Onlar bu şekilde ikili olmuştur, ama ozan tektir. Kendi şarkısını yaratır. Ben Çorumluyum. Aşık Gülabi vardır bizim yörede bilinen. Oğlum Arda da Ceza'yı çok sever. Ceza'ya da 'hızlı' bir ozan desek ne dersiniz?

"MÜZİĞİN ZANAATKARLARI"

Türkan (45, ev hanımı)

Bir Aşık Veysel'i bilirim o da Sivaslı olduğu için. Aşık Veysel'in türkülerinde acı vardır. Ozanlar müziğin zanaatkarlarıdır, ama önemsenip üzerlerinde durulsa belki de sanatçı olurlar.

"SİYASİ TAŞLAMA OLMALI"

Ersan Göksu Baytok (33, turizmci)

Ozanların parçalarında siyasi taşlama olmalı. Toplumsal sorunları, dönemin siyasi nabzını korkmadan, cesurca müzik gereçleriyle bizlere seslendirenler benim için ozandır. Ozanlar, halkın yanında olmalıdır. Halkın müzik sesi olmalı. Herkes ozan olamaz. Ozan olmak hem yetenek hem de yürek ister!

Aslında ozan-şarkıcı demek doğru gelmiyor bana. Anadolulu ozanlar ve kentli ozanlar diye ayrılabilir. Anadolu ozanlarına ozan-şarkıcı diyemeyiz!

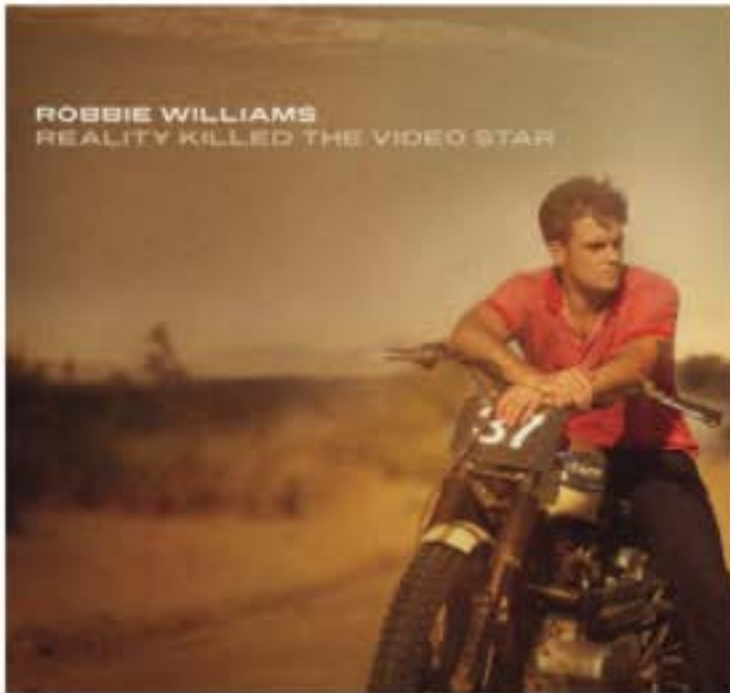

"ORHAN GENCEBAY DA OZAN"

İsmi açıklamıyor

Bana göre Orhan Gencebay da bir ozandır. Şimdi pek çok kişi buna itiraz edecek biliyorum, ama Orhan Gencebay'ın da parçalarında hayat vardır. Orhan Gencebay'ın parçalarında sadece Orhan Gencebay'ın iç dünyası yoktur. Orhan baba hem söz yazar hem de besteler. Aslında aklıma Sezen Aksu geliyor ama onun da hem bestesini yapıp hem sözlerini yazdığı pek parça yok. Ama Sezen Aksu da ozan havası var değil mi?

Music From EMI

REALITY KILLED THE VIDEO STAR
ROBBIE WILLIAMS
POP
3092065

THE FALL
NORAH JONES
JAZZ
0687626

EMI Music
Turkey
www.emikent.com.tr

T. (0212) 244 58 44 **EMI**

<http://facebook.com/emimusicitkey>

<http://twitter.com/emimusicitkey>

EVANESCENCE
EVANESCENCE
ROCK
6788785

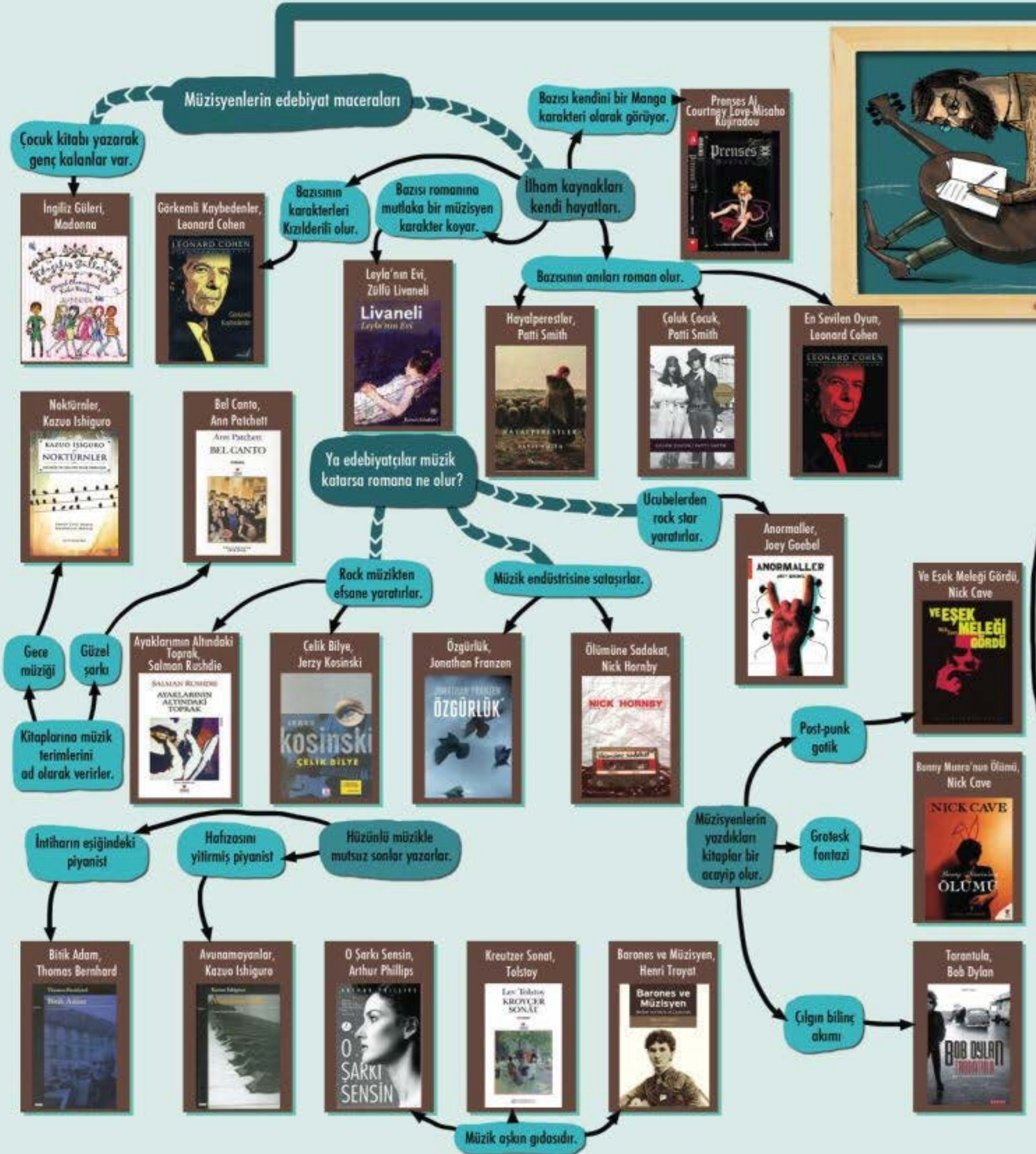
F*** ME I'M FAMOUS! / IBIZA MIX 2011
BY CATHY & DAVID GUETTA
DANCE
0829962

SINGS OUR GOLDEN GREEK SONGS
YANNIS PARIOS
GREEK
6442672

Her nakarat

Şarkı sözleri şiir midir, değil midir diye tartışmayalım. Müzikle edebiyat arasındaki bağlar tartışılmaz. Bu iki yaratıcı ifade şekli birbirini besliyor, birbirine dönüşüyor sık sık. Müzisyenler bu edebiyat işini epey ciddiye almaktalar. Şiirler, romanlar, hatta senaryolar yazıyorlar müzikle ilgisi olan ya da olmayan. Edebiyatçılar müziği tema ediniyorlar romanlarında. Ortalık rock yıldızı kılıklı kurmaca karakterden, anti-kahraman piyanistlerden geçilmez oldu.

BİR DAHA YAŞANMASIN DIYE

“ Bugün Dersim’le ilgili hikayeleri okurken utanç ve öfke duyuyorsak eğer, kendimizi hala mağdur hissediyorsak, bu tarihle yüzleşemediğimiz içindir.

Geçtiğimiz aylarda ansızın tartışmaya açılan Dersim katliamı açıldığı hızla kapanmış, Dersim bir kez daha tarihin ve belleklerin derinlerine yollanmıştı.
Çizim: Onur Atay

Bir Dersim Hikâyesi’nin önsözünde Murathan Mungan böyle bir kitabın ortaya çıkış nedenini şöyle özetliyor: “Kendisi farkında olsun ya da olmasın bu ülkede herkesin bir Dersim hikâyesi vardır. İlle de içinde olmaları gerekmez. Bazen bir ucunun kendisine değdiğini bile bilmeden yaşayıp gitmişlerdir. Ben de bu kitap için yazarlardan bunu istedim: Bir Dersim hikâyesi anlatmalarını...”

Ahmet Büke, Yalçın Tosun, Ayhan Geçgin, Cemil Kavukçu, Behçet Çelik, Ayfer Tunç, Burhan Sönmez, Hatice Meryem, Şule Gürbüz, Hakan Günday, Ayşegül Çelik, Haydar Karataş, Murat Yalçın, Murat Uyrakulak, Gaye Boralıoğlu, Karin Karakaşlı, Sema Kaygusuz, Yavuz Ekinci, Seray Şahiner, Murat Özayaşar, Jaklin Çelik, Gönül Kıvılcım ve Barış Bıçakçı... Onlar da Mungan’ın çağrısına yanıt vermişler ve kendi Dersim hikayelerini anlatmışlar. Böylelikle 1938 Dersim katliamını, açtığı yaraları, bellekte bıraktığı izleri yansıtan tematik bir kitap çıkmış ortaya.

DEHŞETİN VE İMHANIN YAŞANDIĞI YER: DERSİM

Kimi yazar doğrudan 1938’de meydana gelen olaylar üzerinde durmuş, kimisi olayın birinci dereceden tanıklıklarının yaşadığı travmalara yoğunlaşmış, pek çok yazar da yalan ve suskunlukla kuşatılan bu felaketi rastlantıyla öğrenen yeni kuşakların algılarını ele almış. Kitapta yer alan öyküler herkesin bir Dersim hikayesi olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

Öyküler üzerinde teker teker durmaya gerek duymuyorum. Sadece edebiyat açısından çok doyurucu bir öykü seçkisi olduğunu söylemekle yetineceğim. Doyuruculuğun ötesinde, çok da etkileyici hikayeler. Tıpkı başka zulüm hikayeleri karşısında hissedilebilecek türden bir

etkilenme, etkilenmenin yanına gerçek bir dehşet görüntüsüne yakından bakmanın yarattığı utanç duygusunu ilave etmeli.

İnsanın insana yaptığı zulmün sergilendiği her yerde -edebiyatta, sinemada, resimde- çelişkili bir durumla yüz yüze kalırız; seyirci olmak ya da o görüntüye bakamayan bir korkak. İnsan gibi insan olmak, yani olayın mağdurlarıyla empati kurmak, tarihle yüzleşmek, sorumlulardan hesap sormak ve gecikmiş de olsa adaleti talep etmek ise başka bir seçenek. Bir Dersim Hikâyesi’ndeki öyküler işte bu seçeneğe zorluyor okuyucuyu.

Geçtiğimiz aylarda ansızın tartışmaya açılan Dersim katliamı açıldığı hızla kapanmış, Dersim bir kez daha tarihin ve belleklerin derinlerine yollanmıştı. Şaşırmadık; son otuz yıldır Türkiye gündemini belirleyen Kürt meselesi hiçbir çözüm üretilmeksizin bütün yakıcılığını korur, Uludere katliamının hesabı verilmezken Dersim’i gündeme getirmek hem bugünü hem yakın geçmişi kuşatma seferberliğinden, siyasi bir manevradan başka bir şey değildi. Gerçekse bambaşka; bu coğrafyada ‘acıların ikonografisinin uzun bir geçmişi, deyiş yerindeyse bir soyağacı var’. Kürt meselesi Dersim’i de kapsayacak şekilde Osmanlı’dan beridir kanayan bir yara, kesintisiz bir süreç. Bu öylesine bir yara ki devletin kesintisizliğini de çıkarıyor ortaya. 20. yüzyıl ‘Ermeni Tehciri’ ile başlayan, İstiklal Mahkemeleri, Kürt isyanları ve tenkil-tedip hareketleri ile süren, 6/7 Eylül olaylarıyla, Kanlı Pazarlarla sıcak tutulan, 1977’nin kanlı ‘1 Mayıs’ı, Maraş ve Sivas katliamları, 12 Mart 12 Eylül darbelerinin işkeçhaneleri ve idam sehpaları, faili meçhuller ve Güneydoğu’da 30 yıldır sürdürülen gayri nizami savaşla zirvesine ulaşan bir dolu dehşet ve imha hikayesi ile dolu. Ve bütün bunlarla hiç yüzleşilmedi.

Resmi tarihin, siyaset erbaplarının, bu kanlı mirasa sahip çıkanların bilerek ve isteyerek girdiği bu insanlık dışı vakalarla yüzleşmekten kaçınması anlaşılır bir durum. Ne yazık ki yüzleşme konusunda Türk edebiyatının bilançosu da hiç parlak sayılmaz. 12 Mart ve 12 Eylül anlatılarını bir kenara bıraktığımızda, insanın insana ettiğini, siyasi ya da toplumsal şiddeti, şiddetin mağdurlarını ele alan güçlü örneklerle rastlayamıyoruz. Oysa söz konusu şiddeti yaşayanların insan eliyle yaratılmış bu facialarla baş etmek için hikayelere ihtiyaçları vardı. Sadece mağdurların değil, bellek yitimi ile malul bütün toplumun ihtiyacıydı o hikayeler. Bastırılmış bir geçmiş, boşaltılmış bir bellek hem kurbanları ikinci kez kurban etmiş hem de toplumu sürekli bilinçaltının hayaletleriyle baş başa bırakmıştır. Bugün Dersim’le ilgili hikayeleri okurken utanç ve öfke duyuyorsak eğer, kendimizi hala mağdur hissediyorsak, bu tarihle yüzleşemediğimiz içindir.

MANİFESTO OLARAK "BİR DERSİM HİKÂYESİ"

Bir Dersim Hikâyesi’ndeki öyküler işte bu durumu ortaya koyuyor; hem ikinci kez kurban edilen mağdurlar, hem hayaletlerle boğuşan bir toplum. Sadece Dersimlileri değil, o harekatta yer alanları da kapsayan bir genişlikte söylüyorum; öykülerdeki mağdurlar belleklerinin içinde hapsolmuş, sonsuz bir çemberde takılıp kalmışlar. Maruz kaldıkları şiddetin anlaşılamayacağı, acılarını paylaşamayacakları korkusuyla, dışarıdaki hayata bağlanmaktan vazgeçiyorlar. Vazgeçiyorlar çünkü savaşta ya da terör olaylarında karşılaşılan aşırı şiddet kişisel kimliği parçalayan ve ilişkileri sürdürme yeteneğini büyük ölçüde yıpratran travmalara yol açabiliyor; şiddet anı ve sonrası sessizlikle kuşatılırken anlamlandırma sistemi de çöküyor. Bu türden bir şiddetin sonrasında sağ kalan için gelecek nasıl imkansız

görünürse, geçmişe dönmek de öylesine imkansız. Travmanın zihinde bıraktığı iz öylesine derin, katliamin imgesi öylesine güçlü ve katı ki, üzerine hayatın yeni ve renkli imgeleri eklenemiyor, acı soğurulamıyor, felç edici etkisini sürdürüyor.

Bu kitapta 'dehşetin ve imhanın yaşandığı, ancak kendiliğini yitirenlerin sağ kalabileceği, yer olmaktan çıkmış yerlere dönmeyi gerektiren yaşam öyküleri' okuyacaksınız. Acı ve suskunluk, öfke ve çaresizlik duygula-

Kitapta yer alan öyküler herkesin bir Dersim hikayesi olduğunu bir kez daha kanıtıyor.

rı hikayeler aracılığıyla sizlere de yansıyacak. Ve işte o zaman anlayacaksınız; aslında sizin de bir Dersim hikayeniz var. İster mağdurdan yana ister zalimden, aslında hepimizin Tehcir’e, Dersim’e, Maraş’a, askeri darbelere, işkencelere, şiddete dair bastırılmış hikayelerimiz var. Yaraların sarılması için bu hikayelerin dillendirilmesi gerekiyor. *Bir Dersim Hikâyesi*’ndeki öyküler 1938’den bugünlere uzanan bir süreci hem dillendirip yargılayarak hem de okuyucunun o şiddeti yaşayanlara duygudaşlık etmesini sağlayarak bu ihtiyacı bir nebze olsun gideriyor.

Murathan Mungan kitabı hazırlarken bir grup yazara çağrı yapmış. Ancak kitabın kendisi bir edebiyat anlayışını öne çıkaran daha genel bir çağrıdır ve edebiyat ortamına bir müdahale olarak düşünülmelidir. Biraz açalım: Bugün Türkiye’de sanat ve edebiyat iki ayrı koldan akıyor. Bir yanda popüler kültürden beslenen, toplumsal gerçeklere kör, acılı seslere sağır olmakla kalmayıp okuyucusuna da sadece bir kaçış fırsatı sağlayan ticari faaliyetler var. Öte yanda geçmişi ve geleceği ile bu coğrafyanın gerçeklerini görmek isteyen, toplumun ve bireylerin gerçek sorunlarını yansıtmak isteyenler.

Edebiyatı eğlencelik olmaktan çıkarıp insanın entelektüel ve sanatsal yaratımının bir ürünü olarak gören bu anlayışta dokunulmayacak kutsallıklar, tabular, ülkenin yüce menfaatleri gibi yalanlar yok. Yalan paradoksuyla, yani kurmacalığının farkındalığıyla roman ve hikayeler gerçeği sorgulamanın, gerçeğin görünmez yüzünü açığa çıkarmanın, insanlara ve olaylara varlık ve ağırlık katmanın özel bir aracıdır. Kurmaca metinler -Fuentes’in deyişi ile- "Dünyada eksik olanı, dünyanın unuttuğunu, ulaşmayı umduğunu ve belki de hiç ulaşamayacağını icat eder." Ve son olarak 'edebiyat tarihin unuttuğunu gerçek kılar. Ve tarih olmuş olanlar olduğundan edebiyat, tarihin neler olmadığını gösterir.'

Hatırlamayı yasaklı hale getirmiş bir devlet yönetimi altında, geçmişin acı deneyimleriyle ilişkisini 'unutma', daha doğrusu 'bastırma' üzerine kurmuş bir toplumda yaşarken edebiyatın yüklenmesi gereken görevlerden birisi belleği uyanık tutmaktır. İşte böyle bir fikriyat etrafında toplanan yazarların ortak ürünü olarak *Bir Dersim Hikâyesi* tarihin kara deliklerinden birisini edebiyatın gücüyle aydınlatıyor; bir daha yaşanmasın diye.

Son sözü yine Murathan Mungan’a bırakalım; "Bilirsiniz: İnsandan daha uzun yaşar kemikleri. Dillerini ne kadar toprağa gömerseniz gömün, kelimelerin kemiklerini örtecek toprak yoktur. Gün gelir, yazılır, söylenirler..."

BİR DERSİM HİKÂYESİ
Derleyen: Murathan Mungan
Metis Yayınları

David Harvey: "Kendimi Marksist tanımlamam. Bu tür etiketlerden hoşlanmıyorum." (fotoğraf: Elif Simge Fettahoğlu)

david harvey, meğer marksist değilmiş

**“balzac, flaubert, bütün o
tayfayı severim. çocukken charles
dickens okumak zorunda bırakıldım
ve nefret ettim. otuz beş yaşında
kapital okurken bir dickens romanı
aldım elime ve bayıldım. hepsini
okudum. üslubumu değiştirdi.”**

dünyanın en önemli yirmi sosyal bilimcisi, en çok alıntılanan beş akademisyeninden biri. david harvey'e ilk sorum geçen yüzyılın *kapital*'i olarak tanımlanan ünlü kitabı *the limits to capital* üzerine oldu. "ilk basıldığında yani 1980'lerde pek okunmadı. zaten zor basıldı, üç yayıncı reddetti. bir marksiste sormuşlar, 'bu adam coğrafyacı, ne anlar bu işlerden?' demiş. ilk sürpriz hemen ardından geldi, harvey kendisini marksist saymıyor. öyleyse neden yirminci yüzyılın önemli marksist yazarları arasında sayılıyor? "çünkü marx'ın sermayeyle ilgili söyledikleri üzerine çalışıyorum. marx'ı olduğundan daha karmaşık hale getiren bazı meslektaşlarımın aksine onun yazdıklarını vasatlaştırmadan kolaylaştırmaya çalışıyorum. insanların yazdıklarını okuyup da 'bu adam marksist' demelerinin sebebi budur büyük ihtimalle. ben kendimi böyle tanımlamam. bu tür etiketlerden hoşlanmıyorum."

neden antikapitalist?

"geçenlerde *kapital*'in ikinci cildini internete koyuyorlardı" diye başladı söze. "ilk üç bölümde ortaya çıkan şey kapitalin bir tanımı. öyle bir şey ki bu, karşısında olmak zorundasınız. anahtar sınıf ilişkileri. antikapitalist olmak bu sınıf ilişkilerini ortadan kaldırmak anlamına geliyor. yani emek sarf eden birileri ve o ürüne sahibi olan diğerleri arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırmak istemek." peki neden sosyalizm, komünizm,

anarşizm gibi kurmak istediği toplumu ifade eden bir terim yerine eleştiri ifade eden antikapitalist kavramıyla tanımlıyor kendini? cevabı birçok açıdan şaşırtıcı: "bence sscc'nin yıkılmasından sonra komünizm gibi kelimeler orayla bağlantılanıyor. ben de bazı durumlarda komünizm kelimesini kullanırım ama abd'de bunu kullanıp bir yere varamazsınız. sağcı basın tarafından komünist istihbaratın merkezindeymiş gibi gösterildikleri için ölümle tehdit edilen meslektaşlarım var. abd'de iğrenç bir antikomünist tarih vardır. mesela latin amerika'da da korkunç şeyler oldu ama orada böyle hissetmem. antikapitalist bir toplum nasıl olacak diye sorduğumda marx'ın buna verdiği cevap üretimin birleşmiş işçiler tarafından örgütleneceği şeklinde. ama aynı zamanda sadece üretimi değiştirerek bir yere varamayacağınızı, pazarı da, kredi sistemlerini de değiştirmek gerektiğini söylüyor. yani sermayenin dolaşımını da denetlemek gerekiyor."

new left review'da endüstriyel emeğin ve emekçinin devrimci teori açısından eski önemini taşımadığı fikrini savunduğunu okumuştum. "yani artık birlikte çalışmak, birlikte hareket edebilmek, şalteri indirebilmek aynı gücü vermiyor mu?"

"artık ürün araba falan değil kentin kendisi" dedi: "proletaryanın tanımını değiştirmek artık hayati öneme sahip. new york'un gıda zinciri çiftlikte başlar, onu şehre nakleden emekçiler var. onlar işi durdursa new york

da durur. bu gıda zincirinde çalışanların çoğu göçmen, geçici işçi. bu emekçileri örgütlemek başka maharetler gerektiriyor. bazı durumlarda bir sınıf örgütlenmesi değil bir hak örgütlenmesi olan göçmen hakları konusunda çalışmak gerekiyor."

fabrikalarda hala araba, cep telefonu vb üretilmiyor mu? "teknolojik gelişme çok etkili oldu" dedi. "örneğin baltimore'da çelik fabrikalarında çalışanların sayısı gitgide azaldı ve sonunda dış rekabete dayanamayan fabrika kapandı. onunla birlikte otomobil üreten fabrikalar da kapandı, yirmi yılda mavi yakalılardan oluşan bir şehir beyaz yakalı hale geldi. ama bazı marksist arkadaşlarım hüzünlü hüzünlü 'proletarya gitti' diyor. çin'e gitti, sen de gidip orada örgütlenene. bence marksist sol *kapital*'i çok kitabi biçimde okuyor."

chomsky ve arkadaşlarıyla birlikte değil

adını chomsky, michael albert gibi *z-mag* çevresinden entelektüellerin kurduğu katılımcı bir toplum için uluslararası örgütte gördüğümde şaşırmıştım. bu grupla hiç alakası olmadığını, adının orada nasıl yer aldığını bilmediğini söyledi. ondan 1968'i anlatmasını istedim. "68 emperyalist bir savaşa, çok fazla banliyöleşmiş, sıkıcı bir hayat tarzına karşı ve insan hakları temelinde bir isyandı. benim gibi insanların marx okumaya başladığı bir isyandı aynı zamanda, o yıllarda otuz küsur yaşındaydım. vietnam savaşı emperyalizm konusunu gündeme getirdi ve solun önemli bir bölümü antiemperyalist oldu. abd'de kökü lenin'e değil mark twain'e dayanan önemli bir antiemperyalist gelenek vardır. ama 68'in anlamı toplumsal adalet fikriyle bir araya gelmiş bireysel özgürlük ve ifade özgürlüğüydü. sonuçta uluslararası şirketler bireysel özgürlük ve ifade özgürlüğünü verelim sosyal adaleti boşverin dedi. eşcinseller vb, her türlü tüketici grubu oluştu ama toplumsal adalet rafa kalktı."

etnik restoran derken...

devam etti: "1968 devrim yaptı ama hayal ettiği devrimi değil; thatcherizm oldu yaptığı devrim. bireysel özgürlük, bireysel sorumluluk, pazar hürriyeti gibi şeyleri sağladı ama 'şu toplumsal adalet zırvalığını bir kenara bırakın' dedi. abd'de birçok şirket eşcinsel

"68 emperyalist bir savaşa, çok fazla banliyöleşmiş, sıkıcı bir hayat tarzına karşı ve insan hakları temelinde bir isyandı."

Ayşe Düzkın, David Harvey ile Sultanahmet'te konuştu.

haklarını destekledi, son on-on beş yıldır gey hareketin nasıl büyüdüğüne bakın..."

"bunun sebebinin mücadele değil çokuluslu şirketlerin desteği mi olduğunu söylüyorsunuz?" dedim. "kısmen" dedi: "bir tür çokkültürlülüğe ihtiyacı var uluslararası şirketlerin. bunlar niş pazarlar yaratıyor. bütün new york'ta etnik restoranlar olması gibi." "yani gey olmak kültürel bir mesele mi sizce?" diye sordum. "hayır bunu diyemem. gey haklarını kastetmemiştim" dedi. uzatılacak konu ama misafiri kırmayalım dedim.

marx ve dickens'ı otuz beşinde okumuş

paris, modernite'nin başkenti adlı kitabında edebiyata ne kadar düşkün olduğunu görmek mümkün. "balzac, flaubert, bütün o tayfayı severim. çocukken charles dickens okumak zorunda bırakıldım ve nefret ettim. otuz beş yaşında *kapital* okurken bir dickens romanı aldım elime ve bayıldım. hepsini okudum. üslubumu değiştirdi."

neden paris?

david harvey'e son olarak paris'in onun için neden bu kadar önemli olduğunu sordum. şunları söyledi: "marx'ın *18 brumaire*'ini okuyunca 1848'le 1871 arasında ne olup bittiğini merak ettim. bir de bu bana her yaz paris'e gitmek, kütüphanede zaman geçirme imkânını veriyordu. bir işgal evinde kalırdım, orada yaşayan bir arkadaşım her yaz hasta anne babasını görmek için kaliforniya'ya gitmek zorundaydı. kişisel olarak bu çalışmadan çok şey öğrendim. çok iyi zaman geçirdim. hayatım karıştığında, kişisel, siyasi, mesleki olarak berbat bir durumda olduğumda hep 'paris'e gidebilirim' diye düşündüm. marx paris'i yazmış, benjamin yazmış, herkes yazmış, ben de yazayım dedim."

DÖNENCE AYETLERİ

“Bu yazıyı edepsizce okuyun. Öyle ki yanınızdakiler “edep yahu” demekten kendini alamasın. Yengeç avlamaya gidiyoruz çünkü dönence ayetlerine.”

Henry Miller, bir kitap yazdı ve yirminci yüzyılın küresel ahlakı, 'yedi iklim beş kıta' korkuyla titredi.

Şeytan ayetlerini bilir misiniz? Gerçekten mi? Size arzusunun ve budalalığın ayetlerinden bahsedeceğim. Size zevkin acıya şevkle dönüşmesinin sultalarını sıralayacağım. Sizin anneniz bir melek mi? Bu yazıyı bir sansür ihtarnamesi olarak da okuyabilirsiniz öyleyse. Cinsellik politik bir erdemdir. Tembellik biraz daha radikal. İçmek, tembellikten de hallice. Reddetmek mi? Sınırların kavşağı. Sınırların kavşağına frensiz dalan adam ve kadınlar iyi ki var. İyi ki varlıklarından çok yazarlar. Ne ülkeleri, ne birileri ne de kendileri için, sadece yazmak gerektiği için yazarlar. Bu yazıyı edepsizce okuyun. Öyle ki yanınızdakiler “edep yahu” demekten kendini alamasın. Yengeç avlamaya gidiyoruz çünkü dönence ayetlerine.

Miller’lardan Henry Valentine. Bir kitap yazdı ve yirminci yüzyılın küresel ahlakı, 'yedi iklim beş kıta' korkuyla titredi. Bir kitap ikizi, bir devam filmi, 'müstehcenliğe karşı ama açıklıktan yana' bir insanlık tragedyası; *Yengeç Dönencesi* ile *Oğlak Dönencesi*. Paris, New York hattında boşvermişliğin farkındalığının otobiyografisi. Paris’te biten bir paliomarinin ardından aşklar, bocalama ve olamama hesaplaşması. New York’ta Beat kuşağının ilk tınları, bir bohem saltanatı. Sansür resmi geçidinin başa bela muzır tefriki.

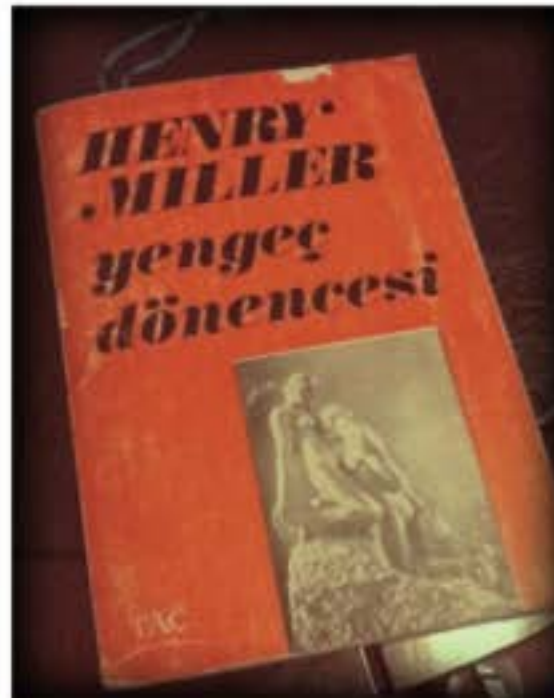
Miller’ın Paris’e on dolar ile gelip on yıl yaşadığı, “Oldukça bol zamanım vardı, ama harcayacak tek meteliğim yoktu” diye iç geçirdiği yıllarının tanığı *Yengeç Dönencesi* 1934’te Fransa’nın Obelisk Yayınevi tarafından yayınlandı. Bu *Yengeç Dönencesi* için sonun baş-

langıcına da işaret ediyordu. Kitap yazarın kendi vatani Amerika’da yasaklandı. Amerika, İngiliz, Kanada gümrüklerinde yıllarca olunmaz bir suç aleti gibi valizlerde didik didik arandı.

1964 yılında hakkında açılan davalardan beraat edene kadar Amerika’da cadı avının en korkulu arzu nesnelerinden biri oldu. Bunu hak edecek kadar tutkuluydu: “Beni hayati olarak ilgilendiren tek şey var artık, o da kitaplarda

bugüne kadar yazılmamış olan her şeyi kayda geçirmek.”

Yengeç Dönencesi açık saçık anlatımı gerekçeyle Türkiye’de de yıllarca yayınlanmadı. Türkiye’de yayınlanma vakti, cinselliği de devrimlerinin bir parçası olarak dönüştürmeyi düşleyen ‘çiçek çocukları’nın son demine denk geldi. Kitap 1971 Ocak’ında Taç Kitapları tarafından

Yengeç Dönencesi’nin Taç Kitapları’ndan çıkan 1971 tarihli ilk baskısı.

Zehra Enger çevirisi ile yayınlanabildi. Parantez Yayınları tarafından Avi Pardo çevirisiyle tekrar yayınlanana kadar aradan 23 yıl geçmesi gerekecekti. Bu uzun sürenin nedeni zıt dönencesi ve eş kitabı *Oğlak Dönencesi*'nin 1985 yılında Erdal Öz tarafından yayınlanmasının ardından toplatılması olabilirdi. *Oğlak Dönencesi*'nin bazı kısımları sansür kurulu tarafından müstehcen addedilerek kitap yasaklandı. 1988 yılında 39 yürekli yayınevinin buna cevabı kitabı müstehcen olan kısımlarını ayrıştırarak ortaklaşa basmak oldu. Can Yayınları, 1995 yılında Miller'in doğumunun yüzüncü yılı için yaptığı yeni baskısında bu ebedi eserin Türkiye'deki yasaklanma ayıbını da kalıcı kılacaktı. Kitabın 'cinsel içerikli' olduğu gerekçesiyle yasaklanmasına neden olan tümceler siyah bantla karartılarak yayınlanacaktı.

Yeni baskısı yapılmayan ve sahaflarda bulmanın da güçleştiği sansürlü kitabın yayıncısı Can Yayınları'nın Genel Yayın Yönetmeni Zeynep Çağlıyor, konu ile ilgili olarak, bir yazarın bütün kitaplarına yer vermeyi ilke edindiklerini, Henry Miller'in telif haklarının farklı yayınevlerine dağılmış olması sebebiyle de yazarı yayın listesinde tutamayacaklarına karar verdiklerini, *Oğlak Dönencesi*'nin yeni baskılarını da bu sebeple yapamayacaklarını kaydetti. Dönencenin zıt kutbuna dair mutlu haber ise Siren Yayınları'ndan geldi. Bir zamanlar tüm dünyada sadece elden ele gizlice okunabilen, Türkiye'de Parantez Yayınları'nca 1994 yılında yapılan

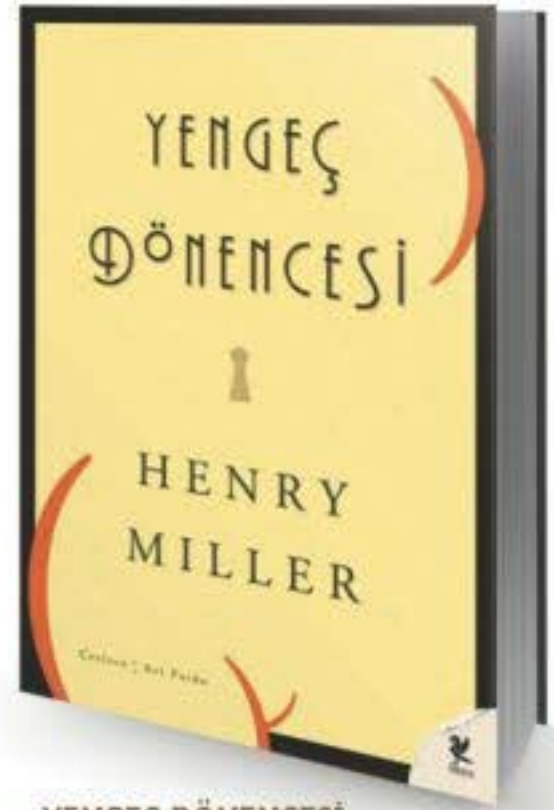
Dönencesi'ne dair yeni bir kopyı araladı. Paris sahafı Village Voice'in sahibi Michael Neal'in Kahraman'a aktardığına göre, "*Yengeç Dönencesi*'nin üç katı büyüklüğündeki orijinal daktilo metninin fotokopisi Neal'de mevcut. Neal, Miller'in kitabı yayıncısına götürdüğünde fazla uzun bulduğu için kısaltmasını istediğini, tüm çevirilerin de kitabın bu kısaltılmış halinden oluştuğunu söylüyor. Yayınladıktan sonra yıllarca sansür belası peşini bırakmayan Dönence'nin Yengeç'i ironik şekilde daha yayınlanmadan önce editoryal bir sansüre de maruz kalmış olabilir.

Sansürlenirken aslında resmileştirilen, yasaklanırken

esasen kutsallaştırılan, okuyucusundan alkışlar içinde uzaklaşması umulan dönence ayetlerinin karşılığında Henry Miller ne elde etti? Ne elde etmesi gerekiyordu ki? "Sadece katiller ortaya koyduklarının karşılığını alıyor-

lar hayatta. Çağ şiddet gerektiriyor ama yarım kalmış patlamadan fazlası yok elde. Devrim filizlenirken kesiliyor ya da başarıya fazla hızla uğraşılıyor. Tutku kendini çabucak tüketiyor. İnsanlar fikirlerinden taviz veriyor, alışlageldiği üzere."

Dönence ayetleri, en çok da kendine karşı. Dünyanın bütün sansür heyetleri toplansa onu kendisinin yargıladığı kadar yargılayamayacak. Kendi kendine çevirdiği oklar kadar yıpratamayacak. Kendisinin panzehiri o. Belki de bu yüzden her dem yeni ve kalıcı. Onu ayetleştirenlerin hala baş belası. Baş belada olanların hala kutsal bir sırdaşı: "Kızlar soyunuk; kıçlarına kıymık batmasın diye döşemeyi inceliyoruz. Yüksek topuklular ayaklarında hala. Ama kıç! Kıç sarkmış, kırışmış, zımparalanmış; bilardo topu ya da cüzzamlının kafatası kadar pürüzsüz, sert ve parlak."

YENGEÇ DÖNENCESİ

Henry Miller

Siren Yayınları

Çev: Avi Pardo

Dünyanın bütün sansür heyetleri toplansa onu kendisinin yargıladığı kadar yargılayamayacak. Kendine çevirdiği oklar kadar yıpratamayacak. Kendinin panzehiri o.

ikinci farklı baskısı da tükenen *Yengeç Dönencesi*, Siren Yayınları'nca yeni bir editoryal süreçten geçirilerek Avi Pardo çevirisi ile yayınlandı. Siren Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Sanem Sirer, bir çağdaş edebiyat klasiğini yeni kuşak okurlarla buluşturduklarını, bir eksiği tamamladıklarını belirterek, Siren Yayınları'nın sonbahar hasadına dair de müjdeli bir haber verdi. Irwine Welsh'in 1994 yılında toplatılan *Porno* kitabı, hakkında açılan müstehcenlik davasının düşmesiyle Siren Yayınları'nca yeniden basılacak.

Henry Miller bir zamanlar sevgilisi de olan erotik edebiyatın namılı kalemlerinden Anais Nin'in yardımları ile ilk kitabı *Yengeç Dönencesi*'ni Fransa'da yayınlatabildi. On haziran tarihli köşe yazısında Paris'teki Village Voice kitabevinden bir anekdot aktaran Hasan Bülent Kahraman bir sansür başyapıtı olarak da anılan *Yengeç*

GEZEĞEN TARUMAR OLACAK

“ *Bir sona sürükleneceğimize bir başlangıca sürüklenmek hala elimizde. Kıyamet Gösterisi bu konuda ciddi bir yol gösterici.*

Bir sabah uyandığınızda kıyametle karşılaşabilirsiniz; bu curcuna dinsel kaynaklı da olabilir, tamamen astrolojik yahut çevreci nedenlerle de. Şaşırmamak gerek: İnsanın bulunduğu her yerde, her zamanda kıyamet bir lanetten çok neticedir. Düşüncenin kıyametle akrabalığı etin sinirle dostluğu kadardır çünkü. Şiddet yaratıldığı, akla uygun hale getirildiği derecede katlanılabilmektedir. Tanrı kullarını evire çevire neden bir vahşete sürükler; din neden hep bir azap, bir tehdit üzerine kuruludur? Cehennem, şeytan, cin, günah derken bir de finale kıyameti koymak küçük bir çocuğu korkutmaktan başka nedir? Gayya kuyusunu kimseye anlatacak değiliz. Hele hele yedi kat da cehennemin altında. Hiddeti vahşete çevirerek iyiliği öğretme çabası tabiatı inkara yol açacaktır. Bir gram beyni olanlar buna güler. Tanrı varsa kıyamet yoktur. Tanrı yoksa kıyamet şarttır.

Günlük hayatla kıyametin kardeş çıktığı bir disiplinle her şeyi 'inşallah'a bağlayan bir nesil yetişti; halkı rahatsız ediyor diye dışarı taşan masaların toplandığı bir ülkede kimse camilerden dışarı taşanların da sokakları işgaline bir şey diyemiyorsa kıyamet zaten ayaklarınızın altındadır. İnsan varsa tanrı yoktur. İnsan yoksa tanrı uzaydır.

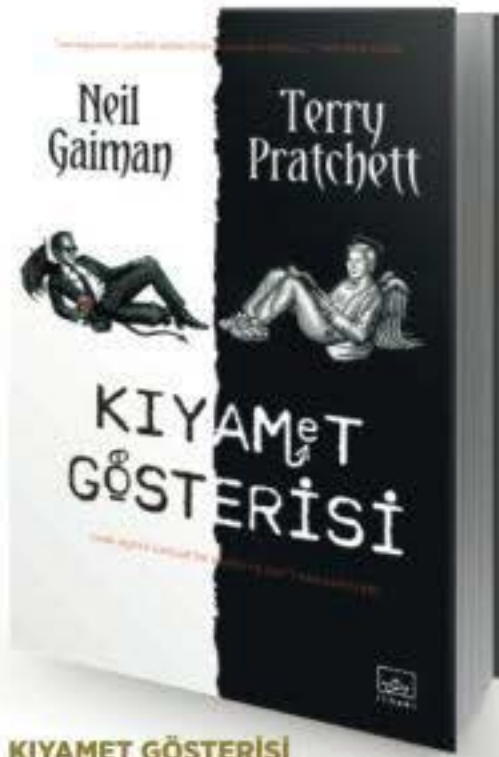
Herkes herkesin, her şey her şeyin arkasından konuşabilir; bu gerçek bütündedir: 2 x 2'de bile eşitliğin öte yanındaki 4 hakkında mutlaka dedikodu yapılır; matematik engel olamaz. Dedikodu çömez-

lerin, çırakların, yordakçıların beslenme kaynağıdır; cennetteki yılan ne melektir ne de peygamber. Onun peşine kimse düşmemiştir. Din sahnesinde sadece orada repliği vardır; sonra ortadan kayboluverir. Onu demonik kimliğiyle şeytana bağlamak işin kolay yanıdır. Tanrının arkasından konuştuğu rivayet edilir; alet edildiği kovulma trajedisi bir bahanedir aslında: Bir elma insanlığı yaratmış olamaz. Elma yasaklanmalı. Elma ile aynı familyadan gelen soğan neden anılmaz acaba; soğanın kokusu mudur perileri kaçırtan?!

Ve bir sabah uyandığınızda bunları düşünürken kıyametle karşılaşabilirsiniz; yer, göğe el açmıştır.

Terry Pratchett (solda) ve Neil Gaiman, ortaklaşa yazdıkları *Kıyamet Gösterisi* adlı kitapta bir 'son' parodisini kaleme alır.

KIYAMET GÖSTERİSİ
Neil Gaiman - Terry Pratchett
İthaki Yayınları
Çev: Niran Elçi

O güne kadar reddettiğiniz, yok saydığınız tanrıya, tanrılara dua etmeye kalkışmak küstahlıktır. Bir yakınınız, bir dostunuz da yoktur sizi o mahşerden kurtarabilecek. Kalabalık içersinde ruhunuzu, bedeninizi sağlama alabileceğiniz bir kuytu koşuşturması başlar. Ölümler dirilir. Wes Craven'in olan bitenle zerre ilgisi yoktur. Sanat biter, sanal başlar kıyamette.

Teknik ve fiziki takip sona ermiş, defterler tutulmuş, edebiyat hiçbir şeye yetememiştir. Şahsınıza ait meleğin peşi sıra, gölgenizin köpeği olarak yürürsünüz başınız önde. Felaket filmleri, komplo teorileri, Maya takvimi, kutsal kitaplar havada uçuşur. Kim peri, kim mahluk farkında olmadan kalabalıkta millete çarpa çarpa ilerlersiniz. O artık sıfır noktasıdır. Kaynamadığınız, donmadığınız an. Siz olduğunuz an.

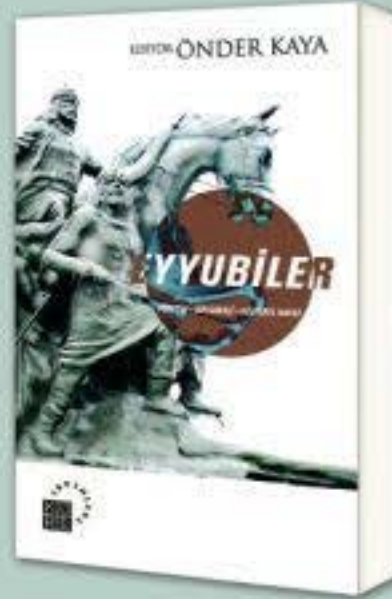
Neil Gaiman ve Terry Pratchett ortaklaşa yazdıkları *Kıyamet Gösterisi* adlı kitapta bir 'son' parodisini kaleme alır. Mitolojik göndermeleri olay komedisi ile harmanlayan bu müthiş eserde amaç, belirtilerin sonuçla temasına az bir süre kala yaşanılanlara bir miktar fars katmaktır. Birileri yahut bir şeyler sizin için bir kıyamet tasarlayabilir; hatta o gün gelip çatmış da olabilir; ancak bu mesele insanları gerçekten ilgilendiriyor mudur? Kıyamete bir terör eylemi gözüyle bakacak olursak, kim böyle bir şeyi yaşayacağını kurgulayarak güne başlayabilir ki?!

**İnsanın bulunduğu her yerde,
her zamanda kıyamet bir
lanetten çok, neticedir.**

Neil ile Terry bu romanı, bu yazgıyı teknolojinin esip kavurmadığı yıllarda kaleme alırken henüz iletişim çılgınlığı psikiyatri literatürüne girmemişti. Oysa var olma - yok olma, var edilme - yok edilme zafiyeti, o ego, o egodan mutlak doğruyu inşa gibi kavramlar gezegeni işgaldeydi.

Göremediğimiz manevi sömürgecilerden intikam alabilmek için kıyameti beklemeye gerek yok. Bir sona sürükleneceğimize bir başlangıca sürüklenmek hala elimizde. *Kıyamet Gösterisi* bu konuda ciddi bir yol gösterici.

YENİ KİTAPLAR

Editor **ÖNDER KAYA**
EYYUBİLER
Yönetim • Diplomasi • Kültürel Hayat
395 sayfa
ISBN 978-605-5383-18-3

SEVİNÇ ALKAN ÖZCAN
**RUSYA VE
POLONYA'DA DİN,
KİMLİK, SİYASET**
334 sayfa
ISBN 978-605-5383-17-6

TÜRKİYE SÖYLEŞİLERİ

**DERİN DEVLET,
AK PARTİ VE
KÜRTLER**
230 sayfa
ISBN 978-605-5383-05-3

**CUMHURİYET,
MİLLİYETÇİLİK VE
İSLAMCILIK**
275 sayfa
ISBN 978-605-5383-06-0

**KÜRESELLEŞME
DİN VE
MEDENİYET**
231 sayfa
ISBN 978-605-5383-07-7

Tel 0212. 520 66 41-42
Faks 0212. 520 74 00
bilgi@kureyayinlari.com

www.kureyayinlari.com

facebook.com/kureyayinlari

twitter.com/kureyayinlari

ONLAR VE BİZLER DİYE KIRK PARÇAYA AYRILDIK

Romandaki birinci çoğul şahıs, yani kendilerinden 'biz' diye söz eden Japon kadınlar, roman boyunca farklı 'onlar' ile karşılaşılır.

“ Tarihi güçlüler yazdığında, edebiyatla karşılık verdik. Julie Otsuka'nın Tavan Arasındaki Buda'sı işte böyle bir edebiyat ürünü.

Oysa, analardan doğmadan önce, ilk olanımızı kimin, nasıl var ettiği konusunda bile anlaşılamadık. Var idik bir şekilde, türlü farklı şekilde. Çöktük. Aynı değildik. Geldiğimiz yerler, anamızdan öğrendiklerimiz, dilimiz, dinimiz, derimiz, rengimiz, cinsiyetimiz, hayat kurallarımız farklı. Kurduğumuz hayatlar benzemez.

Dünyanın her yerine dağıldık. Onlar ve bizler diye kırk parçaya ayrıldık. Onlar, bize bunlar diyor. Kah bizler tarafında olduk, kah onlar. Kah güç bulduk bu ler'li lar'lı çoğul eklerinde, kah sığınak. En büyük zaafımız oldu çoğulluk. Tekil seslerimiz aynı değil ama, gerektiğinde aynı sesi çıkarmayı bildik dahil olduğumuz, ait hissettiğimiz çoğul ekinin tonundan. Ler misin? Lar mı? Hükmetmek, başkaldırmak ya da korunmak için yaptık seçimimizi. Çoğul ekleri sesimizi gür çıkardı, yazgısı ortak bir hikaye ile birbirimize bağladı. Tekil seslerimizle içimizden konuştuk, çoğul olmadan önce birey olduğumuzu unutmayalım diye. Analar kulağımıza fısıldadı tek tek. Yine de bazıları-mız unuttu mecburen.

Bu yazgısı ortak hikayeden, içimizdeki seslerden, kulağımızdaki fısıltılardan edebiyatlar ürettik. Tarihi güçlüler yazdığında, edebiyatla karşılık verdik. Julie Otsuka'nın *Tavan Arasındaki Buda'sı* işte böyle bir edebiyat ürünü.

KİMONOLU GELİNLER

Romanın içindeki 'biz', 1900'lü yılların başında Amerika'ya gemilerle getirtilen Japon kadınların sesi. Kendilerinden önce Amerika'ya çalışmak için göç etmiş, sözde başarılı olmuş, evli, arabalı, üç parçalı takım elbiseli Japon damatlarla evleneceklerini sanıyorlar. Ellerinde damatların fotoğrafı bile var. Vaat edilen rüya yalan çıkıyor karaya vardıklarında. Gelin değil, kaçak ucuz işçi olduklarını anlıyorlar. Damatların kimsenin yapmayı istemediği işleri yapmaktan hoyratlaşmış kaba saba elleri bedenlerine dokunduğunda evlilik başlıyor. Tarlada, zenginlerin hizmetinde, kuru temizlemecide çalışıyorlar. Çok çalışıp toprak sahibi oluyorlar banka kredisiyle. Çocukları oluyor. Mahalleler kuruyorlar. İkinci nesil biraz daha Amerikanla-

Japon asıllı Amerikalı yazar Julie Otsuka, 1900'lü yılların başında Amerika'ya gemilerle getirtilen Japon kadınları anlatıyor.

şıyor. Bu sırada savaş çıkıyor. Ev dedikleri yer düşman toprağı oluyor. FBI onları casus ilan ediyor. Kocalar birer birer alınıp götürülüyor. Sonunda bütün varlıklarını bavullara sığdırıp savaş kamplarına gönderiliyorlar. Geride kalan, tavan arasında unutulmuş bir Buda heykeli. Kayboluş diyor yazar Julie Otsuka bu sona.

JAPON-AMERİKAN EDEBİYATI

Otsuka'nın romanı bir bilinmezle bitse de, kaybolmuyorlar. Önce otobiyografilerle sonra romanlarla Amerikan edebiyatının önemli bir parçası olan göçmen edebiyatının Japon kökenli yazarları yine bu kadınlar oluyor. Gelenek olarak susmaları, kabullenmeleri, katlanmaları öğretilen bu kadınlar savaş kampında hapis tutulurken, yıllardır üzerlerinde taşıdıkları kimonolu kadın kimliğinden özgürleştirmeyi başarıyorlar kendilerini. İki farklı kültür, kimlik, gurur anlayışı arasındaki savaşın bir benzeri kamptaki Japon kadınların ruhlarında da kopuyor. Sonunda, kamplardan kurtulduklarında, aradan bir iki nesillik bir zaman geçtiğinde, benliklerindeki Japon taraflarıyla, Amerikan tarafları arasındaki savaş da bitiyor. Gemilerle Amerika'ya gelin olarak gelen kadınların ait olduğu çoğulluk, kendini başka türlü 'bizler' olarak tanımlayan bir çoğulluğa dönüşüyor.

Bütün göçmen edebiyatında olduğu gibi, Japon-Amerikan edebiyatı da kendini hapsettiği tarihi olaylar ve sonuçları yüzünden birbirinin benzeri, karakterlerin tanıklıklarına dayanan eserler veriyor. Bir romanın nerede bitip diğerinin nerede başladığı flu. Ama bu birbirine bir şekilde bağlı edebiyat, ana akım 'onlar' ağzından yazılmış tarihe ancak karşı çıkacak gücü bulabilir.

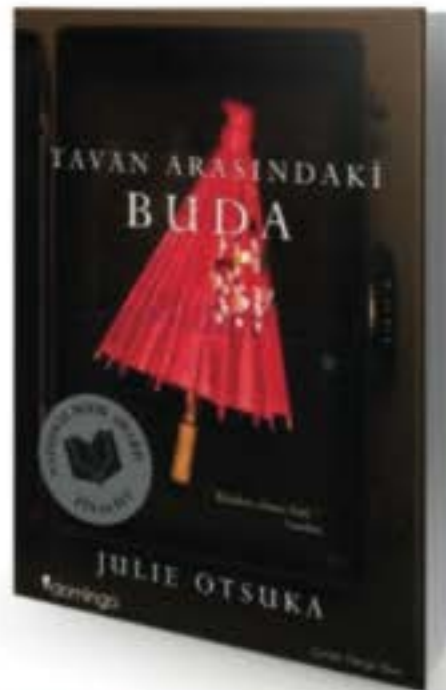
BİRİNCİ ÇOĞUL ŞAHSIN ROMANI

Tavan Arasındaki Buda birinci çoğul şahsın romanı. 'Biz' diye başlayan cümlelerle örülmüş. Julie Otsuka sanki ilk satırdan itibaren daha yüksek bir sese ihtiyaç duyduğunu biliyor. Japon-Amerikan edebiyatındaki aynılığı, kendi biçimini farklı kılmak için avantaja çeviriyor belki de. Sadece romanın son bölümünü *onlar* ağzıyla yazmayı seçerek olayların böyle nasıl bütün gerçekliğiyle anlatılabileceğini gösteriyor yazar. Trajik kahramanın yerini almış bir Yunan tragedyası korosu başkahraman Otsuka'nın romanında. Cümleler, nokta atışı betimlemeler yapıyor, birkaç sözcükle bir hayat hikayesi anlatıyor. Böylelikle çoğulluk sadece 'biz' diye başlayan cümlelerle değil, ço-

Her cümle, romanın sonundaki savaş kamplarına doğru çıkılan yürüyüş gibi rap rap bir ritimle okuru son sayfaya ulaştırıyor.

ğunlukla isimsiz kahramanların birbiri üzerine eklenen hayat hikayelerinin ortak kaderiyle de pekiştiriliyor. Bir tanı koymak gerekirse eğer, manzum hikaye, mensur şiir ya da tek cümlelik kısa hikayeler şeklinde yazılmış bir roman diyebiliriz *Tavan Arasındaki Buda* için. Her cümle, romanın sonundaki savaş kamplarına doğru çıkılan yürüyüş gibi rap rap bir ritimle okuru son sayfaya ulaştırıyor. Sağa sola sapmaya, verilen detaylardan yan hikayelerin peşinden gitmeye vakit yok, izin de yok. Rap rap.

Romandaki birinci çoğul şahıs, yani kendilerinden 'biz' diye söz eden Japon kadınlar, roman boyunca farklı 'onlar' ile karşılaşır. 'Onlar' önceleri, Japonya'da bıraktıkları aileleri, sevdikleridir. Amerika'ya vardıklarında evlendirildikleri kocaları, hayatları boyunca 'onlar'dır kadınlar için. Bu yeni ülkedeki diğer ırktan olan göçmenler, beyaz ırktan olan işverenler kadınların kendilerini karşı karşıya buldukları 'onlar' grupları. Kendi doğurdukları çocuklar bile, ikinci nesil göçmenler olarak 'onlar'laşır. Bu farklı 'onlar' gruplarıyla olan ilişkileri kadınları umuttan gerçeğe, kabullenmekten yetinmeye, gelenekten sıradanlaşmaya, güvensizlikten korkuya taşıyacak, hikayeleri bu romanda bitmeyecek. Asıl son, yıllar sonra böyle bir romanın bu kadınların soyundan gelen bir Japon-Amerikan kadın yazar tarafından yazılmış olması ve ödül kazanması. Kitap 2011 National Book Award finalistliği, 2012 Pen/Faulkner roman ödülü sahibi.

TAVAN ARASINDAKİ BUDA

Julie Otsuka

Domingo Yayınevi

Çev: Duygu Akın

BU KİTAPTAN BİZE NE?

Bu kırmızı ciltli, şömizli, beyaz kurdele ayrıcalığı kitabı okumak kadar dokunmak, sahip olmak da çok güzel. Ancak bu kitabı okuyan 'bizler' için yazar da, birinci çoğul şahıs Japon kadınlar korosu da 'onlar' sayılmaz mı? Okudukça karar verecek okur hangi taraftan olduğuna. Ler mi? Lar mı? Bir de ipucu vereyim. Bugün yaşadıklarımızla paralel kurmayı başaran okur, sorunun cevabını bulur.

ALICE HARİKALAR DİYARINDA'NIN TAVŞAN DELİĞİ: 12 EYLÜL

Laf Evî, bir 12 Eylül romanı. Anlatının merkezinde 12 Eylül'de tutuklanıp bir süre cezaevinde kalan bir çift bulunuyor.

“Serdar Aysev, bölümler için zaman zaman farklı formatlar deniyor. Bir bölüm senaryo sinopsisi gibi yazılırken, bir diğer bölüm tiyatro oyunu formatında, bir diğeri ise masal gibi aktarılıyor.

Laf Evî, 1962 doğumlu Serdar Aysev'in ilk romanı, 1994 yılında bir şiir kitabı yayınlanmış. Kitaptaki kısa özgeçmişinden Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmış olduğunu, öğrencilerinin Facebook'ta açtıkları bir sayfadan ise çok sevildiğini ve *Ölü Ozanlar Derneği* filmi Robin Williams'ın canlandığı John Keating'e benzetildiğini öğreniyoruz.

Doğum yılını zikretmemizin nedeni, Aysev'in de 78'liler diye anılan, hayatlarının akışı 12 Eylül darbesiyle altüst olan bir kuşağın mensubu olması. 12 Mart 68'lileri ya da Fûruzan'ın aynı adı taşıyan romanı ile söylersek 47'lileri yaman biçmişti. 12 Eylül'ün 12 Mart'tan farkı etkilenen insanların sayısının kıyaslanmayacak kadar fazla oluşu ve aynı zamanda bir toplumu uçtan uca; ekonomisinden eğitim sistemine, toplumsal ilişkilerinden siyasi sistemine, anayasasına toptan değiştirme dönüştürme projesi olarak uygulanmaya konmasıdır. 68 kuşağı derin yaralarına rağmen birkaç istisna dışında çok kısa sürede zindanlardan kurtulmuş, hayata neredeyse bıraktıkla-

rı yerden devam etme olanağına kavuşmuştu. 78'liler için ise durum bambaşkaydı. 12 Eylül, *Alice Harikalar Diyarında*'nın tavşan deliği gibiydi; öncesi ve sonrasıyla o kadar farklı bir dünya... Elbette sonrası sermaye için harikalar diyarı, işçi sınıfı ve devrimciler için ise ülke boyutlarında bir işkencehane ve cezaevi olarak.

Hayatlarında bu denli etkili olan bir olayın edebiyatla uğraşan 78'liler için bu uğraşlarında belirleyici olmaması düşünülemez. Özellikle de ilk eserlerinin bir kişisel 12 Eylül hesaplaşması olması adeta zorunlu gibidir. Darbenin ertesi günü ya da kısa bir süre sonrasında devrimciliği unutup hızla yeni koşullara ayak uydurarak yeni Türkiye'nin ekonomide, siyasette, reklamcılıkta, gazetecilikte yeni elitleri olmayı, onların pek sevdikleri deyimle 'tehdidi fırsata çevirmeyi' başaranları bir yana koyarsak, sermaye olmamakta devrimci ve insan kalmakta inat edenler için 12 Eylül içlerinde her gün yaşamaya devam eden bir olgudur, muhtemelen ölene kadar da kurtulamayacaklardır. O yüzden hep devrimci kalanlar için ne

yapıyorlarsa yapsınlar, ilk giriştikleri entelektüel faaliyette göbeğinden ya da kıyısından köşesinden 12 Eylül'e dokunması kaçınılmazdır.

Laf Evi de bir 12 Eylül romanı olarak sınıflandırılabilir. Anlatının merkezinde 12 Eylül'de tutuklanıp bir süre cezaevinde kalan, sonra tahliye edilen ancak davası henüz sonuçlanmamış Harun ve sevgilisi Zeynep; kocasını, Harun ve kardeşi Oğuz daha küçükken bir iş kazasında kaybeden, sihirbazlık yaparak onlarla birlikte şehirden şehire dolaşmak zorunda kalan Melahat anne bulunuyor. Elbette Harun'un arkadaşları, işkencede çözülen ve 12 Eylül'ü fırsat bilerek hayali ihracatla zengin olmaya çalışan Bülent, Melahat hanımın iş arkadaşı Zahide gibi yan karakterler de mevcut. 252 sayfalık anlatı 35 bölümden oluşuyor. Yani her bölüm ortalama 7.2 sayfa gibi, ancak boş sayfaları hesaba katarsak ortalama 5-6 sayfa gibi bir sonuç çıkar. Ayrıca her bölümün başında bazen bölümle ilgisini kurmakta zorlandığım çoğu uzunca sayılabilecek alıntılar bulunuyor. Aysev, bölümler için zaman zaman farklı formatlar deniyor; bir bölüm bir senaryo sinopsisi gibi yazılırken, bir diğer bölüm bir tiyatro oyunu formatında, bir diğeri ise masal gibi aktarılıyor. Dolayısıyla ortada hem biçimsel hem içeriksel olarak oldukça fazla malzeme bulunuyor. Aysev bu kadar fazla malzemeyi kullanmaya karar vererek zor bir işe kalkışmış. Kendi içlerinde başarılı diyebileceğimiz bu bölümlerin hepsi bir araya geldiğinde ortaya tutarlı, birbirine iyi tutturulmuş bölümlerden oluşan ya da başarıyla teğellenmiş bir roman çıktığını söylemek zor. Hatta bazı bölümlerin neden romanda yer aldığını anlamak güç, ben anlamamış da olabilirim. Romanın orta yerinde bir turna peydah oluyor, sonra yok oluyor, keza 'Hoca' çıkıyor ortaya o da sonrasında iz bırakmıyor. Acaba yazarın sadece onlara söyletmek istedikleri şeyler için mi varlar? Romanın en keyifli bölümü olarak okuduğum babasını arayan çocuğun masalı için de aynı problem söz konusu. Bu kadar farklı denemelerin yer alması ister istemez insana şunu düşündürüyor: acaba bu roman yıllar içinde farklı amaçlarla alınmış notların, bazı denemelerin, taslakların sonunda bir roman oluşturmak amacıyla yan yana getirilmesi ile mi oluştu? Yoksa Aysev'in farklı bir bağlantı planı vardı da o mu gerçekleşmedi, son olasılık da kurgunun gayet başarılı olup benim içinden çıkamamış olmam olabilir. Sonuç başarılı olduğu takdirde elbette romanın oluşum süreci bizi ilgilendirmez, ama okurken

LAFEVİ
Serdar Aysev
Ayrıntı Yayınları

ve bittiğinde damagımızda bir eksiklik tadı kalıyor.

Bazı bölümleri okurken *Bir Gün Tek Başına* ve Vedat Türkali geldi aklıma, maalesef Aysev'in dramatik yapıda, iç dünyaların analizinde *Bir Gün Tek Başına*'ya yaklaşması mümkün olmamış. Benzerlik bazı bölümlerde seçilen anlatı biçiminden kaynaklanıyor. Romanın altın çağına 19. yüzyıldan aşına olduğumuz klasik tanrı anlatıcı yöntemi.

Aysev'i okurken romanın gelişim sürecinde özellikle modernist arayışlarla bazen küçümsenen ve hor görülen bu yöntemin uygulanması en zor yöntemlerden birisi olduğunu düşündüm. Nedeni de şu sanırım: Bu yöntem özellikle diyalog yapısı itibarı ile okuyucu için en bildik, tanıdık hal, her gün içinde yaşadığı hayatın bire bire canlandırılması çabası olduğu için, eksik ya da başarısız uygulamalarda anlatıya yabancılaşmanın en kolay olduğu yöntem oluyor. İnsan 19. yüzyıl romanının, Fransız, Rus, sonrasında İngiliz klasiklerinin bu çerçevede ne kadar muazzam bir iş başarmış olduğunu bir kez daha idrak ediyor. Aysev de karakterlerini siyasetten, 12 Eylül'den konuşturduğu zamanlarda aksıyor. Ama benzer problemlerin Vedat Türkali kahramanlarında bile olduğunu da belirtelim. Siyaset söylemi roman için içine yedirilmesi en güç içerik belki de.

Yukarıda bölüm başına ortalama sayfa hesabı yapmıştık, ayrıca bölümlerin üslup ve içerik olarak bazen daldan dala zıpladığını belirtmiştik. Bölüm başlarındaki uzun alıntılar da hesaba katınca bu yapının bir sonucu da akıcı bir okuma sürecini engelliyor olması. Hatta bazı bölüm başlarında dört alıntı birden yapılmış. Bazen fazla edebi olmaya çalışmakla birlikte Türkçesi gayet başarılı ve kusursuz. Okuyup okumama tercihi elbette sizindir.

İnsan kalmakta inat edenler için 12 Eylül, her gün yaşamaya devam eden bir olgudur.

Romanın orta yerinde bir turna peydah oluyor, sonra yok oluyor. Keza 'Hoca' çıkıyor ortaya; o da sonrasında iz bırakmıyor. Acaba sadece onlara söyletmek istenen şeyler için mi varlar?

Efsaneye göre, insanların Babil kulesini yapmasını saygısızlık olarak addeden Tanrı bu inşaata devam etmesini engellemek için onların dillerini karıştırdı.

BUSH, CHOMSKY'NİN SON KİTABINI OKUDU MU, OKUMUŞ MU?

“Dil, kültürün en büyük taşıyıcısıdır. Kültüre dair kodlar, hikayeler, alışkanlıklar ve hatta düşünme biçimi dilin içine gömülü durur. Yani dilin yokluğu kültürün de yok olacağı anlamına gelir.”

Pek yakında tüm dünyada tek bir dilin konuşulacağı tahmininde bulunmak için kahin olmaya gerek yok. Halihazırda uluslararası hukuk, ticaret, ulaşım, bilim ve sanatın dilinin İngilizce olduğu ortadır. Bunun doğal bir sonucu olarak tüm ülkelerde aileler çocuklarının İngilizce öğrenmeleri için bir servet harcıyorlar, dolayısıyla gönüllü bir dönüşüm bu, gücün ve zenginliğin olduğu yere doğru can havliyle kulaç atıyor insanlar. Ulus devlet kuramamış toplulukların konuştuğu yerel dillerin hızla eriyip gittiğini, ulus devletlerde konuşulan dillerin ise gerilediğini ve yozlaştığını görüyoruz. Peki, tek bir dilde birleşen dünya nasıl bir yer olacak?

Olumlu yönden bakıldığında iletişimin ve bilgi birikiminin hızlanacağı aşıkardır. Günümüzde internet İngilizce içerikte başı çekmekte, wikipedia gibi kolektif bilgi bankaları güvenilirlik ve zenginliğiyle yüzyılların ansiklopedilerini geride bırakmaktadır. Belki insanlık bu bilgi birikimi ile daha büyük bir uygarlık inşa edecek... Olabilir. Aklıma eski bir hikayeyi getiriyor tek dil çevresinde toplanma durumu. Babil Cezası olarak da bilinen *Tevrat* kaynaklı hikayeyi. Bilirsiniz, mit şöyledir: Büyük Tufan'dan sonra insanlar tek bir dili konuşan tek bir kavim olarak çoğaldılar ve Babil'e geldiler. Orada gökyüzüne yükselen büyük bir kule yapmaya giriştiler. İnsanların neredeyse cennete

ulaşacak kadar böyle büyük bir kule yapmasını saygısızlık olarak addeden Tanrı insanların bu inşaata devam etmesini engellemek için onların dillerini karıştırdı. Dünyanın dört bir yanına dağıldı insanlar bu yüzden farklı dilleri konuşarak. Bu yüzden de Babil Kulesi tamamlanamadı, yani insanlar cennetin sırrına dünyadayken ulaşamadı. Bu mit, "Tüm insanlık Nuh'un gemisindeki aileden türediyse dünya üzerinde nasıl oluyor da farklı diller konuşuluyor?" sorusuna verilen bir yanıtıdır bir açıdan bakıldığında. Ama asıl önemlisi bunun bir ceza olmasıdır. İnsanların kendi bilgi birikimleriyle çalışarak, tasarlayarak yaptıkları bu kule aslında dünyevi ilerlemenin simgesidir. Ancak dini metinlerde özellikle üzerinde durulmaktadır Tanrı'nın buna izin vermeyişi; bu tavır, bu ilerlemeyi bir kibir olarak gördüğünün kanıtıdır ceza. Engel olmak için de dillerini karıştırmıştır. Artık konuşarak birbirlerini anlayamayan insanlar ortak bir proje üzerinde çalışamayacaklardır. O halde, olumlu yönünden bakarsak, şimdi tek bir dil çevresinde yeniden bir araya gelen insanlar belki de varoluşun sırrına ereceklerdir, kim bilir?

KÜLTÜRÜN EN BÜYÜK TAŞIYICISI

Tek bir dilin hakim olmasının pratik yararları bir tarafa bırakılırsa dillerin kaybolmasının kültürlerin yok olması anlamına geldiğini de biliyoruz. Dil, kültürün en büyük taşıyıcısıdır. Kültüre dair kodlar, hikayeler, alışkanlıklar ve hatta düşünme biçimi dilin içine gömülü durur. Yani dilin yok oluşu kültürün de yok olacağı anlamına gelir. Bu durumda şu acı soru sorulabilir: Kültürlerin tek bir kültürün içinde erimesinin ne gibi bir sakıncası olabilir? Kaybettiklerimiz ne olacak?

Dil ile dünyayı algılıyor oluşumuz yeni bir bilgi değil. Hatta dille dünyayı kuruyor oluşumuz ve 'değişen dil ile dünya algısının da değiştiği' düşüncesinin tarihi 19. yüzyıla kadar uzanıyor. Diller arasındaki farklılıkların farklı düşünme ve algılama biçimlerine yol açtığı hipotezi olarak özetlenebilecek 'dibilimsel görecilik' de tarihsel olarak eski sayılabilir. Sapir-Whorf hipotezi olarak da adlandırılan bu görecilik yakın zamana kadar somut verilerle çok da kanıtlanabilecek gibi görünmüyordu. Dünyanın farklı bölgelerinde değişik kültürlerde yaptığı çalışmalarla dikkatleri çeken Stanford Üniversitesi araştırmacılarından Lera Boroditsky bu hipotezi yeniden gözden geçirmemizi öneriyor. Makalelerinden birinde verdiği örnek çok zihin açıcı: "Bush read Chomsky's latest book" gibi bir cümleyi Türkçede ifade etmek için iki seçeneğimiz var. "Bush Chomsky'nin son kitabını okudu" ya da "Bush Chomsky'nin son kitabını okumuş" diyebiliriz. Yani, diyor Boroditsky, bu cümleyi kuran kişinin Bush'un kitabı okuduğuna tanık mı olduğu yoksa bir yerden mi duyduğunun bilgisi gerekli! Okudu dediğimiz zaman kitabı okumuş olduğuna tanıklık etmiş olduğumuzu dile getiriyoruz. Oysa İngilizcede böyle bir ayırım yok. "Başka dillerde de başka özellikler ön plana çıkıyor" diye ekliyor Boroditsky. Örneğin İngilizcede fiili değiştirerek olayın zamanını belirtebiliyoruz; Endonezya dilinde bu mümkün değil. Rusçada fiili değiştirerek hem zamanı hem de cinsiyeti belirtmiş oluyoruz. Yani bu cümleyi Rusçaya

çevirebilmek için kitabı okuyanın George Bush mu yoksa Laura Bush mu olduğu bilinmek zorunda, Türkçede ise böyle bir koşul söz konusu değil. Rusçada ayrıca tamamlanma bilgisini de dahil etmek zorundayız. George Bush kitabın tamamını okumuşsa başka bir şekilde, kitabın sadece bir kısmını okumuşsa başka bir şekilde kuruyoruz cümleyi! Örnekleri çoğaltmak mümkün... Farklı dillerde olayları farklı ifade ediyoruz. Peki bu aynı zamanda farklı düşündüğümüz ve dünyayı farklı algıladığımız anlamına da geliyor mu? Bu sorunun yanıtını da başka deneysel çalışmalarla araştırıyorlar.

Bildiğiniz gibi bazı dillerde sözcükler dişil ve eril özelliklere sahiptirler. Örneğin güneş eril ay dişil olabiliyor. Belirli bir nedeni yok bu tercihlerin. Yani bir dilde eril olan kavram diğerinde dişil olabiliyor. Ama bu farklılık araştırmacılar için eşsiz bir deney imkanı sunuyor. Örneğin Almanlar 'anahtar' kelimesini eril, İspanyollar dişil olarak kullanıyorlar. Bir 'anahtar'ı tarif etmeleri istendiğinde Almanların daha çok 'sert', 'ağır', 'sivri', 'metal', 'tırtıklı' ve 'yararlı' gibi sözcükleri kullandıkları buna karşın İspanyolların daha çok 'altın', 'karmaşık', 'küçük', 'sevimli', 'parlak' ve 'ince' sözcüklerini kullandıkları görülmüş. Bir "köprü"yü tarif etmeleri istendiğinde Almanların 'güzel', 'zarif', 'kırılgan', 'huzurlu' ve 'ince uzun' sözcüklerini, İspanyolların ise 'büyük', 'tehlikeli', 'uzun', 'güçlü', 'sağlam' ve 'yüksek' sözcüklerini kullandıkları bulunmuş. Tahmin edebileceğiniz gibi 'köprü' Almancada dişil, İspanyolcada eril bir kavram...

Dünya üzerinde 7000 civarında dil var. Ne yazık ki birer birer kayboluyorlar. Unutulan bu dillerle birlikte insanlığımızın farklı parçaları yok oluyor.

Bu ve benzeri örneklerle baktığımızda dil ile kavradığımız ve kurduğumuz dünyanın kültürümüzle sıkı sıkıya bağlı olduğunu görüyoruz. Konuştuğumuz dil, anadilimiz bize doğal ve tek olası dünyanın algıladığımız biçimdeki dünya olduğunu söylüyor. Ama farklı örnekleri öğrendikçe dünyayı kavrama ve deneyimleme biçimlerinin sınırsız, dünyanın sandığımızdan daha renkli bir yer ve de insan zihni denilen harikanın sürprizlerle dolu olduğunu anlıyoruz. Dünya üzerinde 7000 civarında dil var. Ne yazık ki birer birer kayboluyorlar. Unutulan bu dillerle birlikte insanlığımızın farklı parçaları yok oluyor. Kaybolan kültürler insanlık deneyiminin eksilmesi anlamına geliyor. Belki o büyük kulenin inşaatını bir gün tamamlayacağız ama keşke eksilmeden, kaybetmeden başarabilsek... Acı gerçeğin farkına varmanın bu uğurda atılacak ilk adım olduğuna inanıyorum.

(Lera Boroditsky'nin konuyla ilgili makalelerinden birini *Geleceğin Tarihini Okuyanlar*, Max Brockman, Profil Yayıncılık'tan okuyabilirsiniz.)

'MUZIR' PALAHNIUK'UN CÜRETKAR PİGME'Sİ

“Pigme ilgi çekici bir kitap. Ancak yazar, deneysel bir dil tercih etmiş. Bu sebeple, hiç Palahniuk okumamış bir okur, bu kitaptan başlamamalı.”

Topluma yönelik eleştiride Palahniuk'in geleneğini bozmayarak sisteme karşı bütün silahlarını ateşlediğini görüyoruz.

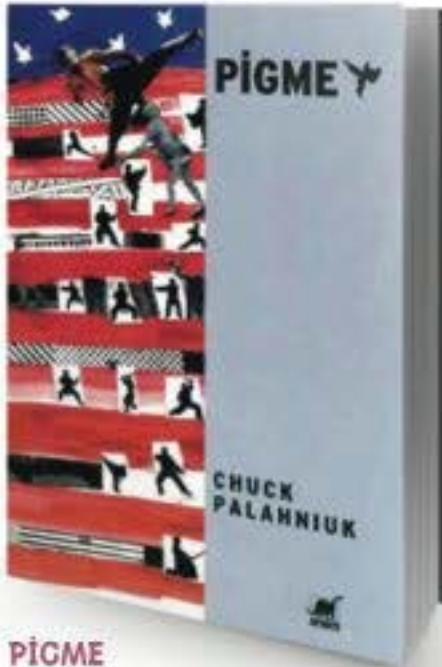
Sanat teorisinin en temel ve kadim ögesi olan klasik Yansıtma Kuramı (*Mimesis*), sanatçının liyakatıyla gerçekliğin yansıtılması arasında doğru bir orantı kurar. Bu bağlamda, genel yanlışın aksine sanat yalnızca güzel, ideal ve iyi olanın estetiği kapsamında tezahür ettiğince sanat değildir. Sanat gerçekliğin öteki yüzünün; çirkin, yoz, kötü ve iğrenç olanın da kendi estetiğince yansıtılmasından aynı ölçüde sorumludur. Eğer bir toplumda sanat çirkin, yoz, kötü ve iğrenç olanı yansıtmıyorsa ve eğer bir *Güneş Ülkesi*'nde, bir *Ütopya*'da yaşanmıyorsa geriye iki ihtimal kalmış demektir: Ya o toplumda gerçeklik yerini totaliter tahakkümün yarattığı bir tahayyüle terk etmiştir, ya da o toplumdan sanatçı yetişmemektedir...

Bu hususlardan bahsetmemizin sebebi, bu ay elimizde Ayrıntı Yayınları'nca yayınlanan Chuck Palahniuk'un *Pigme*'sinin (2009) olması. Zira Palahniuk, *Dövüş Kulübü*, *Ölüm Pornosu* gibi kışkırtıcı, grotesk bir üslup kullandığı eserleriyle mevcut sosyo-ekonomik sistemi en ağır eleştiren ve eserleriyle gerçekliğin sözünü ettiğimiz karanlık tarafına tutunan Yeraltı

Edebiyatı'nın en önemli temsilcilerinden biri. Fakat biz Türkiye'de Palahniuk'u yalnızca bir yazar olarak tanımıyoruz. Kendisi *Ölüm Pornosu* isimli eseri sebebiyle ülkemizde bir suçlu aday. O Amerikalı olduğu için paçayı kurtarıyor, lakin *Ölüm Pornosu*'nun yayıncı ve çevirmeni o kadar şanslı değil; hala hapis istemiyle yargılanıyorlar. İşin eğlenceli tarafı, mahkemenin hala bir 'bilirkişi' krizi yaşıyor olması. Yani bu baylar, konu hakkında hiçbir liyakat ve ehliyetleri olmadığını, yani 'bilmez' kişiler olduklarını kabul ediyor; fakat mezkur kişileri hapse atmaya çabalarken bu kifayetsizliği engel olarak görmüyorlar. Anlaşılan o ki Themis'in hain evlatları terazinin bir kefesinde sanata, ötekinde Themis'in kendine tecavüze yelteniyor. Heyhat sorun değil; Themis hukuktan adalete gebe kalmıyor, tecavüzden tahakküme hamileyse de keyfi bilir; arzu ederse kendini öldürebilir. Ah şu Yeraltı Sanatı! Hayali saadetin yerine sahici müstekrehliğe ayna tuttu mu ne de çok sıkıntıya sebep oluyor...

Pigme'nin janrı ve Palahniuk'un ülkemizle münasebetlerinin akabinde biraz da kendisinden söz edelim. Hikayemizin kahramanı Kuzey Kore'yi andıran ultra totaliter bir ülkeden ABD'ye değişim öğrencisi olarak gelen 13 yaşındaki bir 'ajan'. Amerikalı ev sahipleri anlatı boyunca gerçek ismini öğrenemediğimiz çelimsiz 'Ajan 67'ye 'pigme' diyor. Bizim pigme orta sınıf ana akım Amerikan ailesinin iş-kilise-okul-Wallmart dörtgenindeki ritüeline takdim ediledursun, kendisinin tek bir amacı var: "Kargaşa Operasyonu"nu nihayetine erdirip Amerika'yı haritadan silmek.

Pigme, biçimsel bağlamda 'mektup roman' denilen, günlük yazılarının tasniflendiği bir yöntemle kaleme alınmış. Okuyucuysa anlatıma pigmenin ağzından, anavatanı için tuttuğu kayıtlardan dahil oluyor. Lakin eserimizin en önemli biçimsel özelliği kullandığı dilde yatıyor. Zira Palahniuk hem kahramanının İngilizce yetersizliğini okuyucuya bütünüyle yansıtmak, hem de kimi zaman bir mizah aracı olarak kullanabilmek adına eserin tamamını 'bozuk İngilizce' denilen (Broken English) deneysel bir anlatım diliyle kaleme almış: "Eleman benim sırasının üstü, kendisinden önceki konukların oyarak yazdığı, bu ajanın

PİGME

Chuck Palahniuk

Ayrıntı Yayınları

Çev: Gökçe Çiçek Çetin

anne ve babasından da öncesine uzanan Arapça rakamlarla tahrif edilmiş" (s.166). Terazide miza-hın kefesini ağırlaştıran bu kullanım, şüphesiz akıcılık hususunda ciddi bir taviz veriyor. Bu sebeple okuyucunun kitabı edinmeden önce esere biraz göz gezdir-mesi yerinde olacaktır. Zira dile alışmadan önce bir süre sabır göstermek gerekiyor.

Topluma yönelik eleştiride Palahniuk'ın geleneğini bozmayarak

sisteme karşı bütün silahlarını ateşlediğini görüyoruz. Kapitalizmin zombileşmiş tüketicileri, eğitim sistemindeki cinsel ve edimsel yozlaşmışlık, ırkçılık ve iki yüzlü-has-talıkli dindarlık hedef tahtasına mahkum oluyor. Banal sistem eleştirisini çalınmayabilmek adına bu tenkitin Kuzey Kore gibi bir ülkenin konjonktüründen yetişmiş bir ka-rakterin gözünden yansıtılması başarılı bir sonuç veriyor. Ailesinden alınıp dört yaşından itibaren bir süper ajan olarak yetiştirilen Pigme'nin gözlerinden hem Batı karşıtı totaliter rejimlerdeki insanların Batı'ya karşı haklı sosyo-politik öfkelerine, hem de totaliter yönetimlerin parti, rejim ve devlete hizmet kisvesinde bireyselliğe vurduğu zincirlerin dışı vuruşuna tanık oluyoruz. Buna istinaden oluşan ikilem Batı sisteminin eleştirisini banal sınırlarının dışına çıkarırken, totaliter rejimleri de eleştiri oklarından sakınmıyor. Özellikle Pigme'nin görev duygusu ile kız kar-deşe karşı hislerinin çakışması her ne kadar eserin kısmen basitçe sonlanmasına sebep olsa da, genelde sözünü etti-ğimiz olguların klişelere kaçmadan incelenmesini sağlıyor.

Pigme ilgi çekici bir kitap olmakla beraber, tercih edi-len deneysel dil kullanımı sebebiyle daha önce Palahniuk okumamış bir okuyucunun, yazarın söz konusu eserinden başlamama-sı daha sağlıklı olabilir. Öte yandan, kitabın ikinci bölümün-deki eşcinsel tecavüz sahne-siyle tavan yapan cüretkar an-la-tım; hem sert, hem de mizahi toplumsal, cinsel, dini eleştiriler yeraltı edebiyatı ve yazara aşına okuyucuyu ziya-desiyle memnun edecektir.

Hikayemizin kahramanı Kuzey Kore'yi andıran ultra totaliter bir ülkeden ABD'ye değişim öğrencisi olarak gelen 13 yaşındaki bir 'ajan'.

GRAND TURK VE BELLINI MİNÂ OĞUZ

"Senin fırçanda sihir var."

Fatih'in, portresini yapan Bellini'ye övgüsü.

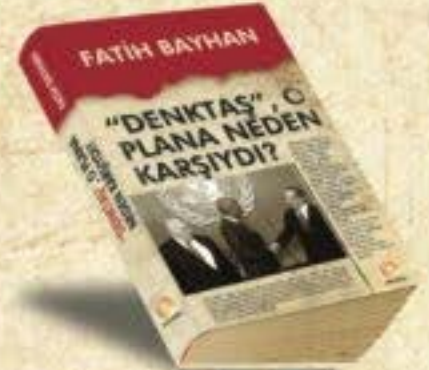
HÜRREM SULTAN'IN GÖLGESİNDE AŞK MİHRİMAH SULTAN VE MİMAR SİNAN MİNÂ OĞUZ

"Mimar Sinan'ın güneşle aya emanet ettiği sır..."

DENKTAŞ O PLANA NEDEN KARŞIYDI? FATİH BAYHAN

Çözümün önündeki tek engel miydi?
Yoksa tarihten gelen hakların sonuna kadar korumakta direnen,
"ilkel ve sıkıcı bir portre" gibi görünen "zarif bir diplomat" mıydı?

Türkiye, Kürdistan ve İsrail Üçgeni

KÜRT SORUNUNUN ANATOMİSİ HEKİMOĞLU SÜLEYMAN ÖZCAN

Bütün boyutlarıyla
Kürt sorunu...

paradoks

www.paradokskitap.com.tr

twitter.com/ParadoksKitap facebook.com/ParadoksKitap

ÇOCUKLARIN KİTABI AMA BÜYÜKLER İÇİN BİLE FAZLA

Çocukların Kitabı 1895-1919 arası İngiltere'sinde üst sınıf, liberal, entelektüel Wellwood ailesinin Toderfright adlı kır evinde verilen "Bir Yaz Gecesi Rüyası" partisiyle başlıyor.

“Kitap 20. yüzyıl başının bütün politik, kültürel atmosferini haddinden fazla bol karakter aracılığıyla sayfalarca süren detaylarla aktarıyor.”

Booker ödüllü yazar A. S. Byatt'ın *Çocukların Kitabı*'nın adı, çocuklar için de büyükler için de fena halde yanıltıcı. 20. yüzyıl başı İngiltere'sinde kadın erkek, çocuk aile ilişkilerini, sosyalistlerin, kadın hareketlerinin, sanat ve kültür ortamının fışkırdığı bir çağda, yüksek sınıftan bir aile üzerinden anlatmayı deneyen kitap, yazarın entelektüel işgüzarlığıyla bir tasvir cehennemine dönüşmüş. Roman değil, bir kültür almanağı okur gibi hissediyorsunuz.

632 sayfalık, ödüllü bir yazarın eserini okuyacaksınız. İster istemez iyi bir kitaptır ön kabulündesiniz. Okudukça bir tiyatro repliği gibi içinizden şu sözcük fışkırıyor: Heyhat!

Ne zor şey, tanınmış bir ismin imzasının altındaki bir kitaba "ama sahiden de çok sıkıcı" diye yazabilmek. İleri bir yüzyılda yaşıyor ve tarihi unsurlar taşıyan bir roman yazmaya heveslendiyseniz; iyi bir araştırma yaparsınız, tarihsel gerçekleri, dönemin kültürel ve sosyal atmosferini yalayıp yutarsınız. Diyelim Afrika'da bir yüzyıl öncesinde yaşamış, Zulu kabilelerinden bir kızla bir erkeğin aşk hikayesini anlatmak istedim... Nasıl yaşarlar öğrendim, ne yer ne içerler, hangi ırmak kenarında otururlar, kulübelerini neyle süslerler... Hepsine vakıf oldum. Aşk hikayesini anlatırken kahramanlarımı yaşayan hissedem, birer insan değil de 'Afrika'da Zulu kabilesindeki bir dönemde yaşayan robotlarmış' gibi anlatırsam, ruhlarını kavramazsam hikaye ne kadar ilginç olursa olsun, gayet sıkıcı olur sanırım.

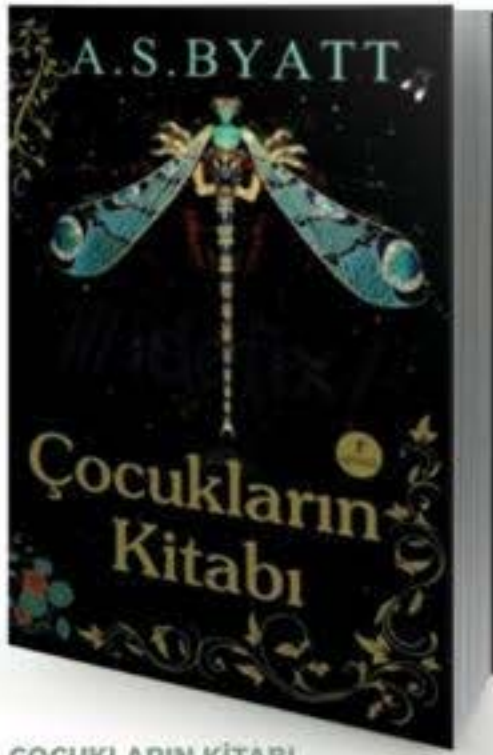
Çocukların Kitabı'nin sorunu bu. Birileri var, ama kim bunlar? Zenginler, üst tabakadan sosyal bir sınıfa aitler, birtakım aşklar yaşıyorlar, politik uzantıları, izdüşümleri var, özellikle sanat alanında yetkin beğenileri var. Görünüşte mutlu ama içten çökmüşler, bir şeyler yaşıyorlar, yapmaya çalışıyorlar ama onlar kuklalar gibi anlatılmış. Kaldı ki, tüm zamanların edebiyattaki en ünlü kuklası Pinokyo bile sonunda insan olur, üstüne üstlük kuklayken bile insanlara taş çıkartacak kadar yalancı, duygusal ve hınzırdır...

Bu anlatım tarzının yazarın bilinçli tercihi olduğu yazılıyor, ama özellikle niyet hafakanlar bastırmak değilse yanlış tercih. Kitabın iyi bölümleri çocuk kitapları yazarı Olive Wellwood'un çocuklarına yazdığı fantastik masal bölümleri. Yine de bir Andersen değil.

Çocukların Kitabı 1895-1919 arası İngiltere'sinde üst sınıf, liberal, entelektüel Wellwood ailesinin Toderfright adlı kır evinde verilen "Bir Yaz Gecesi Rüyası" partisiyle başlıyor. 7 çocuklu Olive ve Humphry Wellwood'un sözde birbirini tamamlayan çok çocuklu, mutlu, zengin ve özgür-

Byatt'ın ciddi bir dramatizasyon sorunu var, dramatize etmiyor, bildiriyor.

ÇOCUKLARIN KİTABI**A. S. Byatt**

Artemis Yayınları

Çev: Elif Nihan Akbaş

lükçü dünyasında bir şeyler eksiktir. Humptry gazeteciliğe heveslenen bir banker, Olive ise fantastik öğelerle süslü başarılı bir çocuk kitapları yazarıdır.

Şanslı Wellwood çocukları Tom, Dorothy, Phyliss, Hedda parti için hazırlıklar yaparken, Güney Kensington Müzesi'nde bulunan işçi sınıfından gelen ancak resme pek yetenekli genç, yoksul Philip

Warren'i evlerine alırlar. Kitap 20. yüzyıl başının bütün politik, kültürel atmosferini haddinden fazla bol karakter aracılığıyla sayfalarca süren detaylarla aktarıyor.

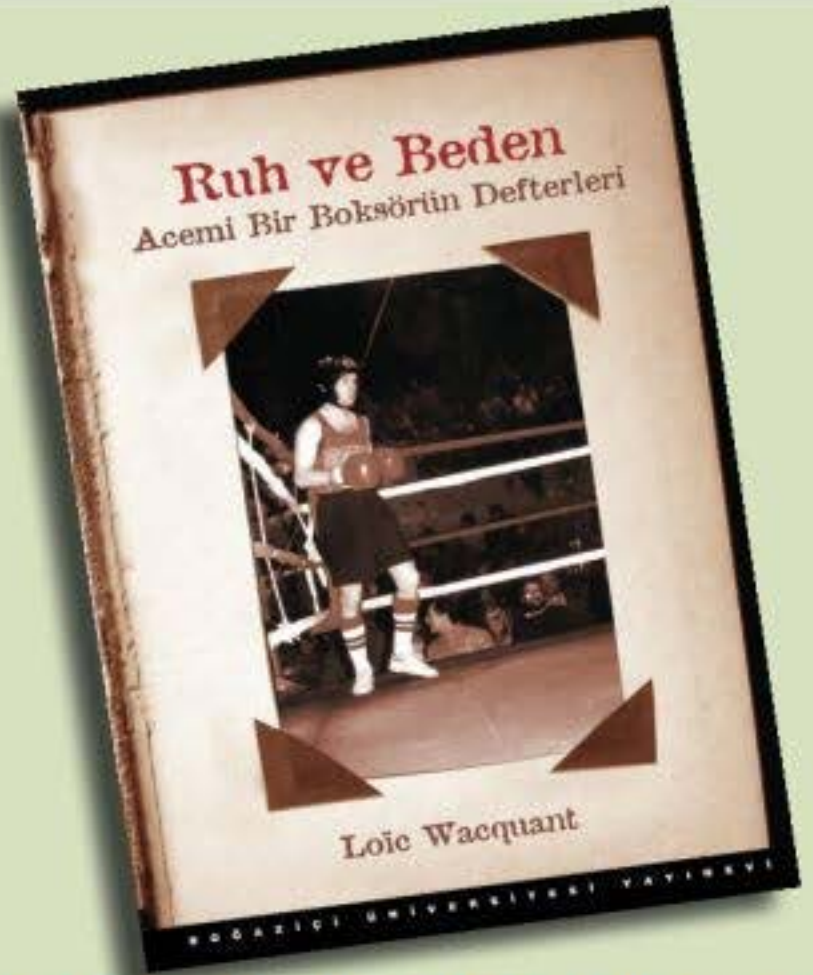
Wellwoodlar ve diğer karakterler zenginler, sosyalizm ve feminizme bulaşmışlar, İngiliz sosyalistleri Fabian topluluğuna üyeler, kimisi anarşist, kimisi sanatçı, müzikle, resimle, tiyatroyla, seramikle ilgileniyorlar ve fena halde birbirlerini aldatıyorlar... Mutlu aile yaşantılarının arkasında kimin eli kimin cebinde belli değil. 'Ensest' bile var evde. Karısını aldatan Humptry, büyük kız Dorothy'le yakınlaşmak istiyor ve onun kendi kızı olmadığını söylüyor. Olive'in kız kardeşi Violet de bazı çocukların annesi.

Her çocuğu için bir masal yazan Olive oğlu Tom için 'Tom Yeraltında' diye bir masal yazıyor ve masalda çocuğun gölgesinin çalındığı anlatılıyor. Masalın sahnelenmesi çocuğun intiharına sebep oluyor. O Peter Pan sendromlu, büyümeyi reddeden bir çocuk. Ölümü birçok şeyi değiştiriyor, masumiyetin yitimini gözler önüne seriyor.

Byatt'ın ciddi bir dramatizasyon sorunu var, dramatize etmiyor, bildiriyor.

Tasvir üstüne tasvir, bilgi üzerine bilgi. "1896'da Millbank'te Tate Galerisi açıldı. Ulusal Portre Galerisi de aynı yıl Bethnal Green'den National Gallery'nin yanına taşındı. C. Harrison Towsend yapımı somut ve seçkin bir Art Nouveau örneği olan Toynbee Salonu'ndaki tüm öğreti, çalışma ve sosyal coşkunun bir kolu olarak görülen Whitechapel Galerisi, 1897 ile 1901 arasında inşa edildi... Tedavisi mümkün olmayan bir hastalığın pençesinde kıvranan bir Fabian topluluğu üyesi intihar ederek, servetini amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için Fabianlar'a bıraktı'...

O kadar somut bilgiyi sıkıştırmış ki, bu kadar somutluktan tamamen sözcüklerden oluşan bir soyutluk çıkmış. Okuduklarınızı algılayamıyorsunuz. Kitapta kadın-erkek ve aile çocuk ilişkileri ve masumiyetin yitimi temaları var. Ama ayrıntılardan masumiyeti de yitişini de göremiyorsunuz.

Ruh ve Beden, Lœc Wacquant'ın Chicago'nun siyahi gettolarından Woodlawn'da yer alan bir boks salonu üzerine aldığı notlar ve değerlendirmelerden oluşan bir etnografi çalışmasıdır. Wacquant'ın araştırmasını ilginç kılan ise kendisinin de bizzat bu kulüpte boks yaparak üzerinde çalıştığı konuyu bedensel olarak da deneyimlemesidir.

Kitabın temel amacı toplumsal faili toplumsal pratik ve bedenin kesiştiği noktada resmetmek; bir toplumsal grubun yatkınlıklar sistematığının nasıl şekillendiğini anlamaya çalışmak. Bu kitapta, Wacquant, bir boksörün yetişmesine dahil olarak, onu günden güne şekillendiren ve harekete geçiren şu üç unsuru: bedenin, bireysel bilincin ve ortaklaşalığın eşgüdümünü aydınlatarak hayatı ve insan toplumunu keşfe çıkıyor.

Kent Paryaları, Amerikan "Kara Kuşağı"nın günümüzdeki dokusu ile Fransa'da "Kızıl Kuşak"taki, yani işçi sınıfı kenar mahallelerindeki mülksüzleşme sürecinin yapısını, dinamiklerini ve yaşanmış olayları en ince noktasına kadar karşılaştırmalı olarak incelemektedir.

Wacquant'ın buradaki esas amacı, Birleşik Devletler'de ırk tahakkümünü, 1960'larda Afrikalı-Amerikalı gettosunun geçirdiği kurumsal dönüşümü tanımlamak ve açıklamaktır.

İLETİŞİM**BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ**bupress@boun.edu.tr Telefon/Faks: 0212 257 87 27
www.bupress.org**SİPARİŞ**www.pandora.com.tr Telefon/Faks: 0212 230 09 62-63
www.bupress.orgwww.idifix.com
www.prefix.com.tr

BAŞKA ROMANLARI DA OLMALI

“Savaş karşıtı bir klasik olarak kabul edilen *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’ta, on dokuz yaşındaki bir çocuğun gözünden izleriz yaşananları;

I. Dünya Savaşı’nı.

Remarque da on sekiz yaşındayken askere alınır ve I. Dünya Savaşı’nda batı cephesine gönderilir.

Erich Maria Remarque ismini, *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* romanından ayrı düşünmek olanaksız gibi. Yazarın bu ilk romanı, yayımlanmasından kısa bir süre sonra bile milyonluk satış rakamına ulaşmış ve devamında hemen hemen

tüm dünya dillerine çevrilmiş. Dolayısıyla Remarque’a da dünya çapında bir ün kazandırmış durumda.

Savaş karşıtı bir klasik olarak kabul edilen *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’ta, on dokuz yaşındaki bir çocuğun gözünden izleriz yaşananları; I. Dünya Savaşı’nı. Paul de, bir anda, diğer sınıf arkadaşlarıyla birlikte askere çağırılıp savaş alanına gönderilmiştir. Aslında tıpkı, Erich Maria Remarque gibi... Remarque da on sekiz yaşındayken askere alınır ve I. Dünya Savaşı’nda batı cephesine gönderilir. Fakat 1917 Temmuz’unda ağır yara alınca hastaneye kaldırılır ve tam da taburcu edildiği dönemde ateşkes ilan edilir; yani savaş boyunca cephe hastanesinde tedavi görür. Bir başka deyişle, yazacak bol bol zaman elde etmiştir. *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*, kısaca, yazarın bu deneyimin, gözlemlerinin ürünüdür.

CEPHEDE ‘BÜYÜMÜŞ’ ÇOCUKLAR

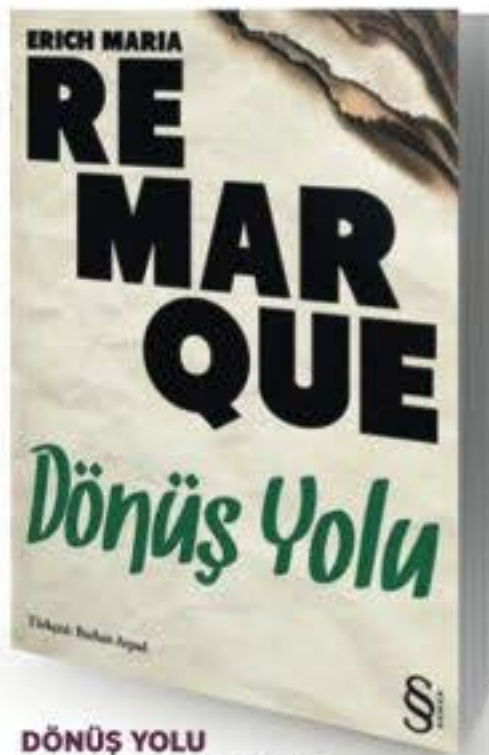
Everest Yayınları, Burhan Arpad’ın Remarque çevirilerini yeniden yayımlamaya başladı. *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’un ilk sayfalarında ‘Erich Maria Remarque’ın Hayat Hikayesi ve Edebi Kişiliği’nden de bahsediyor Arpad; *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’un etkinliğini şu şekilde dile getirmiş: “*Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’un yayınlanmasından bu yana yarım yüzyıla yakın bir zaman geçti. Bu roman savaşa ve militarizme karşı edebiyatın klasik eseri olarak Alman ve dünya edebiyatı kitaplığına girdi. Hatta en baştaki eseri oldu. Sonraki romanları üzerinde ne kadar konuşulursa

konuşulsun, Remarque adını ölümsüzleştirmeye *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok* romanı tek başına yetecektir.” Gerçekten de Arpad’ın belirttiği kadar etkileyicidir bu roman; bir yandan da kayıtsız kalınamayacak bu kalemin başka romanları da olmalı diye düşündürecek niteliktedir. İşte *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’un devamı niteliğinde olan *Dönüş Yolu*, buna iyi bir örnek...

Dönüş Yolu, bir devam romanı; ama bu esere *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’la eşine az rastlanır bir ün kazanmış olan Remarque’ın, bu şöhreti devam ettirme çabası olarak yaklaşmak mümkün değil. Üstelik, hikayenin temeline daha derin bir ‘sarsıntı’yı yerleştirmiştir yazar. Adından da anlaşılacağı gibi cepheden evlerine dönen askerlerin eski hayatlarını yeniden kurma ya da kurulmuş olan hayatlara uyum sağlama çabalarını okuyoruz *Dönüş Yolu*’nda. Cephe ‘büyümüş’ bu çocuklar, hiç de umdukları gibi karşılanmazlar; savaş sonrası hayatla uyumsuzluğa düşerek bunalıma girerler. *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*’ta da sezdirmiştir bunu Remarque; izne gelen Paul’e sivil giysileri ‘dar’ gelir örneğin, tuhaf görünür... *Dönüş Yolu*’nda da sivilliği bir türlü ‘giyinemez’ o bir

grup asker, oradan oraya savrulurlar. Bütün bunlara rağmen, yine de, bir umut ışığı yakmaktan geri durmaz Remarque...

Everest Yayınları birbirine sıkı sıkıya bağlı bu iki kitabı eşzamanlı olarak yayımladı. Anlaşıldığı kadarıyla Arpad’ın çevirdiği diğer dört Remarque romanı da, ilerleyen günlerde yeniden yayımlanacak. Darısı, Arpad tarafından olmasa da, daha önce de Türkçeye çevrilmiş diğer Remarque romanlarına...

DÖNÜŞ YOLU
Erich Maria Remarque
Everest Yayınları
Çev: Burhan Arpad

AĞIZDAN ÖPÜŞMESİZ KİTAPLAR

Başbakan'ın kürtaja ilgili yorumlarına karşılık kadınlar "Kürtaj haktır!" eylemleri yaptı.

Plazalardaki cilalı ama haşin iş hayatında birilerini alt etmek için hangi özlü sözlerle genel müdürün karşısına çıkmak gerekir filan bunları okusun istiyorum halkımız.

Bir tarafta Başbakan'ın kürtaja dair yumurtlamalarına karşı çıkıp İstiklal Caddesi'nde yürüyerek eylem yapanlar, diğer tarafta Shopping Fest açılışı için İstiklal Caddesi'nde düzenlenen karnaval yürüyüşü. Birinde "Benim Bedenim, Benim Kararım" pankartları, diğer tarafta üzerinde koca koca yüzde 50 indirim yazan 'şey'ler...

Bir tarafta 2012'nin davalarla, tutuklamalarla dolu Yayınlama Raporu, diğer tarafta özgürlükten, adaletten bahsedenler. Kapanan sinemalar, parmak sallanan tiyatrocular, terörist ilan edilen sanatçılar, Hilal Cebeci'nin pembiş parlak dudakları...

Defalarca şikayet dilekçesi vermelerine rağmen "ailenin kutsallığı var, öpüşün barışın, kocan döver de sever de" deyip yollanan ama bir süre sonra sokak

ortasında işte o şikayetçi oldukları kocaları tarafından boğazı kesilen, vurulan kadınlar... İçeri tıkılan gazeteciler, akademisyenler, öğrenciler ve ben bu yazıyı yazarken gündeme gelen 'Yargıtay'dan seks kriterleri' habisesi... Üç çocuktu, kürtajdı, Yargıtay'ın seks kriterlerini filan düşünüp "Yahu ne yazacağım ben" derken aklıma Hüseyin Üzmez geldi. Hatırlarsınız 14 yaşındaki bir kız çocuğuna tecavüzden tutuklanan Üzmez, "Gazozuma ilaç attılar. Olanları hatırlamıyorum, bunlar komplo" filan demişti. Şaka! Değil tabii ki. Üstüne bir de serbest bırakıldı. 13 yaşında, aralarında devlet memurlarının da olduğu 26 kişinin tecavüzüne uğrayan N.Ç.'ye bu işi rızasıyla yapmış diyen Yargıtay var bir de... Peki, ben şimdi ne yapayım? Okuma Listesi yapayım ama nasıl?

Ben bu ay derginin editörlerinin de izniyle (gerçi onların da yazıyı okurken haberi olacak ama...) okuma değil de yazma listesi yapmak istiyorum. Çünkü Henry Miller kulağıma fısıldıyor pis pis... Aaa, Muzır Kurulu iş başına lütfen; kitaplar, yazarlar yine kandırdı işte, yine kanıma girdi Henry Miller, Aynı Chuck Palahniuk, Guillaume Apollinaire, William S. Burroughs, Serge Bramly ve hatta Aslı Tohumcu gibi. Oysa ben böyle belden aşağı vuran bir sistemde simli kapakları olan tatlı aşk maceralarıyla dolu (ama ağızdan öpüşmesiz) kitaplar önermek istiyorum. Kişisel gelişime ve dönüşüme dair kitaplar önermek istiyorum ki değişip dönüşelim... Plazalardaki cilalı ama haşin iş hayatında birilerini alt etmek için hangi özlü sözlerle genel müdürün karşısına çıkmak gerekir filan bunları okusun istiyorum halkımız. Yok, sanatmış, edebiyatmış, efendime söyleyeyim; vicdanmış, adaletmiş, insan haklarıymış, cinsel özgürlükmüş, sisteme karşı durmakmış bla bla bla...

Bu ay okuma listesi yok, yazma listesi var. Sıralama kafanızı karıştırmasın; kitap adı, türü ve yazarı... Darılmaca, dava açmaca filan yok, lütfen...

- *Yaptım Oldu- Deneme Yanılma - Recep Tayyip Erdoğan (RTE)*
- *Muzır Kurulu'ndayken Okuduğum Kitaplar - Notlar - Ruhi Özbilgiç (Muzır Kurulu)*
- *Sevişen Panpişler - Cut-up - Hilal Cebeci (Panpiş)*
- *Ben Şaka Değilim - Toplu Fıkralar - İdris Naim Şahin (Şaka)*
- *Gazozuma Kesmeşeker - Rüya Tabirleri - Hüseyin Üzmez (Gazoz içen masum dede)*
- *Shopping Fest'te Sokaktaki Eylemciler - Bayağı Yazı - Shopping Fest Katılımcısı*
- *Yaptınız, Oldu - Roman - Adalet (Mülkün temeli olmayan)*

ÖYLESİNE BUZLAŞTIK KI UTANÇ DUYMUYORUZ

“Bugünkü kuşaklar için dünya, hayat, memleket bizim anladığımızdan başka. Genç kuşaklar için buralı olmakla dünya vatandaşı olmak arasında, geçip geçmemenin onlara kaldığı ince bir çizgi var sadece.”

Memleket duygusu nasıl bir şeydir, neydi, neye dönüştü, nerede başlayıp nerede biter? Ayfer Tunç, *Memleket Hikâyeleri*'nde bu topraklara, geçmişe, şimdiye dair yüzlerce fotoğraf çekiyor; geniş açılı fotoğraflar, her şey net. Üstelik nostalji değil fazlasıyla gerçek...

Memleket duygusunu nasıl tarif edersiniz artık? Hızla değişiyor mu bu duygu?

Eskisi gibi olmadığı kesin, hele genç kuşaklar için. Memleket deyince iki farklı şeyi kastediyoruz. Biri doğup büyüdüğümüz şehir, diğeri bütün ülkemiz. Benim memleketten anladığım ikincisi, diğeriyle öyle derin bir bağım olmadığını kitapta da anlattım. Benim kuşağım yurtdışına ancak iki yılda bir çıkılabilen bir dönemde yaşadı. Bizim hayat hakkında bildiğimiz her şey kendi içimizden geliyordu. Kendimizi ancak kendimizle ölçüyorduk. Bugünkü kuşaklar için dünya, hayat, memleket bizim anladığımızdan başka. Genç kuşaklar için buralı olmakla dünya vatandaşı olmak arasında, geçip geçmemenin onlara kaldığı ince bir çizgi var sadece. Dolayısıyla dünyaya açılan bütün pencerelerini kapatarak kendini kandırmaya meyilli olanlardan değilseniz ülkenizi diğer ülkelerle çok daha derin ve dikkate değer bir bakışla kıyaslayabilirsiniz. Ama bunun hiç de acısız bir tecrübe olmadığını söylemem gerek.

Böyle bir ülkede, böyle bir gündemde insan memleketini sevebilir mi? Ne kadar aittir hissedebilir kendini memleketine?

Tanpınar'ın ne yazık ki çok sık tekrarladığım bir sözü var, biliyorsunuz: “Coğrafya kaderdir” diyor. Doğduğumuz coğrafya gibi, ailemiz de kaderimizdir. Hangi ailede doğacağımızı da, hangi ülkede hangi milliyetle doğacağımızı da seçemeyiz. Dolayısıyla memleketimiz bir an-

lamda ailemize benzer. Ailemiz sorunlu olabilir, bize kan kusturuyor olabilir, hatta çöküşe gidiyor olabilir. Küseriz, kırılırız, kavga ederiz, haksızlığa uğrarız, hatta çöküşünü engellemek için kendimizden pek çok şeyi feda ederiz, ama istemesek bile ailemizi sevmeye devam ederiz, başka türlü elimizden gelmez. Benim için memleket de böyle. Kızgınlım, kırgınlım, hayal kırıklığı ve hüsrana içindeyim, memleketimin gündemi her gün yeni bir umudumu öldürüyor ama memleketimi sevmem elimde değil, arada genetik bir bağ var.

Memleket Hikâyeleri'nde “Biz zamanla ilişkimizi ileriye değil, geriye bakarak kurarız. Ülkemiz neyse biz de oyuz” diyorsunuz. Bu cümleyi yazının bağlamından koparıp genel bir tarif olarak kullanabilir miyiz?

Biz vizyonsuz bir toplumuz, yarın fikrimiz muğlaktır, içi boştur. Bizim ulusal mottomuz “yarına Allah kerim”dir. Plansızlık karakterimizdir. Biz her işe ‘kervan yolda düzülür’ diyerek başlarız. Oysa kervanı yolda düzmeye kalktığınızda varacağınız yere çok geç kalmış olursunuz. Biz birey olarak da, toplum olarak da bugünü kurtarmaya bakıyoruz. Bu, bugünden yarına kurduğumuz ilişkinin tarifi. Bir de zamanı geriye bakarak kurmamız var ki, o daha da hazin. Biz bugünü kendi kurguladığımız tarihi anarak geçiririz. Gelecekte elde edeceğimizle değil, geçmişte sahip olduklarımızla övünürüz. Ülkemiz neyse biz de oyuz: Aynı ülkemiz gibi davranırız ya da ülkemiz bizim gibi davranır. Birey olarak da toplum olarak da, bugünkü hayatımız zora girince yaptığımız ilk şey geçmişe revize etmektir. Biz zamandan durmasını, bizim istediğimiz gibi akmasını bekleriz. Oysa zaman soyuttur, bizden habersizdir, zamanı ele geçiremeyiz. A. H. Tanpınar Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nü boşuna yazmadı.

AMERİKAN RÜYASININ HÜZÜNLÜ KAHRAMANLARI ARASINDA

“ Bu kitaplar sözleşip özellikle bir araya gelmiş, aralarındaki fısıldaşmayı da bir tek ben duyayım istemişler.

Sevgili Sabit Fikir okurları, bu ay kitapların alternatif dünyasında çıktığım yolculuk her zamankinden daha ilginçti. Artık bu konuya iyice hassaslaştığımdan mıdır nedir, sanki hepsi sözleşip özellikle bir araya gelmiş, aralarındaki fısıldaşmayı da bir tek ben duyayım istemişler gibi geldi bana.

Her neyse, her şey son derece eğlenceli bir kitap olan Gary Shteyngart'ın *Süper Acıklı Gerçek Bir Aşk Hikâyesi*'ni (Everest) okumamla başladı. Yakın gelecekte, fütüristik bir Amerika manzarası çizen kitapta, tersine dönmüş bir Amerikan rüyası, geri planda hala (!) var olmayı sürdüren bir aşk hikayesiyle birlikte, müthiş mizahi bir dille anlatılıyor. Öykünün Çehov okuyan kahramanı (oysa kitap okumanın fena halde uygunsuz olduğu bir çağda yaşıyor) Lenny, Rus göçmeni bir aileden geliyor ve Kore göçmeni bir genç kıza aşık oluyor. Ve bütün o çılgın mizahın ardında da göçmen mevzularına son derece ironik bakışlar fırlatıyor yazar. Peki, bu kitabın ardından elime hangi kitap geçti dersiniz? Edgar Hilsenrath'ın *F*ck America*'sı (YKY)... Bu kez 1950'lerin Amerika'sındayız. Kahramanımız Berlinli bir Yahudi göçmen. En büyük tutkusu ise kendi yaşamını vazgeçilmez bir dürtüyle yazmak. Yarı aç yarı tok yaşayan ancak kendine has da bir serseri sevimliliğine sahip olan Jakob'un geçmişi son derece trajik olsa da (soykırım), New York'ta göçmenler arasında sokaklardaki yaşamını o denli mizahi anlatmayı başarıyor. Evet,

yine karşımıza New York'ta yaşayan ve Amerikan rüyası sönmüş bir göçmenin hüznüyle mizahın iç içe geçtiği öyküsü çıkıyor gördüğünüz gibi.

Biri sokaklarda yarı aç yarı tok gezinen sevimli bir sokak serserisinden mi bahsetmişti? İşte o zaman, bir sonraki kitabımızın, edebiyat tarihine geçmiş kahramanıla tanışmanızın zamanı gelmiş. Henry Miller'in *Yengeç Dönencesi*'nden (Siren) söz ediyoruz. Bu kez Paris'teyiz, kahramanımızın trajik bir geçmişi yok ama o da en az Jakob kadar beş parasız, sefalet içinde yaşayan, tek motivasyonu da durdurulamaz yazma tutkusu olan biri. Bir de Jakob'u fersah fersah geçen bir kadın düşkünlüğü var. Zincirlerinden kopmuş gibi çağıldayan, öfkeli sesi ise yine onu hatırlatıyor. Bu arada Miller'in kahramanı diğer kahramanların aksine New York'tan kaçıp Paris'e gelen, tersine bir göçmen. Arada Berlin'den de bahsedildiğini es geçmeyelim.

Bir sonraki kitabımızda, ilk bakışta ilgisizmiş gibi görünse de okumaya başlayınca kelebeğin kanatlarını hissediveriyorsunuz bir anda. Julie Otsuka'nın *Tavan Arasındaki Buda*'sı son yıllarda okuduğum en güzel kitaplardan. Bu mücevher güzelliğindeki kitapta (mücevher benzetmesi *Guardian*'ın bu arada) 1900'lerin başında büyük umutlarla Amerika'ya göç eden Japon gelinlerin, burada yaşadıkları hayal kırıklıkları ve ıstırap dolu yılların ardından II. Dünya Savaşı sırasında sakıncalı görüldükleri için toplu halde bilinmeyen bir yere sürülmelerinin hüznü hikayesi anlatılıyor. Evet, gördüğünüz gibi yine göçmenler, yine Amerikan rüyası ve bir II. Dünya Savaşı bağlantısı var.

Sıra geldi bu ayki maceramızı sonlandıracak kitaba... Alejandro Zambra imzalı *Bonzai* (Notos), bu ayın bir diğer mücevher kitabı. Bu kısacık romanda bir erkekle bir kadının, Julio ve Emilia'nın 'bonzailere' benzer incelikli aşk hikayesi anlatılıyor. Her gece sevişmeden önce birbirlerine şiirler, romanlar, öyküler okuyan çiftin hikayesinde karşılaştığımız yazarlar ve eserleri zaten başlı başına bir hazine, hele de bu köşenin sadık okurları için. Peki, bu kitaba nereden geldik? Bir önceki kitabın Japon gelinleri, bizi kitabın Bonzai adına taşıdı elbet. Ve kitabı okurken, bu ayki maceranın son erdiğini bildiren şifreyle de karşılaşmış olduk. Julio ve Emilia en çok Çehov okumaktan hoşlanıyorlar. Aynı, bu ayki macerayı başlatan *Süper Acıklı Gerçek Bir Aşk Hikâyesi*'nin kahramanı Lenny gibi!

UÇUŞAN DÜŞÜNCELERİN ÇOBANI, ÇAĞIN OZANI

“Patti Smith, sanki her şeyiyle şair imgesinin varlık bulmuş hali. Düşleri, gerçekleri, yalanları, büyük hayalleri ve hayal kırıklıklarını, varoluşun bütününe şiire çeviren...”

Patti Smith rüzgarda uçuşarak kaybolmaya meyilli olan her şeyin peşine düşenlerden ve bunu görev edinenlerden.

Patti Smith, iyi bir yazar, büyük bir müzisyen ve çağımızın en parlak görsel sanatçılarından biri belki. Ama sanırım bütün bunlar onun şair kimliğinin çok küçük parçalarından ibaret. Smith, sanki her şeyiyle şair imgesinin varlık bulmuş hali. Düşleri, gerçekleri, yalanları, büyük hayalleri ve hayal

kırıklıklarını, varoluşun bütününe şiire çeviren...

Hadi, Tanpınar'dan bir küçük çalıntı yapalım; taş-tan düş, düştü şair çıkarabilen... Türkçeye yeni çevrilen *Hayalperestler*'i, küçük bir anlatı kitabıyken nedir bu şair ve şiir vurgusu, diye soran olursa, kısaca söyleyeyim, bu kitabı bir şiir olarak okumanın dışında hiçbir yer bırakmamış bize Smith. 45 yaşının tüm olgunluğu ve üreticiliğiyle çocukluğun saf düşlerine dair nefis bir şiir kaleme almış.

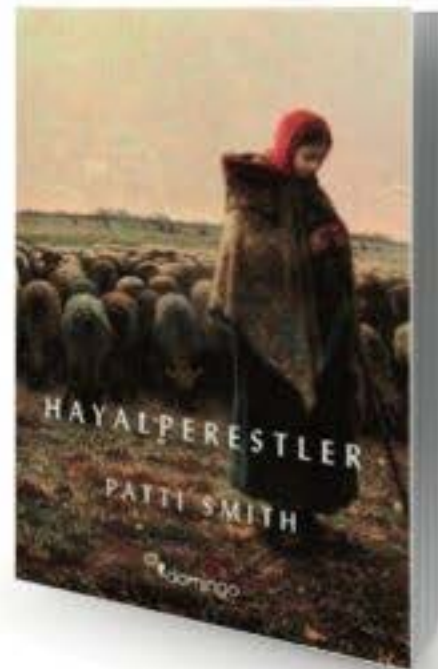
Hayalperest... Kitaba hem adını veren hem de anlatının omurgasını oluşturan bu imgenin temelinde ikili bir anlam yatıyor. İngilizcede 'woolgatherers' sözcüğü hem hayalperest kişi anlamına geliyor hem de çayırlarda otlayan koyunların dikenli çalılara takılan yünlerini toplayan kişi veya çoban. Smith, çocukluğunun evinin penceresinden görünen çayırdaki, bazı hayaller görüyor gece vakitlerinde. Ya da belki de ayın ışığının, rüzgarın kıpırtısının ve gecenin karanlığının çayırdaki yarattığı hareketlerden olmayacak hayaller yaratıyor. Tıpkı pek çok çocuğun yapacağı gibi. Ama Smith'in pek çoğumuzdan farkı, bu hayalleri çocukluğun uzaklığında ve tekinsiz belirsizliğinde yitirmemesi. Taşı düşmüş yüzükler gibi dolanmayı, mantığın sesiyle koyulaşmış, kararmış ışıklara bakmayı reddetmesi... Yaşamına onları kurcalayarak, hayatın içinden bir şey olduklarını kabullenip sahiplenerek devam etmesi... "Hayalperestin tam olarak ne olduğundan emin değildim, ama kulağa önemli bir görev gibi geliyordu; tam bana göre işti yani. Ben de gözümü dört açıp, hava durumuna bakmaksızın onları takip etmeye başladım.

Daha sonra perdeyi çeker, yatağıma uzanır, ama uyuyamazdım; cep fenerimin ışığında onlara isimler vererek, cübbelerini, postallarını, evimiz dedikleri bulutları tasarlayarak kendimi eğlendirirdim. Hayalperestlerin o uykulu çayırdaki imgesi, benim de uykumu getirirdi. Sıra dışı bir görevle aralarında dolanırdım - dikenlere taşlara basa basa... Görevim, bir tutam yün gibi uçuşan düşünceleri rüzgarın pençesinden kurtarmaktı."

Düşünceler bir tutam yün gibi rüzgarda uçuşur durur elbet ya, *Çoluk Çocuk*'ta da okuyup büyülediğimiz gibi, Patti Smith rüzgarda uçuşarak kaybolmaya meyilli olan her şeyin peşine düşenlerden ve bunu görev edinenlerden. Belki de mesele rüzgarda uçuşan düşünceleri yakalayıp dile getirmesi, dil içinde hapsedmesi değil de, sadece bütün bunların peşinden koşmak üzere bir hayat inşa edebilmesi. Hayallerin içine oturan bir hayat, bir inanç sistemi... Şaşırtıcı bir şekilde, inatçı bir hevesle, 'gökyüzünün avantajı' hep onun üzerinde... Bir büyücü, bir şaman, bir hikaye anlatıcısı, bir sabık düş yaratıcısı olarak hepimizi peşi sıra sürüklüyor.

Dediğim gibi çocukluğundan, hayatın o en saf algısından vazgeçmiyor Patti Smith. *Hayalperestler*, bu vazgeçmeyişi narına yazılmış çok kişisel bir anlatı. Ancak bu türden kişisel anlatıların hep yaptığı gibi kendini okura kapatmıyor. Smith, tıpkı *Çoluk Çocuk*'ta olduğu gibi en mahrem yerlerini bize gösterdikçe yepyeni kurguların, yaratıcılık alanlarının, türlü esinlerin önünü açıyor. *Hayalperestler*'in bir özelliği de yazarın beklenilen aksine çeşitli hesaplaşmaları çocukluğa yükleyerek gerçekleştirilmeye çalışmaması. Hesaplaşmıyor Smith, yaşamın ilk

yıllarında içimizi saran o saf olağanüstülüğü dile getirmekten başka bir kaygısı yok gibi. Doğayla iç içe büyümenin coşkusunu da, bedeni ve zihni sakatlayan ailevi, kültürel, toplumsal baskıların etkilerini de aynı mesafede aktarmayı başarıyor. Belki de sırf bu yüzden onun çocukluğunun tüm ışıltısı böylesine içimize işliyor.

HAYALPERESTLER

Patti Smith

Domingo Yayınevi

Çev: Emre Ülgen Dal

KİTAPLARDAKİ BÖLÜM ARALARINA DA REKLAM ALINSIN ARTIK!

Şafak'ın kendisi, her şeyiyle edebiyattan çok reklam kültürünün bir abidesi gibi.

“Yazarların yaptıkları yazdıklarının önüne geçmesin, öyle bir büyülesinler ki bizi edebiyatla, gündelik hayatın olaylarına takılıp kalmayalım, kendilerinden zorlama kahramanlar yaratmak zorunda da kalmasınlar böylece.”

Elif Şafak'ın bir reklamda oynaması çok konuşuldu, hala da konuşuluyor, tartışılmaya devam ediyor. Neden? Toplumumuzdaki yüksek edebiyat duyarlılığı mı? Yoksa edebiyatın ve edebiyatçının hala içimizdeki o kutsal yerde oturmasından mı? Bütün bunların etkisi az olmakla beraber vardır var olmasına ya asıl sebep, sanırım reklamın, reklam düşüncesinin kendisi. Şafak'ın kendisi, her şeyiyle edebiyattan çok reklam kültürünün bir abidesi gibi.

Hem Şafak ya da herhangi bir yazar toplumu tüketim yönlendirmekte niye bir beis görsün ki... Neticede, hikayelerini topluma ulaştırmak pahasına o da yayın sektörünün, tüketim çarkının bir parçası değil mi... Öyle tabii öyle olmasına da, sanatın ve edebiyatın

insandaki ve toplumdaki aksaklıklara, çarpıklıklara dair derin bir muhalefet içerdiğine dair umudumuz da baki. Bir yazarın yapıp ettikleriyle bu umudu köreltmesi, pek çoğumuzu haliyle sarsıyor tabii.

Ancak ortada sadece Şafak üzerinden, Şafak'a yüklenerek yazılıp çizilen nice yazı var. Egoist Okur'un sahibesi Gülenay Börekçi de bundan yola çıkarak yazar-reklam ilişkisi bakımından Elif Şafak'ın tek olmadığını belirtmiş. Zayıf hafızalarımız için bir hatırlatma yazısı kaleme almış (Bakınız egoistokur.com'da "Reklam edebiyatı bozar mı?" başlıklı yazı) ve geçmişten günümüze Türk ve dünya edebiyatı içinde reklamda oynayan yazarları sıralamış bir bir... Korkmayın, liste öyle çok kalabalık değil, ama Hemingway'den Mark Twain'e, Tomris Uyar'dan Adalet Ağaoğlu'na, Emile Zola'dan H. G. Wells'e, Norman Mailer'dan Jack Kerouac'a sıralanan isimler Şafak'a destek çıkmakta gayet yeterli görünüyor.

Krishnamurti, derinlemesine hasta bir topluma uyum sağlamak bir sağlık ölçütü değildir, der. Şafak, hiç şüphesiz her şeyiyle bu çağın ve bu toplumun yazarı. Belki çok ama çok kötü romanlar kaleme alıyor ama bir yazar olarak kendini kabul ettirme tarzı, çeşitli ünlü kadın yazarların pozlarından esinlenmeleri, kıyafetleri, duruşu, bakışı, poz verişleri, yarattığı gündemler, polemikler, iktidara öylesine yakın duruşu... Bütün bunların hepsi bize çoğu zaman kaleme aldığı romanları unutturuyor, bir kahraman-yazar olarak yazdıklarından da, düşündüklerinden de hep öne çıkıyor. Elbette sadece Şafak değil kendini böylesine hastalıklı bir toplumda inşa etmeye çalışan. Onun gibi pek çok yazar, pek çok sanatçımız var. Dolayısıyla reklam filminde oynamakta geç bile kalmış denebilir...

Denebilir de, yine de içimiz elvermiyor ama... Zihnimizi ve ruhumuzu besleyen hikayelerin yaratıcıları bu çağa, bu topluma ait olsalar da, yine de çıkmasınlar reklamlara... Bari bunu yapmasınlar... Meşhur ve zengin olmasınlar, olmaya çalışmasınlar... Fakir kalsınlar, reklam metinleri de yazmasınlar... Ticari ve siyasi çıkar hesaplarını sokmasınlar gözümüze gözümüze... Farklı bir ideal taşınsınlar, bir düşüncüyü, bir yaşam biçimini... Ve yaptıkları yazdıklarının önüne geçmesin hiç, öyle bir büyülesinler ki bizi edebiyatla, gündelik hayatın olaylarına takılıp kalmayalım hiç, kendilerinden zorlama kahramanlar yaratmak zorunda da kalmasınlar böylece... Varoluş biçimleri bir öneri olsun, bir umut, tıpkı yazdıkları hikayeler gibi başka bir dünyanın olabilirliğine dair bir ışık... Sanattan ve edebiyattan başka elimizde kutsiyet atfedecek ne kaldı ki...

KORSANLAR DÜZENİNDE KURUMSUZ BİR PUNK: KATHY ACKER

Kathy Acker. William Burroughs çizgisinden ilerleyerek, yeraltı edebiyatının fütursuz dili haline gelmiş bir kadın. Çizim: Ece Öz

“ Her tür pazarlığın yapıldığı, kuralların karşı karşıya gelen kişilerin arasında anlık belirlendiği, şiddetin, suiistimalin, özgürlüğün alabildiğine yaşandığı korsan dünyası aslında gerçek dünya değil midir? ”

Düzen sağlanmış, ekonomi geliyor, aileler daha geniş mekânlara geçiyor, daha fazla imkânları oluyor, kalkınma gerçekleşiyor işte, peki neden daha fazla sayıda huzursuz ve bağımsız insan çıkıyor, neden dirlik ve düzeni tehdit ediyor insanlar? Neden yöneticilerinin, akıl vericilerinin, aile reislerinin istediği gibi davranmıyorlar da, kendi başlarına hareket etmeye devam ediyorlar? Neden kendilerine sunulan imkânları reddetme pahasına, kendi ahlaklarında ısrar ediyorlar? Halbuki tüm kurumların önderleri savaşlar(!) veriyorlar, başkalarından(!) alıp onlara getiriyorlar işte, neden kabullenmiyor bunu kendi kızları, oğulları, eşleri, çalışanları?

İşte iktidar arzusu ve bağımsızlık duygusu arasındaki bitimsiz mücadele. Aslında istenen kişilerin hangi koşullarda barınacaklarından çalışacaklarına, kimlerle evleneceklerinden nasıl çocuk doğuracaklarına kararlarını kendilerinin verebilmeleri.

BENİM TARAFIM, KİŞİNİN TARAFLI: KİŞİNİN BEDENİ, KİŞİNİN KARARI

40'larda doğmuş, 90'larda ölmüş bir kadını hatırlatarak, güncel tartışmalara yaklaşmayı öneriyorum: Kathy Acker. William Burroughs çizgisinden ilerleyerek, yeraltı edebiyatının fütursuz dili haline gelmiş bir kadın, kişisel özgürlüklerimizin sınırlarını çizebilir: Kişi kendisine aittir ve kaderini kendisi belirler, başkalarının müdahalelerine ihtiyacı yoktur, ama başkaları fütür-

suzca kendilerinde başkalarının kaderlerini belirleme hakkını görebilmektedir, öyleyse o zaman başlar korsanların mücadelesi.

New York'un varlıklı evlerinden birinde doğmuş. Babası daha doğumundan önce annesini terk etmiş. Annesi kalburüstü bir beyefendiyle yeniden evlenmiş. Prensesler gibi yetiştirilmiş, hafif bir üveylik olsa da. Prenseslerin dünyası hiç de kolay değilmiş, katı ahlak ve davranış kuralları, bir sürü yapmacık kısıtlama. Muktedir insanların çocukları evlerinde özgür davranabilirler mi zaten? Olsa olsa göze batmayacakları alanlar bulabilirler kendilerine, o da kitaplara yönelmiş. Prenseslerin dünyasına uymayan bir dünyayı takip ederek: Korsanlar. Her tür pazarlığın yapıldığı, kuralların karşı karşıya gelen kişilerin arasında anlık belirlendiği, şiddetin, suiistimalin, özgürlüğün alabildiğine yaşandığı korsan dünyası aslında gerçek dünya değil midir?

60'ların bireysel haklar için mücadelelerin kıyasıya verildiği ortamında edebiyat üzerine üniversite eğitimi almış. New York kültür ortamına dahil olmuş. İki kez evlenmiş. Her iki cinsten sevgilileri olmuş. Yazmaya başlamadan önce sekreterlik de yapmış, striptiz de. Her türlü iş ve aile ortamında, dışarıdan bakıldığında ne kadar saygın ya da sefihsin olsun her yerde, insan ilişkilerinin aslında korsanlar arasında kurulandan farklı olmadığını görmüş. Yaygın kültürün sansürlediklerini ortaya çıkarmaya niyetlenerek kemiği olmayan şiirler, öyküler ve romanlar yazmaya başlamış. Punk kültürü-

Yavuz Bahadıroğlu'nun kaleminden...

Acker'in yapıtları henüz Türkçeye ürkek bir iki deneme dışında kazandırılmadı. Belki sahaflarda kitaplarının eski baskılarını bulabilirsiniz.

nün kurum-suzluğunu ve bireye dayanan özgürlüğünü benimsemiş, 70'lerin New York ve 80'lerin Londra SoHo'larında var olmuş, yeraltı ede-

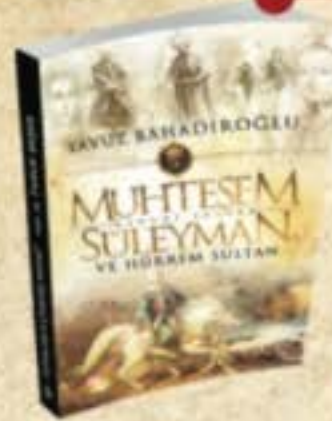
biyatının kendinden menkul kraliçelerinden biri haline gelmiş. Dili ve anlatıyı okuru şoke edecek biçimde kullanarak aydınlatıcı olmaya çalışmış, geçmişin en basit anlatılarının bile arkasında nasıl gerçekler/çirkefler olduğunu göstermeye çabalamış. Marguerite Duras'ın, Burroughs'un, Dickens'in, Cervantes'in, peri masallarının, Proust'un, Sade'in, Mark Twain'in, hatta çağdaşı William Gibson'ın yapıtlarını kendi anlatılarına temel alarak yeniden oluşturmuş. Marjinal kabul edilen tabuların hemen hemen hepsini ele almaktan, pek çoğumuzun gazete haberlerinden takip ettiği tecavüz, ensest, terör, pornografi, şiddet konularına metinlerinde yer vermekten çekinmemiş. Bedenin her türlü halinin ancak kişinin kendisi tarafından sahiplenildiği takdirde söz konusu olabileceğini, bedene ekleme ve bedenden çıkartma yapmanın kararını kişinin vermesi gerektiğini vurgulamış. Dövmenin, piercingin, saçın, makyajın ve kıyafetin varlığı ya da yokluğu, tamamen kadının kendi tercihleri doğrultusunda olmalı diye düşünmüş, yazdığı kitaplardan birini dövmecisine adanmış. Teknolojiyi kişinin özgürlüğü için ilerlemesi gereken bir gelişim olarak görmüş, kontrol mekanizmaları olarak değil.

Acker'in yapıtları henüz Türkçeye ürkek bir iki deneme dışında kazandırılmadı. Belki sahaflarda *Eurydice Ölüler Diyarında*; *Don Kişot* ya da *Annem İçimdeki Seytan* adlı kitaplarının eski baskılarını bulabilirsiniz. Yakında Burroughs'un yayıncılarından Sel de Acker basabilir, mahkemelerden fırsat bulabilirlerse.

OSMANLI SARAYLARI
SARAY HAYATI
VE
MAREM
YAVUZ BAHADIROĞLU

"Tarihi sendiren adam
imparatorluğun kalbine
dokunuyor!"

**MUHTEŞEM
KANUNİ SULTAN
SÜLEYMAN
VE HÜRREM SULTAN**
YAVUZ BAHADIROĞLU

Kanuni ve Hürrem Sultan'ın hâlâ
dillerden düşmeyen aşkın
bilinmeyen yönleri...

**CİHAN
SULTANLARI**
YAVUZ BAHADIROĞLU

623 yıl, 3 kısı, 36 padişah...
Osmanlı tarihini bir çırpıda
okumak isteyenlere...

**ÇANAKKALE
KIYAMETİ**
YAVUZ BAHADIROĞLU

Avrupa'nın "hasta adam"
damgasını alt ışı eden mücadele
ruhunu keşfetmek için...

paradoks

www.paradokskitap.com.tr

